

DEEL I

gemeente **Dalfsen**

Programmabegroting 2011-2014
(bestaand beleid)

November 2010

Inhoudsopgave deel I

Inleiding	5
Programma 1 Bestuur	9
Programma 2 Openbare orde en veiligheid	15
Programma 3 Beheer openbare ruimte	19
Programma 4 Economische zaken	23
Programma 5 Onderwijs	25
Programma 6 Cultuur, sport en recreatie	29
Programma 7 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	33
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	39
Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	43
Paragraaf Bedrijfsvoering	49
Paragraaf Financiering	53
Paragraaf Grondbeleid	55
Paragraaf Lokale heffingen	57
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	61
Paragraaf Verbonden partijen	63
Paragraaf Weerstandsvermogen	69
Paragraaf Klimaat en duurzaamheid	73
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	77
Kerngegevens	79
Overzicht lasten en baten 2011 tot en met 2014	81
Overzicht van de geraamde incidentele bedragen	83
Vaststelling	85
Overzicht reserves en voorzieningen	89
Investeringsplan 2011 – 2014	93
Verklarende woordenlijst	99

Inleiding

Voor u ligt de programmabegroting 2011–2014. De indeling van de programma's en de paragrafen in deze begroting heeft geen wijzigingen ondergaan ten opzichte van voorgaande jaren.

De programmabegroting richt zich op voortzetting van het bestaande beleid. Grote (nieuwe) ambities treft u er niet in aan. Met het oog op de noodzakelijke bezuinigungsoperatie maken we even pas op de plaats en zetten we onze capaciteit in voor een heroriëntatie.

In de programmabegroting worden diverse beleidsnota's in het vooruitzicht gesteld; in de meeste gevallen omdat de termijn van de bestaande nota afloopt. We tekenen daarbij aan dat in alle gevallen kritisch zal worden gekeken naar de noodzaak van een geheel nieuwe nota, mede gelet op de ambtelijke capaciteit die dat vergt in relatie tot de schaarste van (extra) middelen waarmee we te maken krijgen. In een aantal gevallen zal mogelijk kunnen worden volstaan met een actualisering van een bestaande nota. Uiteraard zal de keuze daarin in de voorkomende gevallen aan uw raad worden voorgelegd.

Deze begroting bestaat uit twee delen. Deel I beschrijft met name het bestaand beleid (programma's, paragrafen en bijlagen). Deel II gaat vooral in op de bezuinigingsvoorstellen en welke consequenties dit heeft voor het meerjarenperspectief.

Dit betekent dat alle bedragen, tarieven en percentages in deel I nog exclusief eventuele aanpassingen zijn die kunnen voortkomen uit de bezuinigingsvoorstellen en de nota reserves en voorzieningen.

De besluitvorming hierover zal via de eerste begrotingwijziging worden verwerkt.

Tezamen vormen deel I en II de programmabegroting 2011-2014.

Programma's

Programma 1 Bestuur

Hoofdkenmerken

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden). In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de producten van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Bestuursorganen	Urlings	Bestuur
Bestuursondersteuning B&W	Urlings	Bestuur
Burgerzaken	Urlings	PZ
Gemeentelijke Basis Administratie	Urlings	PZ
Vastgoedinformatie	Urlings	FZ
Bestuurlijke samenwerking	Urlings	B&C
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(functie)	Urlings	Griffie
Nutsbedrijven	Goldsteen	F&B
Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	Goldsteen	F&B
Overige financiële middelen	Goldsteen	F&B
Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	Goldsteen	F&B
Algemene uitkering gemeentefonds	Goldsteen	F&B
Algemene baten en lasten	Goldsteen	F&B
Uitvoering wet WOZ	Goldsteen	F&B
Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	Goldsteen	F&B
Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	Goldsteen	F&B
Baten secretarie leges	Goldsteen	PZ
Baten baatbelasting	Goldsteen	F&B
Baten toeristenbelasting	Goldsteen	F&B
Baten hondenbelasting	Goldsteen	F&B
Baten precariobelasting	Goldsteen	F&B
Lasten heffing en invordering gem. belastingen	Goldsteen	F&B
Saldo van kostenplaatsen	Goldsteen	F&B
Saldo van de rekening voor bestemming	Goldsteen	F&B
Mutaties reserves hoofdfuncties 0 t/m 9	Goldsteen	F&B
Saldo van de rekening na bestemming	Goldsteen	F&B

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Missie en Visie Dalfsen 2020 - Bij Uitstek Dalfsen (2009), (geldt voor alle programma's)
- Treasurystatuut (2010)
- Nota reserves en voorzieningen (2010)
- Dienstverlening, visie en verbeteragenda (2009)
- Instellingsverordening op de raadscommissie (2008)
- Reglement van orde gemeenteraad (2008)
- Beleidsplan Interne Communicatie "Samen samenwerken aan succes" (2008)
- GBA beheerregeling (2007)
- Samenwerking met andere gemeenten (DOORSZ) (2006)
- Inspraakverordening (2006)

- Communicatienota “Iedere bestuurder en ambtenaar een ambassadeur van de gemeente Dalfsen”, 2007-2011 (2006)
- Nota waardering en afschrijving vaste activa (2005)
- Verordening op het burgerinitiatief (2005)
- Verordening op de commissie voor de behandeling van bezwaarschriften (2005)
- Financiële verordening gemeente Dalfsen (2004)
- Controleverordening gemeente Dalfsen (2004)
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (2004)
- Verordening onderzoeksrecht gemeenteraad (2004)
- Gedragscode integriteit (2003)
- Verordening voorzieningen wethouders, raads- en commissieleden (2002)
- Verordening op de Wet Bescherming Persoonsgegevens (2002)
- Vastgoedinformatieplan (2002)
- Reglement van orde B&W (2001)
- Instructie griffier (2001)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Communicatiebeleid

We gaan nieuw communicatiebeleid opstellen voor de periode 2011-2015. We gebruiken daarbij de Missie en Visie “Bij Uitstek Dalfsen” als basis.

We vinden het belangrijk dat onze inwoners betrokken en goed geïnformeerd zijn/blijven. Daarom willen we, samen met andere gemeentelijke afdelingen, beleid ontwikkelen voor burgerparticipatie. Ook gaan we uitvoering geven aan het gemeentelijk promotiebeleid dat in de plaats van Citymarketing is gekomen. We willen de kernkwaliteiten van de gemeente Dalfsen beter benutten. Uitgangspunt daarbij is samenhang te creëren tussen alle gemeentelijke promotie-uitingen en –materialen. Intern geven we uitvoering aan het interne communicatiebeleid, dat in 2008 reeds is vastgesteld. We willen een korte tussenevaluatie en waar nodig wordt het beleid aangescherpt.

Verbetering dienstverlening

In 2010 is een begin gemaakt met het hanteren van servicenormen. Afspraken over de gemeentelijke dienstverlening waar de burger ons op kan aanspreken. In 2011 zal gekeken worden of we in staat zijn deze afspraken waar te maken en zo mogelijk aan te scherpen. Verder zal er in 2011 meer aandacht zijn voor de verbetering van de telefonische dienstverlening. In 2010 is begonnen met het verzamelen van data en is de telefooncentrale voor de eerste keer uitgelezen. Deze informatie zal verder geïnterpreteerd worden en mogelijk leiden tot verbeterpunten.

De dienstverlening op de servicepunten in Nieuwleusen en Lemelerveld zal de komende jaren onverkort worden gehandhaafd.

Reisdocumenten

Vanaf 2012 is het niet meer mogelijk om kinderen bij te schrijven in de paspoorten van de ouders. Alle kindbijschrijvingen komen in dat jaar van rechtswege te vervallen. In plaats van de mogelijkheid om kinderen bij te kunnen schrijven heeft het ministerie van BZK een sterk gereduceerd tarief geïntroduceerd voor de aanvraag van Identiteitskaarten. Kinderen tot 14 jaar kunnen voor het bedrag van € 8,95 een identiteitskaart aanvragen. Binnenlandse zaken hoopt zo het bijschrijven van kinderen te ontmoedigen en het gebruik van een eigen document te bevorderen. Jongeren van 13 jaar worden door ons aangeschreven en gewezen op het gereduceerde tarief.

Verkiezingen

In maart 2011 zullen de verkiezingen voor de provinciale staten worden gehouden. Ook deze verkiezing zal naar verwachting weer met het rode potlood worden gehouden. Het aantal stembureaus zal met één worden uitgebreid tot zeventien. Het extra stembureau zal in Hessum worden gevestigd.

Gemeentelijke Basisadministratie (GBA)

Vanaf 2010 is de gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) aangewezen als een authentieke basisadministratie. Hierbij geldt het principe van eenmalige vastlegging van gegevens en meervoudig gebruik ervan. Het gebruik van “eigen” adressenbestanden door afnemers is zowel binnengemeentelijk als buitengemeentelijk niet meer toegestaan. In 2011 zal het gebruik van de GBA als authentieke basisadministratie verder gestimuleerd worden.

Digitale dienstverlening

Elektronische dienstverlening en informatie verstrekking aan burgers, bedrijven en andere overheden is het jongste kanaal waarlangs overheden diensten verlenen. Het huidige niveau van elektronische dienstverlening die gemeenten in Nederland aanbieden loopt sterk uiteen. Tot op de dag van vandaag is deze vorm van dienstverlening sterk in ontwikkeling. Jaar in jaar uit nemen de mogelijkheden die dit kanaal biedt toe.

In Dalfsen zijn concrete stappen gezet om de digitale dienstverlening aan de burgers verder vorm te geven, onder andere door het beschikbaar stellen van elektronische formulieren, authenticatie met DigiD en het betalen via internet. Met de beschikbaarheid van DigiD op de website sluiten we aan bij het groeiend aantal gemeenten die hun dienstverlening op deze manier ontsluiten. Burgers kunnen met één inlogcode terecht bij de elektronische diensten van steeds meer overheidsinstellingen. Ook direct afrekenen in het digitale loket op www.dalfsen.nl is mogelijk. Bij al deze activiteiten houden we rekening met de afspraken die binnen het Egem-I traject zijn gemaakt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De kernkwaliteiten van de gemeente Dalfsen beter benutten.	<ul style="list-style-type: none">• Vaststelling en uitvoering nieuw communicatiebeleid.• Uitvoeren gemeentelijk promotiebeleid.
Betrokken en goed geïnformeerde burgers.	<ul style="list-style-type: none">• Actieve informatievoorziening en burgerparticipatie.• Actieve persvoorlichting.
Verbetering dienstverlening.	<ul style="list-style-type: none">• Meer aandacht voor telefonische dienstverlening.• Dienstverlening in de servicepunten onverkort handhaven.
Optimaliseren informatievoorziening website.	<ul style="list-style-type: none">• Doorontwikkeling gemeentelijke website. Duidelijk en toegankelijk taalgebruik en vormgeving.• De website moet actueel, volledig en veilig blijven.
Vergroten mogelijkheden digitale aanvragen producten en diensten.	<ul style="list-style-type: none">• Doorontwikkeling elektronische dienstverlening. Aanvragen kunnen steeds meer volledig digitaal afgehandeld worden.

Wat mag het kosten?
x € 1.000

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Bestuursorganen	1.217	1.251	1.160	1.169	1.179	1.188
Bestuursondersteuning college B&W	1.882	1.517	1.505	1.492	1.504	1.501
Burgerzaken	70	82	78	79	80	80
Gemeentelijke Basis Administratie	626	586	597	552	547	601
Vastgoedinformatie	277	344	340	307	324	312
Baten secretarieleges burgerzaken	2	2	2	2	2	2
Baten documenten en uittreksels	137	130	130	130	130	130
Bestuurlijke samenwerking	104	105	119	119	119	119
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcctie)	234	216	235	237	237	238
Nutsbedrijven	8	5	46	46	46	46
Overige financiële middelen	4	4	4	4	4	4
Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk dan 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkering gemeentefonds	15	6	26	26	26	26
Algemene baten en lasten	43	29	307	463	650	912
Uitvoering Wet WOZ	415	355	373	377	379	366
Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	0	0	0	0	0	0
Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	0	0	0	0	0	0
Baten baatbelasting	0	0	0	0	0	0
Baten toeristenbelasting	6	0	0	0	0	0
Baten hondenbelasting	0	0	0	0	0	0
Baten precariobelasting	0	0	0	0	0	0
Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	73	69	63	63	64	64
Saldo van kostenplaatsen	2.099	455	279	289	295	301
Saldo van de rekening van baten en lasten voor bestemming	3.642	-2.468	1.395	1.164	430	-316
Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 t/m 9	16.422	3.325	3.952	3.931	3.910	3.888
Saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	500	-13	0	0	0	0
Totaal programma 1	23.635	8.469	9.215	9.284	9.495	9.778

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Bestuursorganen	10	10	10	10	10	10
Bestuursondersteuning college B&W	0	4	4	4	4	4
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0
Gemeentelijke Basis Administratie	2	0	0	0	0	0
Vastgoedinformatie	3	4	4	4	4	4
Baten secretarieleges burgerzaken	46	43	44	44	45	45
Baten documenten en uittreksels	405	379	369	372	376	380
Bestuurlijke samenwerking	1	0	0	0	0	0
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcctie)	12	8	8	8	8	8
Nutsbedrijven	4.036	284	265	249	255	248
Overige financiële middelen	318	65	48	48	48	48
Geldleningen en uitzettingen langer of gelijk dan 1 jaar	3.643	3.320	3.659	3.635	3.611	3.587
Algemene uitkering gemeentefonds	20.632	20.339	19.541	18.657	18.394	18.065
Algemene baten en lasten	57	0	0	0	0	0
Uitvoering Wet WOZ	0	0	0	0	0	0
Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	503	574	630	670	685	713
Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	2.631	2.913	3.115	3.305	3.370	3.440
Baten baatbelasting	2	1	1	0	0	0
Baten toeristenbelasting	100	110	102	104	106	108
Baten hondenbelasting	112	102	120	122	123	125
Baten precariobelasting	22	16	18	19	19	19
Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	0	0	0	0	0	0
Saldo van kostenplaatsen	281	1	8	197	260	321
Saldo van de rekening van baten en lasten voor bestemming	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves die verband houden met de hoofdfuncties 0 t/m 9	13.280	5.780	1.205	1.157	1.044	828
Saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	0	0	0	0	0	0
Totaal programma 1	46.094	33.952	29.149	28.604	28.360	27.953

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 1	-22.459	-25.483	-19.934	-19.320	-18.866	-18.174

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Mutaties reserves : Afname baten als gevolg van eenmalige beschikking voor investeringen N-348 en Symfonie aan de Vecht.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Hoofdkenmerken

Het programma omvat het integrale en externe veiligheidsbeleid waarin gemeente, politie, brandweer, justitie, maatschappelijke organisaties en burgers samen een verantwoordelijkheid hebben. De gemeente voert de regie en ontwikkelt beleid op alle vijf schakels van de veiligheidsketen, te weten pro-actie, preventie, repressie, preparatie en nazorg.

- pro-actie: uitvoeren van risicoanalyses, betrokkenheid bij plannen op het gebied van infrastructuur en ruimtelijke ontwikkeling
- preventie: het geven van voorlichting, vergunningverlening, handhaving en het opstellen van (rampen)plannen
- repressie: daadwerkelijke hulpverlening
- preparatie: het ontwikkelen en implementeren van rampenbestrijdingsplannen, aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten, het voorbereiden en beoefenen van grootschalig optreden en rampenbestrijding, opleiden en oefenen van de betrokkenen bij de gemeentelijke rampenbestrijding
- nazorg: begeleiding en opvang van betrokkenen na een incident of calamiteit

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Brandweer en rampenbestrijding	Urlings	Brandweer
Rampenbestrijding	Urlings	B&C
Openbare orde en veiligheid	Urlings	B&C

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Beleidsplan opleiden en oefenen brandweer Dalfsen (2010)
- Teamwerkplan 2011 politie Dalfsen-Ommen (2010)
- Rampenplan (2010)
- Algemene plaatselijke verordening (2009)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland en GGD IJsselland (2008)
- Nota externe veiligheidsvisie en uitvoeringsprogramma (2007)
- Beleidsplan brandweer (2006)
- Nota integraal veiligheidsbeleid en uitvoeringsprogramma 2007-2010 (2006)
- Evenementenbeleid 2005-2010 (2005)
- Project Taakverdeling Proactie/Preventie (PTPP) (2005)
- Beleidsplan materiaal/materieel brandweer Dalfsen 2004-2016 (2005)
- Repressief convenant Officier van Dienst Zwartewaterland, Staphorst en Dalfsen (2003)
- Beleid gebruiksvergunningen en handhaving Brandweer Gemeente Dalfsen (2002)
- Brandpreventiebeleid bestaande bouw Gemeente Dalfsen (2002)
- Brandbeveiligingsverordening (2002)
- Verordening Brandveiligheid en hulpverlening (2002)
- Beleidsplan Regionale Brandweer IJssel-Vecht (2002)
- Coffeeshopbeleid (2001)
- Prostitutiebeleid (2001)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Samenwerking brandweer

De gemeenten Zwartewaterland, Staphorst en Dalfsen onderzoeken de mogelijkheden tot intensivering van de samenwerking. Thans wordt er samengewerkt op het niveau van OvD. De bedoeling is dat de samenwerking zich gaat uitbreiden tot risicobeheersing, brandweezorg, bedrijfsvoering en het korpscommando. De samenwerking moet leiden tot een verbetering van de kwaliteit, het beperken van de kwetsbaarheid en het verlagen van de kosten. De stuur- en projectgroep werken aan deze opdracht. Door intensief te gaan samenwerken met de gemeenten Staphorst en Zwartewaterland kan de formatie voor het korpscommando van de brandweer naar beneden bijgesteld worden. Voor het korpscommando is het reëel om uit te gaan van 3 a 3½ dag. Vanwege verplichtingen uit het verleden hebben we tijdelijk met een verhoging van de salarispost te maken. Met de regio worden afspraken gemaakt over de afbouw van deze salarisverplichting.

Kwaliteitsimpuls vrijwillige brandweer

Op het niveau van de repressieve dienst (vrijwillige brandweer) is een verbetertraject ingezet waarbij de focus ligt op het verbeteren van de communicatie tussen commandant, postcommandanten en OvD, het maken van centrale afspraken die voor alle posten gelden en toezien op de naleving ervan, de aansturing van de posten en het ontwikkelen van handreikingen voor leidinggevenden binnen de drie posten.

Actualiseren integrale veiligheidsbeleid

Er komt een geactualiseerde nota integrale veiligheid 2010-2014. Op basis van objectieve en subjectieve veiligheidscijfers worden de speerpunten en prioriteiten van het integrale veiligheidsbeleid voor de komende jaren bepaald. Blijvende aandacht zal er zijn voor de aanpak van hondenpoep, te hard rijden, beveiliging van bedrijfsterreinen en de aanpak van fietsendiefstallen op de stationslocatie.

Uitvoering geven aan Wet Veiligheidsregio's

In 2010 is de nieuwe Wet Veiligheidsregio's in werking getreden. Er zijn landelijk 25 Veiligheidsregio's gevormd, waaronder de Veiligheidsregio IJsselland. De veiligheidsregio organiseert samenwerking van gemeenten bij rampen en crises. Gemeenten bepalen (indirect) het beleid van de veiligheidsregio en leveren een bijdrage per inwoner.

Een belangrijk punt van aandacht voor gemeenten is de implementatie van de wettelijke eisen ter versterking van de (samenwerking binnen) de gemeentelijke (oranje) kolom binnen de veiligheidsregio, naast de 'professionele' kolommen van de politie, brandweer en Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR).

Verdere belangrijke ontwikkelingen zijn:

- vorming van een Team Bevolkingszorg;
- netcentrisch werken, een nieuw systeem van informatie-uitwisseling tijdens een ramp;
- actieve risicocommunicatie naar inwoners;
- functie van gemeentelijke rampenplannen wordt overgenomen door een regionaal (operationeel) crisisplan;
- aandacht voor opleiden en oefenen.

Actualisering extern veiligheidsbeleid (EV-beleid)

De wet- en regelgeving op het gebied van externe veiligheid is continu in beweging. Het project 'actualiseren gemeentelijk EV-beleid' uit het provinciale Meerjarenprogramma Externe Veiligheid Overijssel (MEVO) uitvoeringsprogramma 2010 heeft als doel om alle Overijsselse gemeenten te laten borgen dat ze ook in de periode 2011-2015 beschikken over een actueel extern veiligheidbeleid. De kern van het project bestaat uit het per gemeente bijwerken van het al bestaande gemeentelijk beleid met de nieuwe ontwikkelingen (basisnet, buisleidingen, de landelijke groepsrisico-evaluatie, etc.).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Het uitbreiden van de samenwerking binnen het cluster brandweer, wat moet leiden tot een verlaging van de kosten, verbetering van kwaliteit en reductie van de kwetsbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar de mogelijkheden door sturen projectgroep. Ontwikkelen van samenwerkingsmodellen.
Eenduidige aansturing en centrale afspraken met de drie posten van de brandweer	<ul style="list-style-type: none"> In overleg met het kader van de brandweer worden hierover afspraken gemaakt en schriftelijk vastgelegd.
Het huidige hoge niveau van veiligheid in de gemeente Dalfsen vasthouden	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering geven aan het vernieuwde integrale veiligheidsbeleid.
Uitvoering geven aan de wettelijke implementatie-eisen van de Wet Veiligheidsregio, met bijzondere aandacht voor de versterking van de gemeentelijke kolom.	<ul style="list-style-type: none"> Via het Beleidsoverleg Openbare orde en Veiligheid (BOV-overleg) en overleg van gemeentesecretarissen input vanuit Dalfsen leveren.
Het huidige gemeentelijke externe veiligheidsbeleid actualiseren	<ul style="list-style-type: none"> De nieuwe (wettelijke) ontwikkelingen op het gebied van externe veiligheid opnemen in het huidige externe veiligheidsbeleid.

Wat mag het kosten?	x € 1.000
----------------------------	------------------

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Brandweer en rampenbestrijding	1.584	1.745	1.727	1.656	1.627	1.615
Rampenbestrijding	116	78	85	86	86	87
Openbare orde en veiligheid	418	429	330	332	334	336
Totaal programma 2	2.118	2.252	2.141	2.074	2.047	2.038

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Brandweer en rampenbestrijding	13	58	2	2	2	2
Rampenbestrijding	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	34	32	32	32	32	32
Totaal programma 2	47	90	33	34	34	34

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 2	2.072	2.162	2.108	2.040	2.013	2.004

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Brandweer en rampenbestrijding : Afname baten als gevolg van vervallen leges gebruiksvergunningen na invoering omgevingsvergunning.

Programma 3 Beheer openbare ruimte

Hoofdkenmerken

Het programma omvat de zorg voor de aanleg en het onderhoud van alle voorzieningen die in de openbare ruimte aanwezig zijn zoals wegen, openbaar groen en speelplaatsen.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Wegen, straten en pleinen	Agricola	O&B/O&G
Verkeersmaatregelen te land	Goldsteen	O&G
Waterkering, afwatering e.d.	Agricola	O&G/O&B
Openbaar groen	Agricola	O&B
Openluchtrecreatie	Agricola	O&G
Kinderspeelplaatsen	Von Martels	O&B

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Beleidsplan openbare verlichting voor periode 2010-2012 (2010)
- Wegenbeheernota voor periode 2009-2013 (2009)
- Nota onverharde wegen voor periode 2009-2013 (2009)
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan voor periode 2009-2012 (2009)
- Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2008-2012 (2008)
- Halteplan (2008)
- Meerjaren onderhoudsplan bruggen voor periode 2008-2010 (2008)
- Groenbeheerplan voor periode 2008-2012 (2008)
- Speelplaatsenbeheersplan voor periode 2008-2012 (2008)
- Zwerfafvalnota voor periode 2008-2012 (2008)
- Beleidsplan recreatie en toerisme voor periode 2002-2010 (2002)
- Groenstructuurplan voor periode 2001-2011 (2001)
- Berm- en slootbeheersplan (1998)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Openbare ruimte

De kwaliteit van de inrichting en het beheer van de openbare ruimte komt enerzijds steeds meer in de belangstelling te staan anderzijds staat deze onder druk vanwege noodzakelijke bezuinigingen. Om de gevolgen van de bezuinigingen zo goed mogelijk in beeld te krijgen en te houden zal de nodige aandacht worden geschonken aan de nieuwste landelijk vastgestelde indicatoren en meet systematieken. Hierdoor wordt het monitoren mogelijk en kan vergelijking met andere gemeenten plaats vinden.

Naast ontwikkeling van nieuwe plannen wordt met name nadruk gelegd op het duurzaam beheren van de aanwezige openbare ruimte. Waarschijnlijk wordt in 2010 het gouden certificaat ontvangen voor dit duurzame beheer.

Verkeer

Op diverse terreinen wordt uitvoering gegeven aan het door uw raad vastgestelde GVVP. Het nieuwe uitvoeringsprogramma van dit plan loopt tot 2012. Als vervolg op de aanleg van het fietspad dat in 2009 is aangelegd langs de Jagtlusterallee wordt de planvorming voor het aanleggen van een rotonde bij de aansluiting met Westeinde en Dedemsweg in overleg met de provincie voortgezet. Ook de aansluiting van de door te trekken Beatrixlaan staat op het programma. Dit project is qua planning gekoppeld aan de bestemmingsplanprocedure. De ontwikkelingen rondom de Hessenweg (N 340) zullen ook in 2011 veel van onze aandacht vragen, met name voor wat betreft de ruimtelijke

inpassing. Verder zijn wij als aanliggende gemeente betrokken bij de planstudie N35 Wythmen-Ganzepan en de overige zaken die op korte- en lange termijn op de N35 spelen. Tenslotte blijft de N348 bij Lemelerveld een belangrijke rol spelen als het gaat om de keuze voor aansluitingen ter hoogte van de kom.

De hele gemeente is inmiddels op een sobere manier Duurzaam Veilig (30- en 60-km/uurzones) ingericht. Enkele specifieke punten blijven om optimalisatie vragen.

Naar verwachting voldoen de belangrijkste bushaltes in de gemeente Dalfsen in 2011 aan de toegankelijkheidseisen voor buspassagiers zoals die uit de Wet gelijke behandeling voor chronisch zieken en gehandicapten volgt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<p>Een goed onderhoudsniveau van de aanwezige verharde wegen , straten en pleinen. Oude "probleemwegen " opwaarderen door het uitvoeren van een herinrichtingsplan.</p> <p>Indicator: Het percentage wegen waarvan het onderhoudsniveau ingevolge de CROW voor meer dan 90 % als goed is gekwalificeerd.</p> <p style="text-align: center;">Kengetal 2009: 94 %</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van de herinrichting van de Meester Gorisstraat - Kampfstraat • Het uitvoeren van de herinrichting van de Berkenlaan • Het uitvoeren van de herinrichting van de grote parkeerplaats voor de Schakel • Het renoveren van Zandspeur (gedeelte Gentiaan – Bosmansweg, Markeweg, Brandweg, Meenteweg • Het aanbrengen van graskantstenen langs de Vilstersedijk en Vlierhoekweg
<p>Het verkeer in de gemeente Dalfsen moet vlot en veilig worden afgewikkeld. Hinder in de vorm van geluids- en trillingsoverlast moet zoveel mogelijk worden beperkt (doelstelling GVVP.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niet-infrastructureel: in samenwerking met Veilig Verkeer Nederland opstellen en uitvoeren van het Actieplan Verkeersveiligheid 2011 • Planvorming aansluitingen N 348 bij Lemelerveld (samen met provincie) • Planvorming opwaarderen N35 (deel Zwolle-Wythmen); • Opwaardering N 340 (+ planvorming samen met provincie) • Uitvoeren verkenning aansluiting Jagtclusteralee – Westeinde – Dedemsweg; • Aanleg Verbindingsweg Bouwhuisweg-Jagtclusteralee • Verharding fietsvoorziening Sterrebosweg; • Verbeteren oversteek Vechtdijk (gekoppeld aan Waterfront);
<p>De gemeente moet haar inwoners een veilige, leefbare en bereikbare leefomgeving bieden. "Veilig" is in deze zin het voldoen aan de landelijke doelstellingen van het programma Duurzaam Veilig.</p> <p>Indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2020 mogen er landelijk nog maximaal 500 verkeersdoden zijn (landelijk Strategisch plan verkeersveiligheid) dit is een daling van 53% t.o.v. 2002.) • In 2020 mogen er nog maar 12.250 ziekenhuisgewonden zijn (dit is een daling van 34% t.o.v. 2002) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ongevallenbeeld objectief analyseren, subjectieve verkeersveiligheid via enquête • Recreatieve functie van het fietspadennet versterken, o.a. verharding fietsvoorziening Sterrebosweg
<p>Het hebben van actuele beleidsplannen is belangrijk</p> <p>Indicatoren: Van de 12 aanwezige beleidsnota's openbare ruimte zijn er 10 actueel.Het groenstructuurplan en het beleidsplan voor de bermen en sloten zijn niet meer actueel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van een actueel groenstructuurplan • Opstellen van een nieuw beleidsplan ten behoeve van het berm – en slootbeheer

Wat mag het kosten?

x € 1.000

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Wegen, straten en pleinen	3.995	6.182	2.950	2.947	2.951	2.957
Verkeersmaatregelen te land	240	228	196	197	194	195
Waterkering, afwatering e.d.	74	90	86	87	87	87
Openbaar groen	1.610	1.593	1.561	1.529	1.538	1.548
Openluchtrecreatie	60	40	29	29	29	28
Overige recreatieve voorzieningen	108	104	107	107	108	108
Totaal programma 3	6.086	8.237	4.930	4.896	4.908	4.923

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Wegen, straten en pleinen	29	45	45	45	45	45
Verkeersmaatregelen te land	26	12	12	12	12	12
Waterkering, afwatering e.d.	0	0	0	0	0	0
Openbaar groen	15	7	9	9	10	10
Openluchtrecreatie	7	9	7	7	7	7
Overige recreatieve voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Totaal programma 3	77	73	73	73	73	73

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 3	6.010	8.165	4.857	4.823	4.834	4.850

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Wegen straten en pleinen : Afname lasten als gevolg van eenmalige investeringen N-348 en opwaarderen woonomgeving die ten laste van reserves zijn gebracht.

Programma 4 Economische zaken

Hoofdkenmerken

Het programma omvat de activiteiten die betrekking hebben op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en de ambulante handel.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Handel en Ambacht	Agricola	B&C
Economische ontwikkeling en beleid	Agricola	O&G
Baten marktgeden	Agricola	F&B
Bouwgrondexploitatie industrie	Goldsteen	O&G

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) voor periode 2009-2012 (2009)
- Nota Kampeerbeleid (2008)
- Plattelandsvisie 2007-2012 (2007)
- Beleidsregels Rood voor rood met gesloten beurs gemeente Dalfsen 2007-2009 (2007)
- Beleidskader Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) gemeente Dalfsen (2007)
- Detailhandelstructuurvisie 2006 – 2016 (2006)
- Nota economisch beleid 2003-2013 (2003)
- Beleidsplan recreatie en toerisme 2002-2010 (2002)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

De effecten van de kredietcrisis zullen naar verwachting merkbaar zijn bij veel sectoren in de reële economie. Door de bezuinigingen zal het koopkrachtniveau onder druk komen, en daarmee ook het consumenten en producentenvertrouwen. Niettemin zijn de ontwikkelingen voor met name de grondstoffen en de financiële markten lastig te voorspellen, en het is daarom nog onduidelijk welke invloed dit gaat geven op de investeringsgeneigdheid van het Midden- en Kleinbedrijf.

Bedrijventerreinen

Voldoende bedrijvenareaal is noodzakelijk voor de vestiging van nieuwe bedrijvigheid en uitbreiding van bestaande bedrijvigheid. In de structuurvisie zijn de nieuwe uitbreidingsgebieden opgenomen met een zwaartepunt voor Nieuwleusen en Lemelerveld. Dit betekent dat ingezet wordt op uitbreiding (en uitgifte) van de bedrijventerrein De Grift III en bedrijventerrein Parallelweg. Voor de kern Dalfsen is voorzien in een beperkte nieuwe uitbreiding. Dit beleidsuitgangspunt was ook al opgenomen in de Missie en Visie 2020. Revitalisering is een belangrijk uitgangspunt bij realisering van nieuwe bedrijfslocaties (ser ladder volgens provinciaal beleid en raadsdocument “samen kiezen, samen doen!” 2010-2014.) Collectieve beveiliging wordt, naast Nieuwleusen, met name verder uitgebreid in Dalfsen en Lemelerveld.

Winkelgebied

De Grote Markt in Nieuwleusen is een aantrekkelijk winkelgebied. Wij verwachten dat de HEMA vestiging in Nieuwleusen een (verdere) positieve impuls geeft aan het winkelgebied noord. Ontwikkelingen voor het winkelgebied in de kern Dalfsen hangen samen met het Waterfront. Uit onderzoek (toekomstvisie detailhandel Lemelerveld) is gebleken dat het winkelgebied Kroonplein naar de toekomst toe voldoende aantrekkelijk moet blijven. Ondernemers en gemeente zijn hierover in overleg. Ook de ontwikkelingen rond de N 348 zijn van belang.

Economisch beleid

Vanuit de faciliterende rol van de gemeente voor het vestigingsklimaat wordt vastgehouden aan een intensief overleg met het bedrijfsleven, middenstand, agrarische en recreatie sector. Kortom pro-actief inspelen op behoeften van en verder uitvoering geven aan het actieprogramma uit de Nota economisch beleid.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
De positie van gevestigde bedrijven versterken	<ul style="list-style-type: none"> Winkelconcentratiebeleid: (winkel)voorzieningen betrekken bij het Waterfront Dalfsen, Centrumplan Nieuwleusen, verblijfsgebied Nieuwleusen Noord en Kroonplein te Lemelerveld Optimaliseren bereikbaarheid (GVVP)
Het versterken van de goede verstandhouding tussen gemeente en bedrijven en het instandhouden/intensiveren van contacten.	<ul style="list-style-type: none"> Continuering overlegstructuur sectorale platforms (ondernemers, detailhandel, agrarische en toeristische sector) Bedrijvencontactavond (lokaal)
Het beschikbaar hebben van voldoende vestigingsmogelijkheden.	<ul style="list-style-type: none"> Uitbreiding bedrijventerreinen Nieuwleusen en Lemelerveld (speerpunt in ruimtelijk beleid in de kernen Lemelerveld en Nieuwleusen) Pro-actief inspelen op VAB beleid en Rood voor Rood Continuering onderhoudsniveau groenstroken

Wat mag het kosten?	x € 1.000
----------------------------	------------------

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Handel en ambacht	11	7	7	7	7	7
Economische ontwikkeling en beleid	44	63	39	39	40	40
Marktgelden	0	0	0	0	0	0
Industrie	12	563	553	555	557	558
Programma 4	67	633	599	601	603	605

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Handel en ambacht	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling en beleid	8	6	6	6	6	6
Marktgelden	7	7	7	7	8	8
Industrie	261	563	553	555	557	558
Programma 4	277	576	566	568	570	572

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 4	-210	57	33	33	33	33

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Programma 5 Onderwijs

Hoofdkenmerken

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen aandacht wordt besteed aan de zorg voor de onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie, volwasseneneducatie en het verder ontwikkelen van lokaal onderwijsbeleid op diverse deelterreinen.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Openbaar basisonderwijs, excl. onderwijshuisvesting	Von Martels	W&O
Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	Von Martels	W&O
Bijzonder basisonderwijs, excl. onderwijshuisvesting	Von Martels	W&O
Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	Von Martels	W&O
Bijzonder voortgezet onderwijs, excl. huisvesting	Von Martels	W&O
Bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	Von Martels	W&O
Gemeenschappelijke baten/lasten van het onderwijs	Von Martels	W&O

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Verzuimprotocol leerplicht (2010)
- Beleidsregels gymnastiekonderwijs (2010)
- Het Integraal Huisvestingsplan (2009)
- Startnota Locale Educatieve Agenda (2009)
- Regionale nota 'Klaar voor de Start..?!' (2009)
- Verordening onderwijshuisvesting (2009)
- Verordening en beleidsregels leerlingenvervoer (2009)
- Notitie onderwijsbegeleiding (2008)
- WMO beleidskader 2008-2011 "Mee(r) doen in Dalfsen" (2008)
- Kadernota, "Samenwerken aan gezond leven in Dalfsen" lokaal gezondheidsbeleid, 2008-2011 (2008)
- Instructie leerplichtambtenaar (2006)
- Instructie integrale handhaving leerplichtzaken (2005),
- Beleid Logopedie (2001) en evaluatie (2004)
- Notitie integrale leerlingenzorg in het voortgezet onderwijs Regio IJssel-Vecht (2004)
- Verordening Openbaar Rechtspersoon Openbaar Onderwijs Zwolle en Regio (2004)
- Regeling gymnastiekvervoer (2002)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Leerplicht en preventie voortijdig schoolverlaten

Om voortijdig schooluitval te voorkomen zet de gemeente, in aansluiting op landelijke ontwikkelingen, stevig in op de aanpak van schoolverzuim. Maatregelen als invoering van de kwalificatieplicht, het instellen van één verzuimloket, één regionaal verzuimprotocol, intensievere controles en verbeterde zorgstructuren maken dat schoolverzuim eerder wordt gesignaleerd en voortijdig schooluitval voorkomen. De gemeente wil het aantal voortijdig schoolverlaters in vier jaar tijd terugbrengen tot maximaal 32 jongeren aan het eind van het schooljaar 2010-2011. Om dit te bereiken wil de gemeente de huidige inzet voortzetten en gebruik maken van de kansen die een integrale aanpak en regionale samenwerking bieden.

Volwasseneneducatie

Het rijksbudget voor de volwasseneneducatie is van € 272.100 in 2009 verlaagd naar € 205.900 in 2010. Als gevolg hiervan zullen minder middelen kunnen worden ingezet voor de opleiding van

vrijwilligers. Bovendien is gebleken dat de rijksmiddelen niet mogen worden ingezet voor werving van de doelgroep laaggeletterden.

Locale educatieve agenda (LEA)

In de startnota voor de LEA is een lijst met actiepunten opgenomen. In 2011 wordt het LEA overleg voortgezet waarin de actiepunten opgepakt worden. Samen met de basisscholen, peuterspeelzalen en kinderopvang wordt gewerkt aan een doorlopende leerlijn. In augustus 2010 is de Wet Oké in werking getreden. De plannen voor harmonisatie van de kinderopvang en peuterspeelzaal worden verder geconcretiseerd.

In september 2010 is opnieuw gestart met sportstimulering. In 2011 wordt het aanbod vergroot en bekeken of een combinatie met cultuur kan worden gemaakt.

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) ontwikkelingen worden in 2011 verder afgestemd met ontwikkelingen op het gebied van Zorg- en Advies Teams (ZAT) en passend onderwijs.

Onderwijsbegeleiding

De middelen voor onderwijsbegeleiding worden voor minimaal 75% ingezet voor de onderwijsbegeleiding van de IJsselgroep en Florion aan de basisscholen. Voor dit geld kunnen de scholen uren inkopen bij de instelling voor de leerlingbegeleiding. De notitie onderwijsbegeleiding 2008-2012 wordt in 2011 geëvalueerd. Vanaf 1 januari 2012 kan nieuw beleid worden vastgesteld. Voor de voorschoolse educatie kan 25% van het budget gebruikt worden. Hiervan worden de peuterspeelzaalleidsters opgeleid in een Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) programma. Het aanbieden van VVE wordt verder uitgebreid en de peuterspeelzalen krijgen door de opleiding een kwaliteitsimpuls.

Logopedie

In 2011 wordt naast de screening en behandeling van leerlingen in groep twee ook extra aandacht besteed aan voorlichting over logopedie. In het afgelopen schooljaar zijn hier de voorbereidingen voor getroffen.

Onderwijshuisvesting

In de jaren 2010 tot en met 2014 wordt uitvoering gegeven aan het project frisse scholen. In 2010 zijn de eerste maatregelen genomen die voor een groot deel bekostigd konden worden uit een subsidie van het Rijk. In 2011 en verder wordt het project verder uitgewerkt voor de rest van de scholen en worden de maatregelen gefinancierd vanuit een provinciale subsidie, gemeentelijke middelen en een bijdrage van schoolbesturen voor het onderhoud. Het doel is de ventilatie op scholen zo te verbeteren dat de maximale CO2 waarde 1000 ppm is.

Daarnaast wordt in 2011 uitvoering gegeven aan de werkzaamheden die volgens het Meerjaren Onderhouds Plan (MOP) uitgevoerd moeten worden en zijn er een aantal herstelwerkzaamheden die niet langer uitgesteld kunnen worden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Adequate onderwijshuisvesting voor de scholen voor primair en voortgezet onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van de gemaakte afspraken voor het jaar 2011 in het Integraal huisvestingsplan (IHP) en de meerjaren onderhoudsplanning (MOP) waar de gemeente verantwoordelijk voor is. • Uitvoering van het project Frisse scholen waar in 2010 mee gestart is.
Terugdringen van achterstanden bij kinderen voordat zij naar de basisschool gaan.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiden aanbieden van VVE • Peuterspeelzaalleidsters scholen in VVE programma.
Scholen en andere organisaties bieden een breed aanbod van voorzieningen en activiteiten voor leerlingen tijdens en na schooltijd.	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking tussen scholen onderling en met en andere organisaties stimuleren. • Uitvoering Lokale educatieve agenda
Signaleren en behandelen of doorverwijzen van logopedische problematiek.	<ul style="list-style-type: none"> • Screening en kortdurende begeleiding van kinderen in groep 2. • Voorlichting op scholen.
Terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters tot maximaal 32 jongeren in 2011	<ul style="list-style-type: none"> • Voorlichting en integrale aanpak schoolverzuim • sluitende leerplicht- en verzuimadministratie; • regionale samenwerking.

Alle leerlingen kunnen de dichtst bijzijnde toegankelijke school bereiken. De regeling wordt kwalitatief goed, kostenbewust en efficiënt uitgevoerd.	<ul style="list-style-type: none"> • Leerlingenvervoer volgens de wettelijke taken. • Uitvoering geven aan de verordening leerlingenvervoer.
--	--

Wat mag het kosten?	x € 1.000
----------------------------	------------------

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	34	31	31	31	31	31
Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	331	580	351	324	320	311
Bijzonder basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	92	69	69	69	69	69
Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	813	815	843	876	844	804
Bijzonder voortgezet onderwijs, exclusief huisvesting	0	1	0	0	0	0
Bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	26	7	8	8	8	8
Gemeenschappelijke baten, lasten van het onderwijs	952	951	1.013	1.017	1.020	1.024
Volwasseneneducatie	348	0	0	0	0	0
Programma 5	2.595	2.453	2.315	2.325	2.293	2.247

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0
Bijzonder voortgezet onderwijs, exclusief huisvesting	0	0	0	0	0	0
Bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	0	0	0	0	0	0
Gemeenschappelijke baten, lasten van het onderwijs	44	44	51	51	52	52
Volwasseneneducatie	344	0	0	0	0	0
Programma 5	388	44	51	51	52	52

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 5	2.207	2.410	2.264	2.273	2.241	2.194

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Openbaar onderwijs, onderwijshuisvesting : Afname lasten als gevolg van eenmalige investering Frisse scholen die ten laste van reserve is gebracht.

Gemeenschappelijke baten, lasten van het onderwijs : Toename lasten als gevolg van hogere toerekening uren afdeling welzijn en onderwijs aan lokaal onderwijsbeleid.

Programma 6 Cultuur, sport en recreatie

Hoofdkenmerken

Het programma omvat het openbaar bibliotheekwerk, het vormings- en ontwikkelingswerk, sport, kunst, amateuristische kunstbeoefening en cultuur, vrijwilligersbeleid, oudheidkunde en musea, monumenten-/archeologiebeleid, openluchtrecreatie en multifunctionele accommodaties.

De hoofdkenmerken van het toeristisch beleid zijn:

“Ontwikkelen en versterken van de toeristisch/ recreatieve mogelijkheden, met name gericht op routegebonden, watergebonden, verblijfs- en dagrecreatie inspelend op en rekening houdend met natuur- en culturele waarden.”

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Openbaar bibliotheekwerk	Von Martels	W&O
Vorming- en ontwikkelingswerk	Von Martels	W&O
Cultuurondersteunende activiteiten	Von Martels	W&O
Sport	Von Martels	W&O
Groene sportvelden en terreinen	Von Martels	O&B/W&O
Kunst	Von Martels	W&O
Oudheidkunde en musea	Von Martels	W&O
Monumentenzorg en archeologie	Agricola	O&G
Recreatie en toerisme	Von Martels	O&G
Multifunctionele accommodaties	Goldsteen	W&O

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Beleidsplan recreatie en toerisme 2011-2020 (2010)
- Subsidieverordening Welzijn (2009)
- Nota gemeentelijk bibliotheek beleid 2010-2012 (2009)
- Kaderstellende notitie Cultuurbeleid 2010-2012 (2009)
- Verordening Investeringsubsidies Sportaccommodaties (2008)
- Notitie grote projecten (voor onder meer de accommodatieplannen); onderdeel van Voorjaarsnota 2008
- Subsidieverordening Instandhouding Monumenten Dalfsen (2008)
- Monumentenverordening Dalfsen (2008)
- Archeologisch beleidsplan gemeente Dalfsen (2008)
- Nota Kampeerbeleid (2008)
- Beleidsnota Wet maatschappelijke ondersteuning “Mee(r) doen in Dalfsen” (2007/2008)
- Plattelandsvisie 2007-2012 (2007)
- Beleidsregels rood voor rood met gesloten beurs gemeente Dalfsen en VAB-beleid 2007-2009 (2007)
- Beleidskader VAB gemeente Dalfsen (2007)
- Sportnota “Op uw gezondheid 2007-2011” (2007)
- Mee(r)doen met de WMO, visiedocument (2007)
- Nota vrijwilligerswerk (2006)
- Cultuurnota 2005-2007 (2005)
- Kaders ontwikkelingen en beheer exploitatie(overdracht) sportaccommodaties (2004)
- Nota economisch beleid 2003-2013 (2003)
- Verordening op de sportraad (2001)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Sportstimulering

In het schooljaar 2010-2011 wordt gestart met het sportstimuleringsproject. Leerlingen van de basisscholen kunnen in een paar weken tijd kennismaken met diverse sporten. Ook in het schooljaar 2011-2012 wordt dit project voortgezet.

Sportbeleid

In 2011 willen wij het huidige sportbeleid tegen het licht houden.

Sportraad

Op 1 januari 2011 wordt de sportraad een zelfstandige stichting en niet meer een adviesraad aan en van de gemeente. Het is de bedoeling dat deze stichting de verenigingen ondersteunt en daarvoor activiteiten organiseert.

Accommodatiebeleid

De notitie grote projecten die bij de Voorjaarsnota 2008 is vastgesteld is de basis voor het gemeentelijk accommodatiebeleid. Er zijn zeven projecten. Drie daarvan zijn in uitvoering en zijn in 2011 afgerond (Middengebied Nieuwleusen, Heidepark Lemelerveld en De Wiekelaar Oudleusen). In 2011 verwachten wij dat het Kulturhusconcept Hoonhorst, sportpark Gerner Dalfsen, De Trefkoele Dalfsen en Kulturhus De Schakel in Nieuwleusen voor wat betreft fase 1 afgerond zijn. De raad wordt via kwartaalrapportages over de voortgang op de hoogte gehouden.

Kunst en cultuur

In 2010 is de conceptnota Kunst en Cultuur 2010 – 2013 opgesteld. De organisaties hebben hun visie op de nota gegeven. In 2011 wordt aan de nota uitvoering gegeven. Het project Kunstwegen krijgt een verdere impuls.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
<u>Bibliotheekwerk</u> De bibliotheek krijgt de gelegenheid zich te ontwikkelen tot een beleefbibliotheek. In een periode van vijf jaar (2010-2014) zal de collectie worden omgezet, zodat optimaal wordt ingespeeld op de vraag van de klant. De rijksmiddelen voor vernieuwing (eindigen in 2011) worden als projectsubsidie beschikbaar gesteld.	<ul style="list-style-type: none">• De beleefbibliotheek binnen de financieel gestelde kaders te realiseren.
<u>Muzerie</u> Zoveel mogelijk jongeren t/m 17 jaar kennis laten nemen van kunsteducatie en/of hen hierin op te leiden.	<ul style="list-style-type: none">• De scholen kunnen het project kunstkwartet afnemen;• Jongeren kunnen muziek, dans, theater en beeldende kunst lessen volgen;• De muziekverenigingen kunnen jongeren aanmelden voor hafabra onderwijs.
<u>Vechtdal FM</u> Een lokale omroepinstelling behouden die overal in de gemeente kan worden beluisterd.	<ul style="list-style-type: none">• Vanaf 2010 zijn de gemeenten wettelijk verantwoordelijk voor de lokale omroepen. De rijksbijdrage wordt doorbetaald aan de lokale omroep.
<u>Cultuureducatie primair onderwijs</u> Naast binnen schoolse activiteiten worden buitenschoolse activiteiten aangeboden met als doel de artistieke ontwikkeling te bevorderen en een doorgaande lijn te ontwikkelen naar de amateurkunst.	<ul style="list-style-type: none">• Er worden buitenschoolse activiteiten aangeboden die aansluiten op de binnen schoolse activiteiten.
<u>Kunst</u> Met de stichting Kunstwegen wordt beoogd om kunst van een hoge artistieke kwaliteit te realiseren langs de Vecht.	<ul style="list-style-type: none">• De stichting Kunstwegen ontvangt een hogere subsidie. De stichting Kunst en Cultuur Overijssel zorgt voor een professionele ondersteuning.

<u>Sport</u> Kinderen bekendheid geven met verschillende sporten zodat ze langer blijven sporten.	<ul style="list-style-type: none"> In het project sportstimulering wordt basisschool jeugd de gelegenheid geboden om een aantal lessen kennis te maken met een sport.
<u>Archeologie en monumenten</u> Met respect omgaan met ons archeologisch en cultureel erfgoed	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering van de Subsidieverordening instandhouding Monumenten Dalfsen Restauratie Molen van Fakkert Implementeren van archeologiebeleid in nieuw op te stellen bestemmingsplannen Uitvoeren archeologiebeleid als toetsingskader
<u>Recreatie en toerisme</u> Dalfsen promoten als toeristische trekpleister in het Vechtdal. Hierbij wordt vooral ingezet op kwaliteitsverbetering.	<ul style="list-style-type: none"> Jaarlijks terugkerende evenementen en festiviteiten voor inwoners en bezoekers ondersteunen Uitdragen toeristische imagoschets
<u>Recreatie en toerisme</u> Het versterken van de goede verstandhouding tussen gemeente en recreatiebedrijven en het intensiveren van (regionale) contacten.	<ul style="list-style-type: none"> Informatiebijeenkomst recreatieondernemers Vechtdal Participatie Stuurgroep Vechtdal Overijssel Participatie Recron overleg Participatie Toeristische Klankbordgroep Participatie met Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) Vechtdal IJsseldelta
<u>Recreatie en toerisme</u> Instandhouden, verbeteren en uitbreiden van recreatieve en toeristische voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> Realisatie wandelroutenetwerk Realisatie pontje Hessum Realisatie van Rondje Vecht Realisatie Verhalenknooppunten Planvorming fietspad Sterrebosweg
<u>Grote projecten</u> De binnen- en buitensportaccommodaties toekomstbestendig maken	<ul style="list-style-type: none"> In samenspraak met de betrokken organisaties de plannen op haalbaarheid uitwerken.

Wat mag het kosten?

x € 1.000

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbaar bibliotheekwerk	607	658	666	672	649	655
Vormings- en ontwikkelingswerk	222	188	213	202	202	203
Groene sportvelden en terreinen	438	349	385	386	383	383
Zwembaden	673	561	585	575	576	510
Gymnastieklokalen	138	153	142	97	96	96
Sporthallen	666	477	522	549	547	547
Sportsubsidies en sportraad	110	162	141	141	140	140
Kunst	135	124	91	91	92	85
Oudheidkunde en musea	267	150	212	182	180	171
Recreatie en toerisme	138	485	404	154	149	148
Overige recreatieve voorzieningen	134	876	24	24	24	24
Programma 6	3.529	4.182	3.385	3.074	3.037	2.962

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbaar bibliotheekwerk	0	0	0	0	0	0
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0	0	0	0
Groene sportvelden en terreinen	15	15	15	16	16	16
Zwembaden	123	133	135	136	137	139
Gymnastieklokalen	56	58	58	35	35	35
Sporthallen	0	0	0	0	0	0
Sportsubsidies en sportraad	0	0	0	0	0	0
Kunst	0	0	0	0	0	0
Oudheidkunde en musea	1	2	14	14	2	2
Recreatie en toerisme	0	248	248	0	0	0
Overige recreatieve voorzieningen	0	0	0	0	0	0
Programma 6	195	455	469	200	190	191

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 6	3.334	3.727	2.916	2.873	2.847	2.770

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Overige recreatieve voorzieningen : Afname lasten als gevolg van eenmalige investering De Wiekelaar die ten laste van reserve is gebracht.

Programma 7 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Hoofdkenmerken

Het programma omvat bijstandsverlening (incl. minimabeleid en schuldhulpverlening), gesubsidieerde werkgelegenheid, maatschappelijk werk, ouderenbeleid, gehandicaptenbeleid (Wet maatschappelijke ondersteuning), minderhedenbeleid, sociaal cultureel werk, jeugdbeleid en kinderopvang.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Bijstandsverlening	Von Martels	Soza
Werkgelegenheid	Agricola	Soza
Inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	Von Martels	Soza
Gemeentelijk minimabeleid	Von Martels	Soza
Maatschappelijke begeleiding en advies	Von Martels	W&O
Vreemdelingen	Von Martels	Soza
Hulp bij het huishouden (Wmo)	Goldsteen	Soza
Sociaal Cultureel Werk	Von Martels	W&O
Kinderdagopvang	Von Martels	W&O
Woon-, vervoers- en rolstoelvoorzieningen (Wmo)	Goldsteen	Soza

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Dalfsen (2009)
- Notitie Ketenbeleid gemeente Dalfsen (april 2008)
- Gemeentelijk minimabeleid (2008)
- Besluit Debiteurenbeleid Dalfsen (2008)
- Wmo beleidskader 2008-2011 'Mee(r) doen in Dalfsen' (2008)
- Nota 'Mantelzorgers in beeld' 2008-2011 (2008)
- Startnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin (2008)
- Instellingsverordening Wmo-raad gemeente Dalfsen (2007)
- Mee(r)doen met de Wmo, visiedocument (2007)
- Verordening Wet inburgering (2007)
- Nota "Minder drank, meer scoren, Alcoholmatigingsprogramma 2007-2011 regio IJsselland"
- Verordening gemeentelijke commissie WWB (2006)
- Re-integratieverordening (2006)
- Gemeentelijk beleid langdurigheidstoelage (2006)
- Toeslagenverordening WWB (2006)
- Nota opgroeien in Dalfsen, jeugdbeleid 2005-2008 (2005)
- Verordening kwaliteitsregels peuterspeelzalen (2005)
- Nota peuterspeelzalen (2004/2005)
- Fraudeverordening WWB (2004)
- Beleidsplan hoogwaardige handhaving (2004)
- Maatregelenverordening (2004)
- Verordening Wet Kinderopvang (2004)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Sociale zaken en werkgelegenheid

Nederland ondervindt nog steeds de gevolgen van de economische recessie. Dit vertaalt zich onder andere in meer werkloosheid en meer bijstandsuitkeringen. In 2009 is het aantal bijstandsgerechtigden zeer sterk gestegen. Het ziet er naar uit dat het volume in 2010 zich stabiliseert. Echter het nieuwe niveau is ongeveer 30% hoger dan in 2008. Het zal zeer moeilijk zijn om het aantal uitkeringsgerechtigden weer terug te brengen naar het oude niveau.

Daarnaast zal de gemeente Dalfsen de financiële gevolgen ondervinden aangezien het rijksbudget niet voldoende is om de bijstandsuitgaven te dekken. Als een gemeente meer dan 10% tekort komt, kan een beroep worden gedaan op een aanvullende uitkering. Dit houdt in dat ongeveer € 100.000,- uit eigen middelen moet worden bijgepast. Indien nodig zal – net als in 2010 – in 2011 een aanvraag worden gedaan voor een aanvullende uitkering.

Wachlijstproblematiek sociale werkvoorziening (SW)

In 2010 staan gemiddeld 26 personen op de wachtlijst voor de wet sociale werkvoorziening (WSW). De gemeente Dalfsen heeft nauwelijks mogelijkheden voor instroom in de WSW vanuit de wachtlijst. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere taakstelling van de rijksoverheid en door verhuizingen van WSW-ers naar de gemeente Dalfsen (deze WSW-werknemers uit een andere gemeente hebben voorrang bij plaatsing). Gevolg is dat de wachttijd is opgelopen tot vier à vijf jaar. Geprobeerd wordt de personen op de wachtlijst een voortraject aan te bieden waardoor men toch werkervaring opdoet. Dit is echter een kostbare zaak. Of dit beleid in 2011 zal worden voortgezet is afhankelijk van de evaluatie die eind 2010 aan de raad wordt voorgelegd.

Minima- en armoedebeleid en schuldhulpverlening

In 2010 is een wetsvoorstel door de Tweede Kamer aangenomen over schuldhulpverlening. In dit wetsvoorstel zijn regels opgenomen omtrent de kwaliteit en doorlooptijden bij de schuldhulpverlening. In combinatie met de verslechterde economische situatie zal dit waarschijnlijk leiden tot een grotere druk op schuldhulpverlening. Wellicht dat met de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) Drenthe nieuwe afspraken gemaakt moeten worden. Tevens is van belang dat het project Thuisadministratie van Humanitas blijft voortbestaan. Tot en met 2012 is de subsidie voor Humanitas in de begroting opgenomen.

Ontwikkelingen AWBZ

Gekoerst wordt op het beperken van de AWBZ tot de “zware” zorg oftewel de 24-uurs aanwezigheidszorg. Dit heeft voor alles en iedereen gevolgen. De verwachting is dat het rijk verdere bezuinigingen in de AWBZ doorvoert en naar verwachting komen er taken over richting gemeente. Gelet op deze bezuinigingen in de AWBZ is het organiseren en versterken van netwerken in de kernen van belang. Op het gebied van welzijn en zorg zijn veel lokale organisaties in de kernen actief. Per kern wordt bekeken welke organisaties deel (willen) nemen en welke organisatie de kartrekker van het overleg is, waarbij zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij bestaande netwerken/overleggen.

Ontwikkeling woonservicegebieden

Mede door de ontwikkelingen AWBZ is het van belang dat er samenhangend beleid komt over wonen en zorg. In overleg met de zorgaanbieders en de betrokken woningcorporaties wordt hiertoe een beleidsvisie met het thema wonen en zorg opgesteld. Aan deze beleidsvisie wordt uiterlijk 1-1-2011 een definitie voor woonservicegebieden en een uitvoeringsplan gekoppeld.

De gemeente streeft er naar dat per 1 januari 2015 ten minste 50% van de huishoudens in enigerlei vorm van een woonservicegebied woont, zodat mensen zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Een woonservicegebied biedt algemene voorzieningen en aanpasbare woningen of woningen die geschikt zijn voor zorgbehoevenden (bijvoorbeeld levensloopbestendige en 0-tredewoningen). Dit maakt onderdeel uit van de prestatieafspraken Wonen met de provincie.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Het beleidskader voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voor 2008-2011 is vastgelegd in de Kadernota “Mee(r) doen in Dalfsen”. De nota is ingedeeld in thema's. De negen prestatievelen van de Wmo lopen dwars door de (programma)begroting heen. De acties uit de kadernota zijn in de begroting verwerkt. In 2011 vindt de voorbereiding en de besluitvorming op de nieuwe Kadernota plaats..

Project de Kanteling

Onderdeel van de uitvoering van de Wmo is het ondersteunen van mensen met een beperking. Het project de Kanteling (ondersteund door de VNG) houdt in dat burgers de kans krijgen hun verhaal in eigen bewoordingen en op eigen wijze te doen. Hierbij ligt de nadruk op wat de burger en zijn naasten zelf kunnen en niet (teveel) leunen op deskundigen die het probleem overnemen. Belangrijk is de reikwijdte van het compensatiebeginsel te bepalen. Bij de invulling van het begrip compensatiebeginsel wordt onder andere gekeken naar:

- de eigen financiële mogelijkheden;
- voorzieningen en producten die algemeen gebruikelijk zijn;
- collectieve en individuele voorzieningen die vanuit de Wmo kunnen worden verstrekt.

De gemeente werkt al voor een groot gedeelte volgens 'de Kanteling' door in te zetten op collectieve voorzieningen en onder andere via vraagverheldering de gehele situatie in beeld te brengen. Bekeken wordt of hier nog verdere stappen in kunnen worden gezet.

Wmo-voorzieningen en verstrekkingen

- te verwachten wetswijziging

Nadat op 1 januari 2010 de Wmo is gewijzigd, zijn er in mei 2010 door de Tweede Kamer weer drie wetsvoorstellen Wmo aangenomen. Ook deze hebben betrekking op hulp bij het huishouden. De kernelementen van deze wetsvoorstellen zijn: invoering van door de gemeenteraad vastgestelde basistarieven, het niet meer verplicht aanbesteden van hulp bij het huishouden en rijksbekostiging van hulp bij het huishouden via een specifieke uitkering. Duidelijk is dat het rijk zich blijft bemoeien met de uitvoering en dat gekoerst wordt op meer aansturing vanuit het rijk met onder andere extra verantwoording tot gevolg. Besluitvorming in de Eerste Kamer wordt afgewacht.

- ontwikkeling uitgaven

De kosten van de Wmo-voorzieningen lopen sterk op. Mede als gevolg van de versoering van de AWBZ en de vergrijzing doen steeds meer mensen een beroep op deze regeling. Ook voor de langere termijn willen we hulp kunnen bieden aan degenen die het echt nodig hebben. Dit maakt een nadere analyse van het in 2010 gehouden verstrekkingen beleid noodzakelijk.

Mantelzorg

De doelstellingen en actiepunten op het gebied van mantelzorg worden beschreven in de Nota "Mantelzorgers in beeld 2008-2011". In 2011 wordt een communicatieplan met organisaties opgesteld.

Jeugdbeleid

Het jeugdbeleid houdt een prominente plaats in het lokale en landelijk beleid. De verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de jeugd ligt primair bij de opvoeders. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende taak. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wordt verder vormgegeven. Dit is een laagdrempelige voorziening jongeren en hun opvoeders terechtkunnen met al hun vragen over opgroeien en opvoeden.

Eind 2010/begin 2011 is er een nieuwe kadernota integraal jeugdbeleid, waaraan vervolgens uitvoering gegeven wordt.

Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

Vanaf augustus 2010 is het wetsvoorstel OKE van kracht. Doel van de wet is dat een ontwikkelingsachterstand bij peuters vroegtijdig wordt onderkend en aangepakt doordat doelgroepkinderen een vroeg- en voorschools educatief programma (VVE) krijgen aangeboden. Doordat er een goede doorgaande leerlijn is naar de basisschool blijft de voortgang bewaakt en kan ook daar extra aandacht aan de ontwikkeling van het kind worden gegeven. Het minimumniveau van de kwaliteitseisen aan peuterspeelzalen komt daarnaast ook meer in lijn met die van de kinderopvang waardoor samenwerking tussen deze twee vormen wordt gestimuleerd. Deze kwaliteitsimpuls heeft naast organisatorische gevolgen binnen het peuterspeelzaalwerk ook financiële consequenties.

In 2011 wordt geleidelijk gestart met het bieden van VVE. Het doel is dat vanaf 1 augustus 2011 alle doelgroepkinderen een VVE-programma aanboden wordt. Ook wordt een visie ontwikkeld op de toekomst van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang.

Alcoholmatiging

Het alcoholmatigingsbeleid blijft ook in 2011 een stevig speerpunt. De gemeente Dalfsen geeft de komende jaren actief uitvoering aan de interventies (actiepunten) zoals die regionaal zijn afgesproken in het programma 'Minder drank, meer scoren'. In het regionale samenwerkingsverband wordt in 2011 ook ingestoken op de doelgroep 16+ om overmatig drankgebruik te voorkomen. Hiervoor wordt het project 'Smartconnection' uitgevoerd, dat uitgaat van het belonen van positief gedrag. Niet of weinig drinken kan jongeren vrijkaartjes, games en andere voordeeltjes opleveren.

Het succes is afhankelijk van de medewerking van bedrijfsleven en organisatoren van evenementen, evenals het vinden van 'peers'.

Het programma 'Minder drank, meer scoren' loopt af eind 2011. We gaan kijken welke zaken nog regionaal opgepakt kunnen worden en wat wij lokaal blijven of gaan doen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Participatie van klanten en SW-geïndiceerden nadrukkelijker vastleggen. Meer betrokken zijn bij de participatie van de SW-ers. Doel is dat in 2011 alle mensen op de wachtlijst in kaart zijn gebracht en waar mogelijk participeren in de samenleving.	De consultant WSW blijven inhuren om de participatie van de SW-ers te begeleiden.
Voorkomen van sociale uitsluiting van kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.	Ondersteuning aan huishoudens met problematische schulden door voortzetten subsidie Humanitas.
Onderzoek hoe de uitvoering van de Wmo betaalbaar en het voorzieningenniveau toegankelijk blijft.	Nadere analyse van mogelijke beleidsaanpassingen en een reële kostenraming voor de komende jaren.
Samenhangend beleid op het gebied van wonen en zorg.	Eind 2010/begin 2011 vaststellen beleidsvisie wonen en zorg.
Een leefomgeving creëren waarin de jeugd beschermd, gezond en veilig opgroeit, een passende ontwikkeling doormaakt, een startkwalificatie behaalt en meedoet en meedenkt.	Uitvoering nota Integraal Jeugdbeleid 2010-2013
Duidelijkheid over ondersteuningsmogelijkheden bij mantelzorgers.	Communicatieplan mantelzorg opstellen en voorstellen ontwikkelen voor de verdere ondersteuning van mantelzorg.
Goede afstemming in samenwerking tussen organisaties in de kernen op het gebied van welzijn en (mantel)zorg.	Wmo-netwerken in de kernen Dalfsen, Lemelerveld en Nieuwleusen organiseren en ondersteunen
<ul style="list-style-type: none">• Vroegtijdige signalering en aanpak van ontwikkelingsachterstand bij peuters• Goede doorgaande leerlijn richting de basisschool• Samenwerking kinderopvang en peuterspeelzalen	<ul style="list-style-type: none">• Uitvoering van maatregelen wetsvoorstel OKE• Aanbieden voorschoolse educatie aan doelgroepkinderen• Afspraken met basisscholen, kinderopvang, peuterspeelzalen en consultatiebureau over doelgroep, toeleiding en overdracht.

<ul style="list-style-type: none"> • De omvang van de groep 12-24 jarigen die alcohol drinkt, is in 2011 niet groter dan in 2007. • De gemiddelde startleeftijd waarop voor het eerst alcohol gedronken wordt, is in 2011 niet lager dan in 2007. • De omvang van de groep 12-24 jarigen die regelmatig grote hoeveelheden drinkt neemt in 2011 niet toe ten opzichte van 2007. • Het percentage ouders dat het goed vindt of er niets van zegt dat hun kind/jongere (12-24 jaar) drinkt stijgt in 2011 niet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve deelname aan het regionale programma "Minder drank, meer scoren" • Uitvoering geven aan de notitie Ketenbeleid in de gemeente Dalfsen.
---	---

Wat mag het kosten?

x € 1.000

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Bijstandsverlening	1.903	1.818	1.970	1.973	1.976	1.979
Werkgelegenheid	4.502	3.830	4.018	4.018	4.019	4.019
Inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	141	179	192	192	192	192
Gemeentelijk minimabeleid	800	488	529	531	521	522
Maatschappelijke begeleiding en advies	240	252	258	261	264	266
Ouderenbeleid en maatschappelijke ondersteuning	579	518	490	493	496	499
Gehandicaptenbeleid	360	405	393	397	401	404
Vreemdelingen	150	0	0	0	0	0
Huishoudelijke verzorging (WMO)	1.892	2.041	2.736	2.912	3.100	3.303
Participatiebudget	0	899	693	677	678	679
Samenlevingsopbouw	305	322	334	338	338	338
Jeugdbeleid	210	215	229	213	213	214
Kinderopvang	264	279	238	240	242	244
Voorzieningen gehandicapten WMO	1.090	845	1.128	1.157	1.185	1.215
Programma 7	12.436	12.093	13.210	13.402	13.624	13.874

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Bijstandsverlening	1.369	1.361	1.555	1.555	1.555	1.555
Werkgelegenheid	4.291	3.700	3.880	3.880	3.880	3.880
Inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	163	171	171	171	171	171
Gemeentelijk minimabeleid	327	100	112	113	102	103
Maatschappelijke begeleiding en advies	0	0	0	0	0	0
Ouderenbeleid en maatschappelijke ondersteuning	50	0	0	0	0	0
Gehandicaptenbeleid	0	0	0	0	0	0
Vreemdelingen	79	0	0	0	0	0
Huishoudelijke verzorging (WMO)	351	230	265	275	285	295
Participatiebudget	0	707	506	506	506	506
Samenlevingsopbouw	0	0	0	0	0	0
Jeugdbeleid	9	0	0	0	0	0
Kinderopvang	23	0	0	0	0	0
Voorzieningen gehandicapten WMO	22	0	2	2	2	2
Programma 7	6.685	6.269	6.491	6.501	6.501	6.511

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 7	5.751	5.824	6.719	6.900	7.123	7.362

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Bijstandsverlening : De toename van de lasten wordt veroorzaakt door een toename van het aantal uitkeringsgerechtigden. Als gevolg hiervan is er ook een toename van de baten.

Werkgelegenheid : De toename van de baten wordt veroorzaakt door een hogere rijksbijdrage voor de WSW. Aangezien deze rijksbijdrage wordt doorbetaald aan de Wezo is er ook een toename van de lasten.

Huishoudelijke verzorging (WMO) : De toename van de lasten wordt veroorzaakt door de verwachte stijging van het aantal uren hulp bij het huishouden.

Voorzieningen gehandicapten (WMO) : De stijging van de lasten wordt veroorzaakt door een toename van de verstrekkingen voor vervoersvoorzieningen, rolstoelen en woonvoorzieningen.

Programma 8 Volksgezondheid en milieu

Hoofdkenmerken

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van gezondheidszorg, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen. Bij de gezondheidszorg is er sprake van een regiefunctie voor de lokale overheid.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Openbare gezondheidszorg	Von Martels	W&O
Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	Von Martels	W&O
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	Von Martels	W&O
Afvalverwijdering en verwerking	Agricola	M&B
Riolering en waterzuivering	Agricola	O&G
Milieubeheer	Agricola	M&B
Lijkbezorging	Agricola	O&B
Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	Goldsteen	F&B
Baten rioolrechten	Goldsteen	F&B

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Het omgevingsprogramma (milieubeleidsprogramma en handhavingplan) 2011 (2010)
- Waterakkoord waterschap – gemeente (2009)
- WMO beleidskader 2008-2011 “Mee(r) doen in Dalfsen” (2008)
- Kadernota, “Samenwerken aan gezond leven in Dalfsen” lokaal gezondheidsbeleid, 2008-2011 (2008)
- Verordening afkoppelen verhard oppervlak (2008)
- Beleidsnota Wet maatschappelijke ondersteuning “Mee(r) doen in Dalfsen” (2007/2008)
- Beleidsvisie externe veiligheid 2007-2010 (2007)
- Waterplan 2007-2016 en GRP 2007-2011 (2007)
- Rioolbeheerplan 2007-2012 (2007)
- Mee(r)doen met de WMO, visiedocument (2007)
- Handhavingbeleidsplan 2005-2009 (2004)

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Gezondheidsbeleid

Het preventiebeleid is gericht op het voorkomen en terugdringen van gezondheidsbedreigende ontwikkelingen en gedrag patronen. Het lokaal beleid is vastgelegd in de kadernota. De hoofdthema's zijn: overgewicht (en diabetes), schadelijk alcohol gebruik, depressie, psychosociale problematiek bij jongeren, opvoedingsondersteuning, bestrijding van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA) en aandacht voor het binnenmilieu in schoolgebouwen. De uitvoering van preventief beleid vindt plaats in samenwerking met GGD en Dimence en instellingen voor verslavingszorg. Een belangrijk onderdeel blijft ook het alcoholmatigingsbeleid

Het preventief gezondheidsbeleid kent een vaste beleidscyclus van vier jaar. Eind 2010 verschijnt de landelijke preventienota die de basis vormt voor de speerpunten van lokaal beleid. In 2011 word het lokaal beleidskader voor periode 2011-2015 opgesteld.

Jeugdgezondheidszorg, Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Na opening van de fysieke vestiging van het CJG in Dalfsen, opening van CJG 's in de Kernen Nieuwleusen en Lemelerveld, is eind 2010 ook het virtueel CJG gestart. In 2011 wordt onder aansturing van de coördinator CJG en procesmanagement meervoudige problematiek de bekendheid

van het CJG vergroot en wordt de relatie met instellingen en organisaties rond het CJG verder versterkt. In het Convenant "Jeugdagenda 2009-2012" dat met de provincie Overijssel is gesloten zijn drie doelstellingen vastgelegd:

- a. Het realiseren van een adequaat hulp- en ondersteuningsaanbod;
- b. Het stroomlijnen van de zorgverlening op het grensvlak van gemeentelijke en provinciale voorzieningen;
- c. Het benutten en bevorderen van het probleemoplossend vermogen van gezinnen.

Landelijk zijn er voorstellen die er toe kunnen leiden dat taken van de provincie (uitgevoerd door Bureau Jeugdzorg) overgaan naar gemeenten. Op dit moment is nog niet duidelijk om welke taken dit gaat.

Milieu

Het milieu staat prominent op de agenda van de samenleving, bedrijfsleven en politiek. Duurzaamheid en klimaat zijn belangrijke pijlers. Maar ook de meer traditionele milieuvelden krijgen nog volop aandacht. De gemeente krijgt bij het uitvoeren van milieubeleid en milieutaken te maken met verschillende (inter)nationale beleidsdoelen:

- vermindering van regeldruk bij bedrijven;
- via decentralisatie versterken van lokale beleidsruimte;
- verbetering van service en milieucommunicatie;
- realisatie van internationale, Europese en Nederlandse milieudoelstellingen.

Op allerlei terreinen zal door de gemeente in 2011 uitvoering worden gegeven aan bovenstaande doelen. In het omgevingsprogramma 2011 wordt de uitvoering van milieutaken opgenomen. Deze milieutaken zijn te vinden op het gebied van: vergunningverlening en toezicht/handhaving, afval, bodemkwaliteit, geluidhinder, luchtkwaliteit, externe veiligheid, etc.

Samenwerking en integraal werken zijn belangrijke thema's die tot uitvoering gebracht zullen worden. Er zullen landelijk kwaliteitseisen gesteld worden aan de uitvoering van taken op het gebied van de fysieke leefomgeving. Een gemeente kan mogelijk niet alles zelf doen, samenwerking in regionaal verband kan zorgen voor minder kwetsbaarheid en meer versterking bij het uitvoeren van taken. Daarnaast is door de inwerkingtreding van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) samenwerking geboden voor verschillende taakvelden, zoals milieu, bouw, brandweer etc. Dit zal zijn beslag krijgen op het gebied van vergunningverlening en (integraal) toezicht/handhaving.

Het thema gezondheid is nauw verweven met milieu. Het doel is een gemeente die veilig is, prettig en schoon om in te leven en te werken. We willen de gezondheidsrisico's beperken. Deze worden veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten (emissies lucht, stank, geluid en dergelijke); mobiliteit (luchtvervuiling, geluidsbelasting door verkeer en risico's van transport), bodemverontreiniging, etc.

Water- en rioleringsbeleid

Het integrale gemeentelijk water- en rioleringsbeleid voor de komende jaren is vastgelegd in het waterplan en het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). In 2011 worden de voor dat jaar vastgelegde maatregelen uit het waterplan en het GRP uitgevoerd.

In 2008 is de Wet gemeentelijke watertaken van kracht geworden. Met deze wet heeft de gemeente een aantal taken erbij gekregen. Het gaat dan met name om de hemelwaterzorgplicht en de grondwaterzorgplicht. In 2011 komt een verdere concrete invulling van deze nieuwe taken.

Op 22 december 2009 is de nieuwe Waterwet van kracht geworden. De nieuwe Waterwet vervangt negen bestaande wetten voor waterbeheer in Nederland. De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, maar verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. In 2011 wordt verdere invulling gegeven aan de taken van deze nieuwe wet. In deze wet staan regels met betrekking tot het beheer en gebruik van watersystemen. Het doel van de wet is om waterschappen, gemeenten en provincies beter in staat te stellen wateroverlast, waterschaarste en watervervuiling tegen te gaan. Ook voorziet het voorstel in het toekennen van functies voor het gebruik van water zoals scheepvaart, drinkwatervoorziening, landbouw, industrie en recreatie. In 2011 wordt uitvoering gegeven aan de maatregelen die voortvloeien uit de Optimalisatiestudie Afvalwaterketen Systeem(OAS).

Extra aandachtspunten voor 2011 zijn:

- uitvoering geven aan de maatregelen van de (OAS)
- uitvoering geven aan de taken, genoemd in het verbreed Basisrioleringsplan (Basisinspanning riolering)
- verdere uitvoering geven aan de stedelijke wateropgave

- afkoppelen verhard oppervlak
- de rol van water in de ruimtelijk ontwikkeling verder vormgeven

Daarnaast worden de voor 2011 geplande werkzaamheden als reguliere reparatie, renovatie en vervanging en verbeteringsmaatregelen van het watersysteem uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Uitvoering geven aan de thema's van het preventief gezondheidsbeleid 2008-2011.	Uitvoering geven aan de beleidsnota lokaal gezondheidsbeleid, waaronder project frisse scholen, alcoholmatigingsbeleid en verslavingspreventie. Ook is er aandacht voor gezonde leefstijl en voorkomen van depressieve klachten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van regionale activiteiten van bijvoorbeeld Dimence en GGD.
Uitvoering geven aan landelijke preventie doelstellingen	Opstellen van een lokale preventie nota publieke gezondheid 2012-2015
Versterking van de centrale rol van het Centrum voor Jeugd en Gezin.	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren JGZ-taken • Vergroten bekendheid CJG bij ouders en (lokale) organisaties • Aansluiting op ontwikkelingen passend onderwijs • Uitvoering geven aan "Convenant Jeugdagenda 2009-2012" met provincie Overijssel.
Adequate uitvoering milieutaken	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering Omgevingsprogramma 2011
Een actief en integraal handhavingsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren handhavingsprogramma 2011 • Verdere professionalisering toezicht, inclusief uitvoering Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (omgevingsvergunning).
Waterbeleid: Het hebben van een veilig, veerkrachtig, flexibel, ecologisch gezond watersysteem, dat minimaal voldoet aan de randvoorwaarden gesteld in het Europees, nationaal en regionaal waterbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen verbreed GRP door de gemeenteraad. • Uitvoeren van de maatregelen opgenomen in het Waterplan voor 2007-2016, in relatie met de maatregelen uit het GRP. • Stand van zaken Waterplan en GRP.

Wat mag het kosten?	x € 1.000
----------------------------	------------------

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbare gezondheidszorg	383	427	400	400	400	401
Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	521	381	376	376	377	377
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	75	171	220	220	220	220
Afvalverwijdering en verwerking	1.833	1.881	2.091	2.091	2.079	2.080
Riolering en waterzuivering	908	1.235	1.257	1.318	1.415	1.438
Milieubeheer	872	1.100	811	817	823	829
Lijkbezorging	383	322	314	315	315	316
Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0	0
Baten rioolrechten	0	0	0	0	0	0
Programma 8	4.975	5.518	5.469	5.538	5.629	5.661

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Openbare gezondheidszorg	0	0	0	0	0	0
Jeugdgezondheidszorg (uniform deel)	331	343	343	343	343	343
Jeugdgezondheidszorg (maatwerk deel)	141	99	151	151	151	151
Afvalverwijdering en verwerking	226	195	195	195	195	195
Riolering en waterzuivering	28	116	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	0	0	0
Lijkbezorging	195	217	216	218	220	223
Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.018	2.002	2.249	2.250	2.238	2.239
Baten rioolrechten	1.153	1.181	1.210	1.231	1.266	1.326
Programma 8	4.092	4.153	4.365	4.389	4.413	4.477

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 8	883	1.365	1.104	1.149	1.216	1.183

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Afvalverwijdering en verwerking : Toename lasten als gevolg van een hogere bijdrage aan de Rova.

Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing : Toename baten als gevolg van doorberekening kostenstijging in tarief.

Milieubeheer : Afname lasten als gevolg van eenmalige investering Klimaat en duurzaamheidsbeleid energie die ten laste van reserve is gebracht.

Riolering en waterzuivering : Afname baten als gevolg van vervallen bijdrage egalisatiereserve.

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Hoofdkenmerken

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- volkshuisvestings- en omgevingsbeleid waarmee op een adequate manier kan worden ingespeeld op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen.

Het programma omvat de vaststelling van bestemmingsplannen, realisatie van bouwlocaties, het scheppen van voorwaarden voor het verbeteren van de kwaliteit van het woon-, werk-, en leefmilieu. Het is ook belangrijk om in samenspel met de woningbouwverenigingen en marktpartijen de woningvoorraad in kwalitatieve en kwantitatieve zin te ontwikkelen en daarbij zoveel mogelijk aan te sluiten bij de eigen woningbehoefte. Verder wordt er op toegezien dat de specifieke woningvoorraad beschikbaar blijft voor de doelgroep.

In dit programma zijn de volgende producten opgenomen

	Portefeuillehouder	Afdeling
Natuur en landschap	Von Martels	O&B
Ruimtelijke ordening	Agricola	O&G
Gebiedsbeleid	Von Martels	O&G
Volkshuisvesting	Agricola	O&G
Bouwvergunningen	Agricola	M&B
Bouwgrondexploitatie woningbouw	Goldsteen	O&G

Bestaand beleid

Het beleid voor dit programma ligt vast in o.m. de volgende beleidsplannen en verordeningen:

- Landschapsontwikkelingsplan Dalfsen (2010)
- Woonvisie gemeente Dalfsen 2011 t/m 2015 (2010)
- Beleidsplan recreatie en toerisme 2011-2020 (2010)
- Beleid inbreidingslocaties (2009)
- Plattelandsvisie 2007-2012 (2007)
- Beleidskader Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) gemeente Dalfsen (2007)
- Beleidsregels Rood voor rood met gesloten beurs gemeente Dalfsen 2007-2009 (2007)
- Welstandsnota 2007 (2007)
- Exploitatieverordening (2005)
- Uitgifteregeling bouwgrond (2005)
- Nota Grondbeleid (2004)
- Nota economisch beleid 2003-2013 (2003)
- Groenstructuurplan (2001)
- Structuurschets Lemelerveld (1991), Structuurplan Nieuwleusen 1994-2011 (1994), Structuurplan Dalfsen 2000-2015 (2000)
- Bestemmingsplannen

Belangrijke ontwikkelingen en speerpunten

Landschapsontwikkelingsplan (LOP)

Het LOP geeft een visie op het veranderende landschap in het buitengebied van Dalfsen, uitgewerkt in wensen en concrete en uitvoerbare projecten vastgelegd in het uitvoeringsprogramma. Vanaf 2010 is begonnen met uitvoering van de in het LOP genoemde projecten. In hoeverre alle genoemde projecten uitgevoerd worden is mede afhankelijk van de subsidiemogelijkheden vanuit een nieuwe regeling LNV (LOP2010+). In 2010 zijn projectplannen opgesteld voor de gehele gemeente voor projecten voor Groene en Blauwe Diensten en Streekeigen Huis en Erf.

Gebiedsgericht werken

Het Rijk en de provincie Overijssel stimuleren het gebiedsgericht werken, waarbij het uitgangspunt van cofinanciering geldt. Dat houdt voor de gemeente in dat er veel kansen liggen, onder voorwaarde dat er snel op ontwikkelingen wordt ingespeeld en voor het gebiedsgericht werken ook middelen zijn gereserveerd. In 2011 staat fietspad Sterrebosweg op de planning en wordt uitvoering gegeven aan landschapsprojecten (Groen Blauwe Diensten en Streek Eigen Huis en Erf) onder andere in het kader van de Tennet-compensatiemiddelen. Daarnaast zijn middelen beschikbaar voor bottum-up initiatieven van particulieren.

Ruimte voor de Vecht

Eind 2009 is het *Masterplan Ruimte voor de Vecht* vastgesteld. In het *Masterplan Ruimte voor de Vecht* is opgenomen dat de gezamenlijke partners een Regionale Voorkeursvariant ontwikkelen: een perspectief op kaart waarin duidelijk wordt welke fysieke veranderingen in de rivier en het winterbed in de komende tien jaar concreet worden opgepakt. Hiermee vormt de Regionale Voorkeursvariant de gezamenlijk planvorming voor de realisatie van de halfnatuurlijke laaglandrivier. In 2010 is gestart met deze uitwerking. Ook het jaar 2011 zal in het teken staan van de Regionale Voorkeursvariant.

Ruimtelijke ordening

In 2011 wordt verder gewerkt aan het maken van een nieuwe structuurvisie en een bestemmingsplan voor het gehele buitengebied van de gemeente. Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. De plannen zijn nu nog versnipperd maar na vaststelling van beide plannen in 2012 hebben we een integrale ruimtelijke visie voor het buitengebied van de gemeente. De gemeenteraad wordt regelmatig bij het planproces betrokken en op de hoogte gehouden.

Bij uitbreidingsplannen en ruimtelijke plannen voor inbreidingslocaties wordt specifiek aandacht besteed aan (raadsdocument 2010-2014: "Samen kiezen, samen doen!):

- Beeldkwaliteit / onderscheidende woonwijken
- Wonen in combinatie met zorg
- Inbreiding gaat voor uitbreiding (ser ladder); hierbij moet expliciet ruimte worden gehouden voor groene zones in de kernen en/of moeten ontwikkelingen passen in de omgeving

Omgevingsvergunning

Per 1 oktober 2010 treedt de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking. Het hoofddoel van de Wabo is het verbeteren van de dienstverlening aan de klant. De dienstverlening wordt verbeterd door de integratie van een groot aantal vergunningstelsels tot één vergunning: de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning maakt het verkrijgen van alle benodigde toestemmingen voor de klant makkelijker. Er is straks één loket, één aanvraag, één bevoegd gezag, één procedure en één handhaver. Gemeenten moeten aparte vergunningen samenvoegen tot één omgevingsvergunning en meldingen gaan uitvoeren volgens het Besluit landbouw en de activiteiten AmvB. De omgevingsvergunning en de professionalisering van de bouwhandhaving vragen ook een integrale planning en uitvoering van handhaving. Gemeenten krijgen steeds meer beleidsvrijheid die echter wel lokaal ingevuld moet worden. 2011 zal vooral in het teken staan om de doelen van de Wabo, onder andere verbeteren van de dienstverlening, tot uitdrukking te laten komen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een evenwichtige ruimtelijke ordening op het gebied van wonen, werken, recreatie, verkeer, landgoederen en milieu.	<ul style="list-style-type: none">• De gemeenteraad via kwartaalrapportages informeren over ruimtelijke plannen, procedures, stand van zaken en eventuele knelpunten.• Maken van een structuurvisie voor het gehele buitengebied van de gemeente (vaststelling 2012)• Maken van een nieuw bestemmingsplan buitengebied voor het gehele buitengebied van de gemeente (vaststelling in 2012).
Genoeg en goed ingerichte bouwlocaties op basis van, primair, een actieve grondpolitiek	<ul style="list-style-type: none">• Actief verwerven van gronden voor uitbreidingsplannen in de diverse kernen• Waar nodig toepassen van de Wet voorkeursrecht gemeenten

<p>Bouw van voldoende woningen van een goede kwaliteit en aandacht voor de specifieke doelgroepen. Realiseren van woningen voor minder draagkrachtigen en het bevorderen van het eigen woningbezit voor minder draagkrachtigen door het ontwikkelen van nieuwe initiatieven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgifte en kavelgrootte afstemmen op doelgroepenbeleid en marktomstandigheden • Uitgifte bouwgrond in: <ul style="list-style-type: none"> ➤ De Gerner Marke: 50 woningen ➤ Westerbouwlanden Noord: 50 woningen ➤ De Nieuwe Landen: 54 woningen² ➤ De Koele: 3 woningen ➤ Muldersveld: 2 woningen • Vaststellen van maximale prijzen voor sociale koopwoningen (in overleg met provincie) • Uitvoeren en bewaken van de in 2007 vastgestelde startersregeling(en) • Uitvoering geven aan nieuwe Woonvisie gemeente Dalfsen 2011 t/m 2015
<p>Een goede kwaliteit van de woon-,werk- en leefomgeving en een hogere kwaliteit, belevingswaarde en recreatiewaarde van het landschap</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Begeleiden in de uitvoering van de dorpsplan-plus Oudleusen en Hoonhorst; • Cofinanciering, planvorming en uitvoering prestaties uit het meerjarig pMJP-convenant; o.a. fietspad Sterrebosweg en TenneT-compensatieprojecten; • Masterplan Ruimte voor de Vecht; Regionale Voorkeursvariant; • Realisatie van Symfonie aan de Vecht • Projectplannen maken voor Groene en Blauwe Diensten (GBD) en Streekeigen Huis en Erf (SHE); • Voorbereiden en uitvoeren projecten in Tennetgebied (GBD en SHE) en mogelijk ook in een klein deel van de rest van de gemeente Dalfsen.
<p>Een actief en actueel handhavingsbeleid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verdere professionalisering bouwtoezicht, inclusief uitvoering Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (omgevingsvergunning)

Wat mag het kosten?

x € 1.000

Lasten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Natuurbescherming	53	85	67	62	62	62
Ruimtelijke ordening	847	1.243	952	958	965	971
Woningexploitatie	6	20	6	6	6	6
Overige volkshuisvesting	1.276	1.288	1.168	1.178	1.189	1.199
Bouwvergunningen	0	0	0	0	0	0
Bouwgrondexploitatie	1.509	1.267	1.451	1.456	1.461	1.465
Programma 9	3.691	3.903	3.643	3.660	3.681	3.703

Baten per product						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Natuurbescherming	2	1	1	1	1	1
Ruimtelijke ordening	73	55	55	55	55	55
Woningexploitatie	20	22	8	9	9	9
Overige volkshuisvesting	10	21	22	22	22	22
Bouwvergunningen	766	763	872	880	889	898
Bouwgrondexploitatie	857	1.267	1.451	1.456	1.461	1.465
Programma 9	1.727	2.130	2.409	2.423	2.437	2.451

Saldo						
	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Meerjarenbegroting		
				2012	2013	2014
Programma 9	1.964	1.773	1.234	1.237	1.245	1.252

Een '-' betekent dat dit programma per saldo geld kost.

Toelichting grote verschillen

Ruimtelijke ordening : Afname van de lasten als gevolg van een verlaging van het investeringsbedrag
 Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling die ten laste van een reserve is gebracht.
 Overige volkshuisvesting : Afname van de lasten als gevolg van een herverdeling toerekening uren.
 Bouwgrondexploitatie : De toename van de lasten wordt veroorzaakt door een toename van de kapitaallasten. Als gevolg hiervan is er ook een toename van de baten.

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering moet op een eigentijdse wijze dienstbaar zijn aan de in de programma's opgenomen doelen en prestaties. Het welslagen van de programma's is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering kan worden samengevat als het geheel van de werkzaamheden, middelen en structuren op het gebied van personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, financiën, facilitaire zaken, communicatie en juridische zaken. Door een grotere aandacht voor de transparantie van het gemeentelijk handelen en hogere eisen die gesteld worden aan de producten en diensten van de gemeente, wordt de kwaliteit van de bedrijfsvoering ook een factor voor het imago van de gemeente.

Onze gemeente krijgt de komende jaren indringend te maken met taakverzwaring door decentralisatie, ambities en eisen van het rijk, door ombuigingen van rijk en provincies, door een krapper wordende arbeidsmarkt met ook een nieuwe generatie medewerkers, druk vanuit samenleving om in toenemende mate transparant, participatief en communicatief te zijn.

Dat betekent dat wij met schaarste te maken krijgen, en door afnemende middelen en capaciteit gedwongen worden als bestuur en organisatie keuzes te maken.

Intern kiest de directie voor het inzetten op de volgende sporen:

- ▶ gebruik te maken van de prima basishouding van ons personeel namelijk betrokkenheid in brede zin, en bedreigingen (zoals ontwikkeling op de arbeidsmarkt) ook als kans te zien;
- ▶ dienstverlening op een hoog peil houden;
- ▶ mede in verband daarmee interne processen slim inrichten en efficiënt en effectief maken;
- ▶ mede vanwege de krapper wordende arbeidsmarkt, met als doel winst op de 3 K's, inzetten op samenwerking met Staphorst en Zwartewaterland en in G15 verband;
- ▶ bij HRM beleid inspelen op genoemde speerpunten (denk hierbij aan opleiding, werving/selectie en beloning).

Samenwerking

In 2010 is gekozen voor een intensieve ambtelijke samenwerking met Staphorst en Zwartewaterland. Een deel ervan is inmiddels operationeel (bijvoorbeeld op het gebied van ICT en inkoop), een deel wordt voorbereid. Insteek is te komen tot shared services, te huisvesten in de 3 gemeentehuizen. Verder worden de eerste concrete stappen gezet in de samenwerking binnen de regio Zwolle op het punt van de interne arbeidsmarkt. Het projectbureau is gevormd en bemenst (gevestigd in het gemeentehuis in Dalfsen), de eerste concrete acties worden voorbereid.

Centrale thema bij samenwerking is: beheersing van (meer)kosten, vergroting van kwaliteit van de ambtelijke diensten (bijvoorbeeld door specialisatie en kennisdeling) en verminderen van kwetsbaarheid (door 'massa' te maken).

Bestuurlijke samenwerking binnen de regio Zwolle begint langzaam handen en voeten te krijgen.

Personeelsbeleid

De tweede helft van 2010 stond in het teken van de teamtraining, in de eerste helft van 2011 krijgt dit nog een vervolg. Met de teamtraining wil de gemeente de bottom-up communicatie en de beweging om te gaan van een zogenaamde familiecultuur naar een zogenaamde vriendencultuur stimuleren. In een vriendencultuur spreekt men elkaar open en eerlijk aan, waardeert men elkaars talenten en maakt men in samenwerking bewust gebruik van elkaar, waardoor $1 + 1 = 3$. Dit alles met behoud van de betrokkenheid, de loyaliteit en de saamhorigheid die zo gewaardeerd worden binnen de familiecultuur.

Op het terrein van Personeel en Organisatie (P&O) staat samenwerking centraal in 2011. Zo zal in 2011 het onderzoek dat in 2010 in gang is gezet, duidelijkheid moeten geven of het mogelijk is één P&O-afdeling op te zetten voor de DSZ-gemeenten. De verdere uitwerking daarvan zal in 2011 plaatsvinden.

Tevens zal de samenwerking met de G15 (15 gemeenten rondom Zwolle) verder ingevuld worden.

Deze samenwerking richt zich op:

- mobiliteit;
- kennisnetwerk;
- arbeidsmarktcommunicatie.

In 2010 is duidelijk geworden dat de economische crisis forse negatieve gevolgen heeft voor de gemeenten en dus ook voor de gemeente Dalfsen. In 2010 heeft de gemeente Dalfsen een gemeentebrede afweging gemaakt waar kan worden bezuinigd en hoe de inkomsten kunnen worden verhoogd. In opdracht van het directieteam heeft de afdeling P&O een schets gemaakt van de huidige formatie (in- door- en uitstroom). Deze opdracht heeft geresulteerd in een meerjarenpersoneelsplan. Met dit plan heeft het Directieteam (DT) inzicht gekregen in mogelijke formatieve bezuinigingsmogelijkheden. Conclusie van dit plan is dat, willen wij de bezuinigingen het hoofd kunnen bieden, wij ons moeten gaan richten op het vergroten van de inzetbaarheid van de medewerkers. Binnen de gemeente Dalfsen of, mocht dat nodig zijn, daarbuiten. Wij moeten ons gaan richten op het blijven ontwikkelen van medewerkers; competentie management is hierbij een voorwaarde. Samenwerking met gemeenten in onze omgevingen is hierbij een noodzaak. In 2011 zal dit plan de basis zijn voor het bepalen van de noodzakelijke stappen die gezet moeten worden.

Het ziekteverzuim over 2009 was 2,95% (exclusief langdurig ziekteverzuim en zwangerschaps- en bevallingsverlof). Over het eerste half jaar van 2010 was het ziekteverzuim 2,63%. Het streven van het directieteam om het ziekteverzuim onder de 5% te houden hopen wij ook in 2011 te realiseren.

De ambtelijke organisatie

Onze organisatie wil graag een efficiënte, planmatige organisatie zijn, die in control is. Hierbij staat kwaliteit voorop. Voor 2010 staat het opstellen van een beleidsnotitie met de werktitel 'Control/Kwaliteitszorg' op de planning. Hierbij wordt 'control' in de brede zin van het woord bedoeld.

Kwaliteitszorg

We hanteren in Dalfsen het Overheidsontwikkelmodel als kapstok voor de organisatieontwikkeling. Het model biedt de mogelijkheid om op een samenhangende, evenwichtige en gestructureerde manier te werken aan de verbetering van de organisatie. De ontwikkeling van een organisatie wordt aangeduid in vier fasen, van activiteit georiënteerd (fase 1, kenmerkt zich door de focus op eigen werkzaamheden en het sturen op incidenten) tot de ketengeoriënteerde fase (fase 4, kenmerkt zich doordat werkzaamheden in samenhang met collega's en ketenpartners wordt uitgevoerd en is continu gericht op verbetering).

Om de uitgangspositie vast te stellen is in december 2005 een nulmeting uitgevoerd. Het DT heeft de ambitie uitgesproken om in 2009 in fase 2 te zitten.

In juli 2008 is een zogenaamde 1-meting uitgevoerd op basis van het hierboven genoemde model. Destijds is geconstateerd dat de organisatie gemiddeld uitkomt op fase 1,8. In samenwerking met het management zijn de conclusies en aanbevelingen, die gedaan zijn in de hierboven genoemde 1-meting, concreet gemaakt. In 2011 zal een organisatiebrede meting worden gehouden om te beoordelen of we fase 2 inderdaad bereikt hebben.

Optimalisatie werkprocessen

De afgelopen jaren zijn wij in DOORSZ-verband bezig geweest met het beschrijven van onze werkprocessen en vanaf 2010 krijgt de procesoptimalisatie extra aandacht. Als organisatie willen wij een kwaliteitsslag in de processen maken.

Dit houdt in dat de beschreven processen verder uitgewerkt en geanalyseerd worden, zodat in samenwerking met onder andere de proceseigenaar (=afdelingshoofd) gekeken kan worden hoe het proces het beste ingericht kan worden. Tevens worden succesbepalende factoren aan een proces gekoppeld. Deze worden meetbaar gemaakt in de vorm van prestatie-indicatoren.

In 2010 is hiermee gestart en op de planning staat dat gedurende 2010, conform de visie van de directie op de organisatie, bedacht wordt hoe invulling wordt gegeven aan het verder optimaliseren van de werkprocessen.

Interne controle

Wat is interne controle en hoe is het daarmee in onze organisatie gesteld? Het antwoord op deze vragen valt te lezen in de "Beleidsnotitie Interne Controle", die in augustus 2009 is vastgesteld door het directieteam. De notitie is geschreven om de samenhang tussen de verschillende control- en

onderzoeksinstrumenten, die in onze organisatie zijn ingevoerd / werkzaam zijn, weer te geven. Er wordt aandacht geschonken aan:

- de administratieve organisatie: denk aan de beschrijving van de werkprocessen in Protos, die door iedere medewerker digitaal te raadplegen zijn;
- de interne controle: denk o.a. aan de rechtmatigheidscontrole en het auditplan van Sociale zaken;
- de onderzoeksinstrumenten (=kwaliteitszorg): denk aan doelmatigheidsonderzoeken, Rekenkameronderzoeken, klanttevredenheidsonderzoeken etc.

Tevens geeft de notitie de uitgangspunten weer, die voor onze gemeente van belang zijn bij het vormgeven van de interne controle. Hierbij is rekening gehouden met het feit dat wij, als gemeente Dalfsen, een zelfcontrolerende organisatie zijn.

Naar aanleiding van deze notitie is in 2009 gestart met het meer aandacht schenken aan de voortgang van de uitgezette acties naar aanleiding van de bevindingen uit de Managementletter. In 2010 is een werkplanning voor de bestaande (verbijzonderde) Interne Controle gemaakt. Ook zullen de bestaande controles uitgebreid / aangepast / verbeterd worden naar aanleiding van de genoemde aandachtspunten in de Managementletter, de jaarrekeningcontrole en de uitkomsten van diverse audits.

Juridische kwaliteitszorg

De toenemende juridisering van de maatschappij en het mondiger worden van de burgers vergroot het risico op aansprakelijkstelling als gevolg van procedurele onvolkomenheden of gemaakte fouten. Met de inwerkingtreding van de Wet dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen per 1 oktober 2009, kunnen bovendien dwangsommen worden verbeurd als een beschikking op aanvraag niet tijdig wordt genomen. De tijdsdruk die hierdoor kan ontstaan, staat op gespannen voet met de kwaliteit van de beschikking. Juridische kwaliteitszorg is de verantwoordelijkheid van de gemeente voor het treffen van organisatorische maatregelen, die erop gericht zijn dat de juridische kwaliteit van de geleverde producten en diensten voldoet aan de wensen van de afnemer en de geldende regelgeving.

Naast het op ad hoc-basis bieden van oplossingen voor juridische knelpunten, wordt concreet vorm gegeven aan juridische kwaliteitszorg door een systeem in de organisatie te implementeren, dat de juridische kwaliteit van de output borgt respectievelijk garandeert. De actiepunten voor dit systeem zijn opgenomen in de startnotitie juridische kwaliteitszorg. Belangrijke onderdelen hiervan die al zijn gerealiseerd, zijn de regelingenbank, de contractenbank en een bewakingssysteem voor bezwaren, beroep en hoger beroep. Hiernaast zijn voor het opstellen van regelgeving en het aangaan van overeenkomsten werkprocessen opgesteld, waarin een tijdige juridische toets is opgenomen. In 2011 zullen de actiepunten uit deze startnotitie verder worden uitgewerkt.

Daarnaast wordt de organisatie voorbereid op de invoering van nieuwe wetgeving en de uitwerking van recent gewijzigde wetgeving. Hierbij valt voor 2011 onder meer te denken aan:

- de Dienstenrichtlijn en de Dienstenwet
- de Wet elektronische bekendmaking
- de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

De medewerkers juridische kwaliteitszorg van de verschillende DOORSZ-gemeenten voeren periodiek overleg over ontwikkelingen op het vakgebied. Deze bijeenkomsten worden als zeer nuttig ervaren en zullen ook in 2011 worden voortgezet. Ook binnen Dalfsen zal een dergelijk periodiek overleg over juridische onderwerpen voor (juridisch) medewerkers van de verschillende afdelingen worden opgezet.

Inkoopbeleid

In de periode 2007 t/m 2009 is door de werkgroep inkoop DOSZ in combinatie met WIN advies, inkoop en organisatie (WIN advies) en Combined Business Power BV (CBP) een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de gemeenten Dalfsen, Ommen, Staphorst en Zwartewaterland gestructureerd zouden kunnen gaan samenwerken op het gebied van inkoop. De resultaten van dat onderzoek zijn gepresenteerd in het rapport 'Inkoop samenwerking DOSZ-gemeenten'.

Met ingang van 1 maart 2010 werd een vervolg gegeven op de aanbevelingen uit het rapport. Vanaf deze datum hebben 2 consultants van CBP en een projectleider van WIN advies de gemeenten structureel ondersteund bij het ontwikkelen en inrichten van de inkoopprocessen en

inkoopsamenwerking. Gelijktijdig werd in samenwerking met de respectievelijke budgethouders gewerkt aan kostenverlagingen door het behalen van inkoopvoordelen en procesoptimalisatie.

Ook in 2011 zal er wekelijks in elke gemeente een inkoopadviseur aanwezig zijn. Zij zullen zich bezig houden met vraagstukken op het gebied van inkoop die vanuit de organisaties ontstaan, wet en regelgeving op het gebied van inkopen en aanbesteden, het begeleiden van aanbestedingen, het adviseren van budgethouders en het toezien op rechtmatigheid. Daarnaast zullen zij een belangrijke bijdrage leveren aan de professionalisering van de inkoopfunctie.

Naast de inzet van de consultants wordt er een projectleider ingezet. Zijn taken bestaan met name uit de aansturing van de inkoopadviseurs, de communicatie tussen de externen en de gemeenten, de uitwerking van de inkooptools en de voorlichtingsbijeenkomsten.

Automatisering

Informatievoorziening en automatisering spelen een belangrijke rol voor de interne bedrijfsvoering en de dienstverlening aan burgers en bedrijven. In 2009 is het optimaliseren van de in 2008 gedane investeringen in de nieuwe ICT omgeving afgerond. Deze omgeving biedt nu veel mogelijkheden, zowel voor de eigen organisatie alsook voor de klant. Zo zullen flexwerken en telewerken technisch steeds verder worden ondersteund. Het uitbouwen van de digitale dienstverlening blijft een hoge prioriteit houden. Hiervoor is de gefaseerde inrichting van een Midoffice systeem een essentiële pijler. De gekozen Midoffice oplossing maakt ook meer digitale producten en diensten mogelijk. Een voorbeeld hiervan is de *pre-fill* van webformulieren. Tenslotte biedt de Midoffice de noodzakelijke aansluitingen op landelijke voorzieningen.

Daarnaast blijft het traject om de informatievoorziening en automatisering te verbeteren doorgaan. In dit traject zullen de volgende zaken worden opgepakt:

- Werken met standaarden en basisregistraties
- Doorontwikkeling I-Beleidsplan
- Totstandkoming van een Shared Service Centre ICT voor de gezamenlijke DSZ gemeenten.
- Convergeren van de gezamenlijke ICT hardware van de DSZ gemeenten.
- Uitrol van de gekozen Midoffice oplossing.

De gedane investeringen in de automatisering dragen bij aan de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening. Daarnaast zijn deze in veel gevallen noodzakelijk om aan nieuwe taken en van rijkswege opgelegde verplichtingen te kunnen (blijven) voldoen.

Vastgoedinformatiesysteem

Het vastgoedinformatieplan is in december 2002 door de raad vastgesteld. Dit plan behelst dat er geleidelijk een stelsel van basisregistraties wordt ingevoerd en dat de ontsluiting van de gegevens plaatsvindt via een open datawarehouse. Doelstelling is dat de efficiency, de effectiviteit en de kwaliteit van de informatievoorziening, zowel intern als extern, aanmerkelijk wordt verbeterd. Per 1 juli 2009 is de Wet basisregistraties adressen en gebouwen (BAG) in werking getreden. Het beheer van deze registraties is opgedragen aan de gemeente. Dalfsen is in augustus 2010 aangesloten op de landelijke voorziening BAG.

In 2010 is Dalfsen zelfmutterende gemeente geworden inzake de bijhouding van de GBKN (Grootschalige Basis Kaart Nederland). In 2013 moet er een nieuwe basisregistratie operationeel zijn voor de grootschalige topografie, waarna de GBKN zal verdwijnen. Ook voor deze basisregistratie (BGT) komt het bronhouderschap bij de gemeente te liggen. Nog in 2010 wordt een onderzoek gestart naar de hiermee gepaard gaande kosten en de mogelijkheden van intergemeentelijke samenwerking. In 2011 zal het accent liggen op de bijhouding van de BAG en het integreren van het verplicht gebruik binnen de andere administraties. Ook zal de gegevensverwerking vanuit andere basisregistraties (zoals Topografie, Kadaster en Bedrijven) en de voorbereiding voor de invoering van de BGT de nodige inzet vergen.

Paragraaf Financiering

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het ten allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd, en het daarbij afdekken van met name rente- en kredietrisico's.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van rente en afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten bij de uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courantkredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido): de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in het Treasurystatuut.

Treasurystatuut

Het geactualiseerde treasurystatuut is in mei 2010 vastgesteld. In het treasurystatuut worden onder meer doelstellingen, uitzettingen en garanties, financiering, kasbeheer en organisatie van de treasuryfunctie rond het liquiditeitsbeheer van de gemeente op korte en lange termijn vastgelegd. Het treasurystatuut geeft de kaders weer waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2011 bedraagt dit percentage 8,5, wat bij ministeriële regeling is vastgesteld. De omvang van de begroting op 1 januari 2011 bedraagt € 44.232.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 3.760.000.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en met ingang van 2009 gewijzigd. De nieuwe renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

	Variabelen renterisico(norm)	2011	2012	2013	2014
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	712	712	712	712
3	Renterisico (1+2)	712	712	712	712
4	Renterisiconorm	8.846	8.810	8.820	8.821
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	8.134	8.098	8.108	8.109
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	44.232	44.049	44.098	44.103
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	8.846	8.810	8.820	8.821
(bedragen x € 1.000)					

Paragraaf Grondbeleid

De gemeente voert een actief grondbeleid. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond ten behoeve van te ontwikkelen bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. Wanneer dit niet mogelijk is, worden de mogelijkheden om te komen tot publiek private samenwerkingsverbanden (PPS) niet uitgesloten. Indien PPS ook niet mogelijk is, kan een exploitatieovereenkomst met de ontwikkelaar worden gesloten.

Ingaande 1 februari 2004 is de Wet voorkeursrecht gemeenten van toepassing voor alle gemeenten. Voor verschillende gebieden in de gemeente is het voorkeursrecht van toepassing. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden

Een Nota Grondbeleid, waarin alle ontwikkelingen op dit gebied geïntegreerd behandeld worden, is in 2004 door de raad vastgesteld.

Op basis van een eerste evaluatie (juni 2005) van deze nota is geconcludeerd dat bijstelling van de nota (nog) niet nodig is. Wel is sprake van wetswijzigingen die een relatie hebben met grondbeleid (o.a. Grondexploitatiewet en de nieuwe Wro). De nota zal op basis van nieuwe wetgeving in 2010 worden bijgesteld.

Er zijn uniforme verkoopvoorwaarden, de Algemene Voorwaarden voor Verkoop van onroerende zaken door de gemeente Dalfsen 2008, vastgesteld en notarieel vastgelegd in januari 2008.

Er zijn momenteel 6 uitbreidingsgebieden voor woningbouw en 3 voor bedrijventerreinen in exploitatie. De voorbereidingen voor de uitbreiding ten oosten van Dalfsen, De Nieuwe Landen(II) en de Koele(II) zijn gestart.

Ook is sprake van een aantal inbreidingslocaties. De grootste en meest beeldbepalende is de ontwikkeling van het Waterfront. De procedures en het ontwerp zullen in 2010 worden afgerond. In 2011 zal gestart worden met de uitvoering.

Om de continuïteit van uitbreidingen te waarborgen worden, indien zich mogelijkheden voordoen, gronden aangekocht en zo nodig gebruik gemaakt van de Wet voorkeursrecht gemeenten. De gemeente heeft diverse malen een voorkeursrecht gevestigd.

Vanuit financieel oogpunt bezien zijn de gecalculeerde uitkomsten voor de verschillende exploitatiegebieden positief. Zo er sprake mocht zijn van een negatieve uitkomst, wordt er een voorziening gevormd ten laste van de algemene reserve grondexploitatie. De huidige economische crisis heeft op dit moment nog geen zichtbare invloed op de grondexploitatie. Verwacht wordt dat de exploitatieresultaten wel af zullen nemen door de hogere aankoopkosten.

Voor de exploitatiegebieden wordt een looptijd geprognosticeerd. De werkelijkheid is echter afhankelijk van de vraag naar grond. Ondanks de economische crisis is de vraag naar woningbouwgrond nog steeds voldoende, met de aantekening dat de verkoop van grote kavels enigszins stagneert. Voor bedrijfsgrond is de vraag sterk afhankelijk van de economische situatie. De uitgifte in Nieuwleusen loopt beter dan de uitgifte in Dalfsen en Lemelerveld. De voorraad uit te geven gronden is in Nieuwleusen (Grift III) en Lemelerveld (Parallelweg) voldoende, in Dalfsen resteren nog 2 kavels.

Jaarlijks worden de verkoopprijzen aangepast met het inflatiepercentage. Vanaf 2006 zijn de prijzen in alle kernen al gelijk.

De rente wordt jaarlijks op de boekwaarde van de grondprijzen bijgeschreven, voor zover dit past binnen de economische waarde.

De reserves en voorzieningen met betrekking tot de grondexploitatie zijn ook bij de Nota reserves en voorzieningen 2010 betrokken.

De van omvang van de Algemene reserve grondexploitatie (weerstandsvormogen) is vastgesteld op 12,5% van de volgende waarden:

- De verwachte maximale positieve boekwaarde voor onderhanden werken (volgens de exploitatieprognoses) per complex.
- De boekwaarde van overige gronden (gronden zonder kostprijsberekening en overige percelen).
- De onvoorwaardelijke verplichtingen.
- De helft van de nog te maken kosten.

Verder wordt rekening gehouden met 50% van het vermoedelijke exploitatieresultaat. De factor van 12½ % is gebaseerd op 2,5 jaar rente bij een rentevoet van 5%.

Afgerond betekent dit een bedrag van € 850.000 dat nodig is als weerstandsvermogen voor de grondexploitatie. Daarnaast is er een claim van € 1.000.000 t.b.v. het Middengebied Nieuwleusen. Per saldo bedraagt de benodigde stand van de algemene reserve grondexploitatie dus € 1.850.000. Momenteel is de stand van deze reserve ruim € 6.700.000, zodat een bedrag van afgerond € 4.850.000 een nieuwe bestemming kan krijgen.

Door de nieuwe berekeningswijze spelen meer elementen dan voorheen een rol bij het bepalen van het weerstandsvermogen van de grondexploitatie. Dat leidt tot een meer nauwkeurige berekening. In tegenstelling tot voorheen, is het dan ook niet meer nodig om een marge aan te houden waarbinnen verschillen tussen het benodigde en werkelijke weerstandsvermogen worden opgevangen. Jaarlijks vindt verrekening met de algemene reserve plaats.

De reserve Bovenwijkse voorzieningen (voorheen Dorpsuitleg), gevoed door storting van € 25, respectievelijk € 12,50 per m2 verkochte grond voor woningbouw, respectievelijk bedrijventerrein, heeft per 1 januari 2010 een saldo van € 5,8 miljoen, hierop rusten claims van in totaal € 3,7 miljoen.

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de uitgangspunten die zijn opgenomen in het Raadsdocument 2010 – 2014.

In het Raadsdocument zijn ten aanzien van de lokale heffingen de volgende uitgangspunten opgenomen:

“We kiezen voor een gezond financieel beleid. We zijn terughoudend met het verhogen van de OZB, maar sluiten dit gelet op de forse bezuinigingen niet uit. Verhoging van de OZB tarieven kan uitsluitend in combinatie met een bezuiniging. Als er besloten wordt tot verhoging van de OZB, dan is de rijksnorm de maximale grens. Leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn”. Voor zover bepaalde zaken niet in het document zijn benoemd, wordt de ingezette beleidslijn gecontinueerd.

Deze uitgangspunten zijn:

- de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven dient als correctie op de inflatie en is in meerjarenperspectief voor 2011 vastgesteld op 1,00 %;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de burger worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht en een bedrag, gebaseerd op het gemiddelde aantal ledigingen. Bij de hondenbelasting is alleen voor de belasting voor de eerste hond kwijtschelding mogelijk.

In totaal is er een bedrag van ongeveer € 22.000 gemoeid met het huidige kwijtscheldingsbeleid. Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert de gemeente de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent ook het waterschap aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Europese Dienstenrichtlijn

Met ingang van 1 januari 2010 is voor de gemeentelijke belastingen en rechten tevens de Europese Dienstenrichtlijn van toepassing. Concreet betekent dit voor de legesverordening dat niet meer naar de totale lasten en baten gekeken wordt maar per samenhangproduct, bijvoorbeeld bouwvergunningen. Als gevolg hiervan heeft de VNG de legesverordening aangepast en zijn deze wijzigingen overgenomen in de legesverordening. In de verordening is tevens rekening gehouden met invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (WABO).

Kostendekkende tarieven

In 2010 is gestart met een gemeentebreed onderzoek naar de kostendekkendheid van de tarieven. Hierbij is onderzocht welke activiteiten er voor een product verricht worden. De “grote belastingen” als afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hierbij de meest in het oog springend. Aangezien er in 2011 een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan wordt opgesteld zal in 2011 het onderzoek naar de kostenstructuur van de rioolheffing in 2011 uitgevoerd worden. Jaarlijks wordt al aan de hand van de kosten een becijfering gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een egaliseringsreserve. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

Gebleken is dat het opzetten van een goede en juiste kostentoerekening een tijdrovende activiteit is. Hierdoor kunnen de resultaten van het onderzoek op dit moment nog niet volledig gepresenteerd worden. Voor die onderdelen waar wel al resultaten zijn te vermelden wordt verwezen paragraaf 4.4 “onderzoek kostendekkendheid” in deel II van deze begroting.

Op basis van de huidige systematiek is de kostendekkendheid voor de belangrijkste tarieven in 2011 als volgt:

Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend
Rioolheffing	100% kostendekkend
Bouwleges	95% kostendekkend
Documenten burgerzaken	88% kostendekkend
Begraafrechten (gemiddelde)	69% kostendekkend
Marktgeden	100% kostendekkend

Wet Waardering Onroerende zaken

Met ingang van 2007 dient de WOZ-waarde jaarlijks opnieuw bepaald te worden. Om dit te kunnen doen worden er procesmatig object- en marktgegevens bijgehouden en verwerkt. Met het taxatiebureau wat ons ondersteunt bij de werkzaamheden voor het huidige tijdvak is een overeenkomst gesloten waarbij alle diensten in de vorm van een soort abonnement worden afgenomen tegen een vast bedrag per object per jaar. Hierbij kan worden gedacht aan ondersteuning bij bezwaar, beroep, mutatiebijhouding, marktanalyse, modelmatige waardebeoordeling en beschikbaarheid van software. Daarmee verloopt het proces van hertaxatie geheel geautomatiseerd. De uitkomsten worden uiteraard met behulp van steekproeven geverifieerd op consistentie. Het huidige contract met het taxatiebureau loopt tot en met de waardevaststelling ten behoeve van belastingjaar 2012. Dit contract is in 2008 tot stand gekomen middels een Europese aanbesteding in samenwerking met de DOORSZ-gemeenten.

Als gevolg van de optimalisatie van de WOZ – administratie heeft de Waarderingskamer in augustus 2010 een onderzoek verricht naar de volledigheid en de verwerking van de kadastrale gegevens in de administratie. De controleur heeft aangegeven zeer tevreden te zijn over de kwaliteit van de administratie. Wel is het advies afgegeven om meer WOZ - processen te gaan beschrijven. In 2011 zal dit uitgevoerd gaan worden.

Tarievenbeleid 2011

Voor al de tarieven geldt dat dit nog exclusief de uitkomsten van de bezuinigingsvoorstellen is

De onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Gemeenten kunnen de OZB-tarieven sinds 1 januari 2008 zelf bepalen, zonder opgelegde drempel of begrenzing. Vanaf 2009 wordt de OZB niet meer geheven als een tarief per waarde-eenheid, maar als een percentage over de totale economische waarde van het object. De wijziging beoogt aan de burger te laten zien hoe gering het aandeel OZB is in het totaal van de belastingen.

In de meerjarenbegroting 2011-2014 is rekening gehouden met een meeropbrengst voor de OZB. Dit is conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2008, waarbij is besloten uit te gaan van een verhoging met 4% in 2011 en 4% in 2012. Verder is voor 2011 rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1% en met areaaluitbreiding door nieuwbouw. Omdat de gegevens van de hertaxatie in oktober 2010 bekend worden, kunnen dan de nieuwe tarieven worden berekend. Gelet op de ontwikkelingen op de onroerende goed markt kan dit betekenen dat de totale WOZ – waarde ten opzichte van 2010 is gedaald. Omdat een gelijkblijvende opbrengst gewenst is, zullen de tarieven wellicht verder moeten stijgen.

Rioolheffing

In 2007 zijn het Integraal Waterplan en het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. Beide liggen ten grondslag aan voorziene toekomstige investeringen en onderhoudsverplichtingen. Gezien het saldo van de egalisatiereserve riolering en het huidige meerjarenperspectief GRP is een verhoging van de tarieven voor 2011 niet noodzakelijk. Het gevolg voor de lastendruk vindt u verderop in deze paragraaf.

Afvalstoffenheffing

De ledigingstarieven van de containers worden afgestemd op het regiotarief zoals dat door Rova wordt berekend. Op dit moment zijn de tarieven nog niet bekend. Naar verwachting zullen deze niet ingrijpend wijzigen ten opzichte van 2010.

De variabele ledigingstarieven zoals deze voorgesteld zijn door de Rova zijn voor het jaar 2010 niet overgenomen. Dit betekent dat er afgeweken is van de overige Rova-gemeenten. Als gevolg van de inzameling van plastic zouden de variabele ledigingstarieven wijzigen. De reden om af te wijken ligt in de stijging van het variabele tarief voor restafval. Om de inwoners te laten wennen is voorgesteld om zowel de verhoging van het tarief voor de inzameling van restafval als de verlaging van het tarief voor de inzameling van het GFT-afval te halveren.

Voor 2010 is besloten om het geraamde dekkingstekort van € 90.000 ten laste te brengen van de Egalisatiereserve. Aangezien de evaluatie van de plastic inzameling nog niet plaatsgevonden is het nog onduidelijk wat de gevolgen zijn voor de variabele tarieven. Voorgesteld wordt om de variabele tarieven als het tarief voor het vastrecht voor 2011 te verhogen met de inflatiecorrectie van 1%. Ook voor 2011 wordt voorgesteld om het geraamde dekkingstekort van € 90.000 ten laste te brengen van de Egalisatiereserve.

Een ander punt is dat naast de afvalstoffenheffing, ook de dividenduitkering van Rova en een onttrekking aan de egalisatiereserve als dekking fungeert. De laatste jaren heeft het dividend de neiging aanmerkelijk hoger uit te vallen dan de raming. Daardoor komen we niet toe aan het laten 'leeglopen' van de egalisatiereserve, conform het besluit van uw raad.¹

Leges

Voor 2011 wordt een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd. De verordening en tarieventabel wordt verder geactualiseerd op basis van recente wetswijzigingen en bedrijfsvoering.

Begraafrechten

De tarieven voor de begraafrechten worden in 2011 verhoogd met 1%.

Toeristenbelasting

Voor 2011 wordt een trendmatige aanpassing van 1% toegepast. Het tarief per overnachting wordt verhoogd tot € 0,55.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. In de periode 2008 - 2010 is de gehele gemeente gecontroleerd door middel van een huis-aan-huiscontrole. In samenhang met de daaraan gerelateerde publicaties in de plaatselijke media, heeft deze controle geleid tot per saldo "extra honden".

Hondenbelasting wordt geheven per hond, voor iedere hond boven het aantal van 1 binnen hetzelfde huishouden wordt anderhalf maal het tarief in rekening gebracht. Voor 2011 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1%.

Precariobelasting

De tarieven voor de precariobelasting worden in 2011 verhoogd met 1%.

¹ Zie programmabegroting 2007: in 10 jaar tijd wordt de egalisatiereserve ingezet voor matiging van het tarief.

<p>Overzicht van de voornaamste tarieven, lasten en opbrengsten Voor al de tarieven geldt dat dit nog exclusief de uitkomsten van de bezuinigingsvoorstellen is</p>
--

	2010	2011
<u>OZB²</u>		
- eigenarenbelasting voor woningen	0,0676%	0,xx%
- gebruikersbelasting voor niet-woningen	0,1168%	0,xx%
- eigenarenbelasting voor niet-woningen	0,1396%	0,xx%
<u>Afvalstoffenheffing</u>		
- het vaste tarief	82,20	83,04
- de variabele tarieven		
voor een 240 liter container GFT	6,36	6,42
" " 140 " " GFT	3,97	4,01
" " 80 " " GFT	2,50	2,53
" " 40 " " GFT	1,93	1,95
voor een 240 liter container REST afval	8,16	8,24
" " 140 " " REST afval	5,02	5,07
" " 80 " " REST afval	3,10	3,13
- per aanbieding restafval verzamelstelsel	1,11	1,12
- per aanbieding GFT verzamelstelsel	0,43	0,43
<u>Rioolheffing</u>		
tarief per aansluiting	121,80	121,80
<u>Hondenbelasting</u>		
- voor de eerste hond	36,36	36,72
- voor iedere volgende hond	54,48	55,08
- kennel	108,84	110,16

² Het percentage voor 2011 is nog niet te berekenen, omdat de economische waarde pas eind 2010 (met peildatum 1 januari 2010) bekend is.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

De oppervlakte van de gemeente, 16.514 ha, wordt voor een deel ingenomen door de openbare ruimte die eigendom is van de gemeente. In deze ruimte is door de gemeente veel geïnvesteerd in met name wegen, bruggen, straatmeubilair en openbaar groen. Ook sportvelden, gebouwen en het gemeentelijke rioleringsstelsel maken deel uit van de gemeentelijke voorraad kapitaalgoederen. De omvang en de startkwaliteit van deze voorraad kapitaalgoederen wordt bepaald op basis van beleidsprogramma's en de bijbehorende investeringsplannen.

Om deze bezittingen duurzaam hun functie en kwaliteit te laten behouden is het noodzakelijk dat het onderhoud en de vervanging gewaarborgd zijn. In dit kader zijn twee componenten essentieel,

- onderhoud/beheer programma's
- het verzekeringsbeleid

Voor de belangrijkste groepen gemeente eigendommen wordt in deze paragraaf ingegaan op de stand van zaken rond deze programma's, terwijl afgesloten wordt met een korte schets van het verzekeringsbeleid.

Wegen

Het onderhoud van ruim 430 km wegen en de 55 km onverharde wegen vindt plaats op basis van de Nota wegenbeheer uit 2009 en de Nota onverharde wegen uit 2009. In deze nota's is de feitelijke onderhoudssituatie vermeld, is het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende werkzaamheden en noodzakelijke middelen geraamd. In 2013 worden de beide nota's geactualiseerd. Om de twee jaar worden alle wegen/wegvakken geïnspecteerd. Het uitgangspunt is nog steeds dat er ondanks door te voeren bezuinigingen geen sprake zal zijn van structureel achterstallig groot onderhoud.

Tijdelijk zal hier echter niet aan te ontkomen zijn.

Openbaar groen

Het onderhoud van de 147 ha openbaar groen vindt plaats volgens de visie die is neergelegd in het Groenstructuur plan 2001. In dit plan is ook opgenomen het beleid over het afstoten van het openbaar groen en het bomenbeleid. Het groenbeheerplan bepaalt het onderhoudsniveau van de diverse soorten groen en de bijbehorende onderhoudsfrequentie. In het kader van de uitvoering van het Groenstructuurplan is er een reserve herstructurering openbaar groen. Deze reserve wordt gevoed door de verkoop van groenstroken. Per 1 jan 2010 bedroeg de reserve herstructurering openbaar groen € 174.200.

In 2008 is een actueel Groenbeheerplan opgesteld. Een nieuw Groenstructuurplan staat in 2011 op het programma.

Onderhoud gebouwen

In 2008 is een beleidsnota onderhoud gemeentelijke gebouwen voor de periode 2008-2012 vastgesteld. Voor het groot onderhoud van gemeentelijke gebouwen, exclusief onderwijs (hiervoor geldt een afzonderlijke vergelijkbare systematiek), wordt jaarlijks op basis van een meerjaren plan het budget voor de komende 5 jaar berekend. In de begroting wordt de komende jaren een storting gedaan van € 128.000 in de voorziening onderhoud gebouwen. De benodigde middelen worden aan deze voorziening onttrokken. Op deze wijze is de financiering van het onderhoud van deze kapitaalgoederen gewaarborgd. Per 1 januari 2010 bedroeg de voorziening onderhoud gebouwen € 988.300. Als ondergrens is hiervoor een bedrag van € 500.000 bepaald.

Onderhoud kunstwerken en openbare verlichting

Voor het onderhoud van de kunstwerken en de openbare verlichting zijn geen geautomatiseerde beheerprogramma's opgesteld. Wel zijn er vaste beheergegevens en beheerplannen beschikbaar. Voor het onderhoud van de 28 kunstwerken is in 2008 een beheerplan opgesteld. Dit beheerplan wordt in 2011 geactualiseerd.

Voor het beheer van de 5.100 openbare verlichtingsmasten is in 2010 het beleidsplan 2010-2012 vastgesteld. Dit plan wordt in 2012 geactualiseerd.

Onderhoud riolering

Voor het onderhoud van het gemeentelijk rioleringsstelsel is in 2006 een rioolbeheersplan 2007 –2012 vastgesteld. In 2012 wordt dit plan geactualiseerd. De onderhoudskosten maken een belangrijk deel uit van het totaal kostenpakket dat de grondslag vormt voor het 100% kostendekkende tarief van het rioolrecht. Er wordt voor de riolering met een egalisatiereserve gewerkt. Deze reserve, per 1 januari 2010 € 3.765.553, heeft drie doelen: het opvangen van de gevolgen van de fluctuaties in de investeringen, de fluctuaties in het onderhoud en de reserve vormt een buffer in het kader van de tariefsegalisatie.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis (brand, storm, inbraak ed.). Deze verzekering is ondergebracht op een beurspolis en kent een verschillend eigen risico voor onderwijsgebouwen en overige gebouwen bij de opstalverzekering. De huidige polis is afgesloten per 1 januari 2008 en heeft als contractvervaldatum 31 december 2010. Vanwege de verlenging van deze polis is een Europese aanbestedingsprocedure niet noodzakelijk geweest.

Het wagenpark en werkmaterieel is ondergebracht bij Centraal Beheer Achmea. Ook de aansprakelijkheid is hierbij ondergebracht.

Ten aanzien van de verzekeringen heeft de gemeente slechts te maken met twee “huisverzekeraars” hetgeen efficiënt werkt.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten.

Volgens artikel 15 BBV dient deze paragraaf ten minste te bevatten:

- de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting
- de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Een verbonden partij is een derde rechtspersoon, waarbij de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen kan een manier zijn om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Op degene die in het bestuur van een verbonden partij functioneert, berust de verplichting zich te verantwoorden (gevraagd en ongevraagd) naar het bestuursorgaan dat betrokkene naar die partij heeft afgevaardigd.

In deze paragraaf wordt aangegeven met welke organisaties, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen de gemeente verbonden is en wat de achtergrond van deze relaties is. Hierbij wordt eerst een onderscheid gemaakt tussen belangen met een financieel accent en belangen met een bestuurlijk accent. Bij de eerste groep is sprake van aandelen bezit of een substantieel gemeentelijk subsidiebedrag voor een organisatie. Bij de tweede groep is er primair een bestuurlijke overweging, zoals de Veiligheidsregio IJsselland, die dan wel een financiële verplichting oplevert.

Verbonden partijen waarbij primair sprake is van een financieel belang

Als eerste groep vinden we hier een aantal bedrijven waarin de gemeente aandelen heeft. De deelname in de bedrijven heeft bij de start het karakter gehad van stimuleren, invloed op nutsvoorzieningen of intergemeentelijke solidariteit. Door verkoop en fusies (Vitens, Essent) is er in feite sprake van beleggingen. Gezien de omvang van het belang van de individuele gemeente is de invloed van het stemrecht vrijwel nihil. Een uitzondering vormt de NV ROVA. Hier is nog wel sprake van een sterke relatie tussen de aanleiding tot deelname in het aandelenkapitaal en de taak.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De gemeente bezit 33.735 aandelen à € 2,50 (0,06% van de uitstaande aandelen). De bank is gevestigd in Den Haag. Daarnaast is de BNG, de bank die al het betalingsverkeer van het Rijk naar de gemeente verzorgt, ook de huisbank van de gemeente Dalfsen. De BNG is essentieel voor de publieke taak. De gemeente heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (een stem per aandeel van € 2,50). Door de kredietcrisis is de dividenduitkering onder druk komen te staan. Voor 2011 en volgende jaren houden we rekening met een dividenduitkering van € 47.900.

Vitens N.V.

In 2006 vond de fusie plaats tussen Vitens N.V., N.V. Hydron Flevoland en N.V. Hydron Midden-Nederland. De naam van het nieuwe bedrijf bleef "Vitens". De gemeente bezit 34.746 gewone aandelen (0,55% van het totaal aantal gewone aandelen van het nieuwe fusiebedrijf). Het ontvangen dividend Vitens in de meerjarenbegroting 2011-2014 is € 76.000.

Per 1 januari 2006 zijn de 22.835 preferente aandelen van de gemeente in Vitens omgezet in een achtergestelde lening van € 2.283.500 met een looptijd van 15 jaar. Jaarlijks (voor het eerst per 1 juli 2007) wordt 1/15 deel afgelost (€ 152.200). Voor 2007 tot en met 2009 is dit toegevoegd als voeding

voor de reserve grote projecten. Met ingang van 2010 wordt deze aflossing ten gunste van de exploitatie geboekt.

Verder wordt er een rente vergoed die gelijk is aan het gemiddelde percentage van de 10-jaars Nederlandse staatsleningen over de vijf voorafgaande kalenderjaren vermeerderd met 1%. De rentebetaling is achteraf per 1 juli in het daaropvolgende jaar. Voor 2011 gaat het om een bedrag van € 70.000.

Wadinko N.V.

Nadat in 2005 de aandelen in Wavin door WMO Beheer NV zijn verkocht, bleef Wadinko (in 1992 opgericht als participatiemaatschappij) als enige beheerstaak nog over. Daarom is in 2006 gekozen voor een juridische fusie tussen Wadinko en WMO Beheer met als nieuwe naam "Wadinko". De gemeente bezit 75 aandelen van de in totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%).

Wadinko heeft ten doel:

- het deelnemen in en het directie voeren over andere ondernemingen die bij voorkeur werkzaam zijn in de provincie Overijssel, waaronder bedrijven die werkzaam zijn op het gebied van kunststoffen en milieutechnieken
- het bevorderen van werkgelegenheid in die provincie, één en ander in de ruimste zin, waarbij de vennootschap bij het nastreven van bovengenoemde doelstellingen zal handelen overeenkomstig hetgeen in de markt waarin zij opereert gebruikelijk is

In de aandeelhoudersvergadering in 2006 werd onder andere besloten:

- continuering van het participatiefonds Wadinko dat op een succesvolle manier belangrijke maatschappelijke doelen dient als de ontwikkeling van de bedrijvigheid en bevordering van werkgelegenheid
- in 2010 evaluatie van het gevoerde beleid van Wadinko en formulering van het beleid voor de jaren erna
- aanhouden van circa € 15 miljoen financiële middelen voor nieuwe investeringen en reserve aan liquiditeiten

Wadinko beschikt per ultimo 2009 over een eigen vermogen van € 47 miljoen en boekte dat jaar een resultaat van € 0,6 miljoen. Over 2009 is geen dividend uitgekeerd. Vanwege het feit dat in het najaar van 2010 een evaluatie plaats vindt van het gevoerde beleid is door de gemeenteraad bij de Voorjaarsnota 2008 besloten in de (meerjaren)begroting geen structureel dividendbedrag te ramen, maar het eventueel in de komende jaren te ontvangen dividend een incidentele bestemming te geven.

Essent / Enexis nv / Attero nv / PBE bv

Op 30 september 2009 heeft de overdracht plaatsgevonden van de 64.662 aandelen Essent Productie- en Levering Bedrijf (PLB) aan RWE. Om de verkoop van Essent PLB mogelijk te maken zijn 6 vennootschappen opgericht. De 3 operationele vennootschappen zijn nodig om de bedrijfsonderdelen van Essent onder te brengen die niet konden of mochten worden verkocht. De overige 3 vennootschappen hebben geen operationele activiteiten en kunnen worden geliquideerd nadat het doel is bereikt. Deze SPV's (Special Purpose Vehicles) creëren de noodzakelijke randvoorwaarden voor maximalisatie van de verkoopopbrengst Essent. Plus een optimale (financiële) risicoafdekking voor eventuele aansprakelijkheid van de publieke Aandeelhouders. De deelname aan de nieuwe vennootschappen met het aantal aandelen ziet er als volgt uit.

Operationele vennootschappen:

1. Enexis Holding N.V.	64.662 aandelen
Fungeert als holding vennootschap voor de netwerkactiviteiten.	
2. Attero Holding N.V.	64.662 aandelen
Fungeert als holding voor de milieuactiviteiten.	
3. Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) B.V.	64.662 aandelen
Opgericht om de overdracht van Energy Resources Holding BV alsnog goed te laten verlopen (belang in kerncentrale Borsele).	

De volgende SPV's:

1. Verkoop Vennootschap B.V.	864 aandelen
In het leven geroepen voor een efficiënte afwikkeling van de rechten en verplichtingen van de Verkopende Aandeelhouders	

2.	Vordering op Enexis B.V.
In het leven geroepen om de Aandeelhouderslening aan Enexis doelmatig en efficiënt te kunnen beheren.	864 aandelen
3.	Claim Staat Vennootschap B.V.
De primaire taak is het voeren van een schadevergoedingsprocedure tegen de Staat der Nederlanden namens de Aandeelhouders.	864 aandelen

In het verleden is als gevolg van een fusieproces van elektriciteitsbedrijven, door de gemeente Dalfsen een niet opeisbare achtergestelde lening van € 90.800 aan Essent verstrekt. Bij de verkoop aan Enexis is de lening mee over gegaan. Hierover wordt 9% rente vergoed en verantwoord bij het product Nutsbedrijven.

N.V. ROVA Gemeenten

De gemeente bezit 320 aandelen (3,9% van het uitstaande aandelenkapitaal). Daarnaast is een achtergestelde lening van € 559.000 verstrekt in 2001 met een looptijd van 10 jaar, waarover 8% rente wordt vergoed. Voor de verwerking en inzameling van afvalstoffen is een contract gesloten.

Verbonden partijen waarbij primair sprake is van een bestuurlijk belang

Er bestaat een groep van organisaties waar een substantiële financiële bijdrage aan geleverd wordt, omdat de gemeente het noodzakelijk vindt dat de betreffende taak in Dalfsen uitgevoerd wordt of de doelstelling van groot maatschappelijk belang gevonden wordt. Er wordt met deze organisaties echter nadrukkelijk geen bestuurlijke band beoogd door de gemeente.

In de strikte zin van het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten en Provincies (BBV) behoren deze organisaties niet tot de verbonden partijen. Bij de verdere ontwikkeling van de programmabegroting en -rekening zal de afweging gemaakt worden of en hoe deze organisaties een plaats moeten krijgen in deze paragraaf, gezien de vaak sterke financiële afhankelijkheid van de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

Per 1 januari 2009 is de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland van kracht. De veiligheidsregio voert de wettelijke taken en bevoegdheden uit op het gebied van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Uitgangspunt is een doelmatige en slagvaardige hulpverlening en samenwerking, als 1 organisatie bij rampen en crises mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding. De bijdrage van de gemeente Dalfsen aan de veiligheidsregio bedraagt € 222.200.

Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland

De Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van 430.000 inwoners in twaalf gemeenten in de regio IJsselland. Met en voor deze gemeenten werkt de GGD IJsselland aan de ontwikkeling van een veilige en gezonde regio waarin het goed leven, wonen, werken en recreëren is.

De openbare gezondheidszorg is gericht op het beschermen en bevorderen van de gezondheid en het voorkómen van ziekten. Gemeenten vervullen binnen de openbare gezondheidszorg een belangrijke rol. Het beleid wordt onder andere vastgelegd in nota's lokaal gezondheidsbeleid. De GGD vervult uitvoerende, adviserende en coördinerende taken.

De openbare gezondheidszorg ondergaat voortdurend veranderingen. Dit is het gevolg van demografische ontwikkelingen, veranderingen in het risicobewustzijn en gedrag, in de fysieke en sociale omgeving en in de zorg, maar ook als gevolg van wet- en regelgeving en van ontwikkelingen in de wetenschap. Op basis van die veranderingen stelt het lokale bestuur de ambitie bij. Dit heeft gevolgen voor het takenpakket van de GGD.

In verband met de congruentie met de veiligheidsregio wordt verwacht dat per 1 januari 2011 de gemeente Heerde uittreedt en de gemeente Deventer toetreedt tot de Gemeenschappelijke

Gezondheidsdienst. De bijdrage van de gemeente Dalfsen aan de GGD IJsseland bedraagt: € 465.900.

Euregio

De Euregio is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband. Omdat de Euregio geen rechts-persoonlijkheid heeft, treedt de regio Twente voor de Euregio op als rechtspersoon. In verband hiermee heeft de gemeente Dalfsen met de Regio Twente een overeenkomst afgesloten inzake garantstelling financiële verplichtingen Euregio. Voor 2011 bedraagt de bijdrage € 9.600.

WEZO N.V.

De WEZO NV (Werkvoorzieningschap Zwolle en Omgeving NV) is een naamloze vennootschap met als aandeelhouders vijf regionaal gebonden gemeenten (Dalfsen, Hattem, Raalte, Zwartewaterland en Zwolle). In hoofdlijnen is Wezo NV belast met de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening. Via het aandeelhouderschap vindt de politiek bestuurlijke verantwoordelijkheid plaats. Het aandelenkapitaal van de NV bestaat uit 908 certificaten van € 1.000. De gemeente Dalfsen heeft hiervan 42 certificaten van € 1.000 in bezit. Het aandeel van Dalfsen bedraagt dus 4,63% in het aandelenkapitaal. In het totale maatschappelijk aandelenkapitaal van € 4,5 miljoen is door de deelnemende gemeenten per 31 december 2005 een bedrag gestort van € 2,33 miljoen, waarvan door de gemeente Dalfsen is gestort € 105.932. De gemeentelijke exploitatiebijdrage voor 2011 wordt geraamd op € 135.000. Dit is een bijdrage voor algemene bestuurskosten en de bijdrage in het exploitatieverlies van de NV Wezo.

Gemeenschappelijke regeling Vechtdal/stichting Larcom

De gemeente Dalfsen heeft in 2001 besloten deel te nemen in de Gemeenschappelijke Regeling WEZO voor wat betreft de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. De voormalige gemeente Nieuwleusen nam deel in de Gemeenschappelijke Regeling Vechtdal (GR Vechtdal)/Stichting Larcom. Formeel is er geen bestuurlijke betrokkenheid bij de GR Vechtdal. Vanwege het feit dat ongeveer 100 personen uit de gemeente Dalfsen werkzaam zijn bij Larcom is Dalfsen nog wel gebonden. Een gevolg hiervan is bijvoorbeeld de Bijzonder Achtergestelde Lening (BAGL) die bij de verzelfstandiging van Larcom in 1999 is geplaatst van in totaal 10 miljoen gulden (ca. € 4,53 miljoen). Deze BAGL heeft het karakter van een garantstelling. Als de solvabiliteit van Larcom beneden 35% zakt kan Larcom de aangesloten gemeenten aanspreken op de BAGL. Op 10 april 2006 heeft uw raad besloten de BAGL te verstrekken niet als schenking maar als een lening van in totaal € 399.700. In 2007 is deze lening verstrekt alsmede een overbruggingslening van € 160.000 met een looptijd van 10 jaar. Daarnaast heeft de gemeente Dalfsen op basis van het genoemde raadsbesluit een bijdrage verstrekt in de afvloeiingskosten c.q. wachtgeldverplichtingen van € 110.880. In het raadsbesluit was een bijdrage genoemd tot een maximaal bedrag van € 158.000. De deelnemende gemeenten in de GR Vechtdal (Hardenberg en Ommen) hebben het besluit genomen tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling. WSW-werknemers uit de gemeente Dalfsen die formeel nog een dienstverband bij de GR Vechtdal hebben, hebben een dienstverband bij de GR Wezo gekregen, ingaande 1 januari 2007. De WSW-werknemers blijven wel werkzaam bij de stichting Larcom.

Stichtingen e.d. met een vertegenwoordiger namens de gemeente Dalfsen

Stichting Wachtgelden Cirkelpool

Tot en met 2003 was de stichting Cirkelpool aangewezen voor de uitvoering van de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw) en het Besluit I/D-banen. Door de invoering van de Wet Werk en Bijstand per 1 januari 2004, zijn per genoemde datum beide regelingen afgeschaft. De stichting Cirkelpool is per 1 oktober 2004 geliquideerd. Bij de liquidatie is rekening gehouden met mogelijke wachtgeldaanpakken van de medewerkers. Voor het beheer van de wachtgelden is een aparte Stichting Wachtgelden Cirkelpool opgericht. Deze stichting zal bestaan zolang er aanspraken zijn. In het bestuur van de stichting is een lid van het College van burgemeester en wethouders vertegenwoordigd. Het secretariaat van de stichting is ondergebracht bij de gemeente Zwolle.

Stichting Westermolen

De gemeente Dalfsen heeft het recht om één bestuurslid op basis van bindende voordracht ter benoeming voor te dragen.

Paragraaf Weerstandsvermogen

Algemeen

In deze paragraaf gaat het om een kader voor de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente. Het weerstandsvermogen wordt gedefinieerd als:

de mate waarin de gemeente in staat is om middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid veranderd moet worden.

Dit vermogen wordt bepaald door enerzijds de weerstandscapaciteit en anderzijds de risico's die worden gelopen. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet voorziene, substantiële uitgaven te dekken. Kortom middelen waarmee tegenvallers bekostigd kunnen worden.

De volgende posten zijn in dit kader bepalend:

- het eigen vermogen, inclusief stille reserves
- de post onvoorzien
- ruimte in begrotingsposten
- de onbenutte belastingcapaciteit.

Bij de weerstandscapaciteit wordt een onderscheid gemaakt tussen de incidentele weerstandscapaciteit en de structurele weerstandscapaciteit. De eerste wordt met name bepaald door de reserves, de tweede door de onbenutte belastingcapaciteit.

De risico's, die bij de beoordeling van het weerstandsvermogen een rol spelen, zijn die risico's die niet op een andere manier zijn afgedekt (bijvoorbeeld door het treffen van voorzieningen of het sluiten van verzekeringen) en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie. Te denken valt aan ontwikkelingen binnen de sociale structuur met de nieuwe wetgeving op dit gebied, een faillissement van een verbonden partij of een garantie verplichting waarop een beroep gedaan wordt. De confrontatie tussen weerstandscapaciteit en risico's om een oordeel te kunnen geven over de toereikendheid van het weerstandsvermogen is een inschatting van het financiële beslag dat de gesignaleerde risico's tot gevolg hebben.

De weerstandscapaciteit

Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit worden we geconfronteerd met een periode verschil in de beschikbare cijfers. Voor de begroting 2011 is het eigen vermogen gebaseerd op de rekening 2009 en dus de situatie per 31 december 2009. De overige cijfers zijn gebaseerd op de begroting 2011.

Eigen vermogen, inclusief stille reserves

Op basis van de balans per 31 december 2009 bedraagt het eigen vermogen € 74.775.000, inclusief het rekeningssaldo 2009. Hierin is opgenomen een bedrag van € 11.934.000 aan reserves voor de grondexploitatie, waar tegenover ook specifieke risico's staan.

Naast de algemene reserve van € 5.515.000 (exclusief rekeningssaldo 2009) bestaat het eigen vermogen voor € 55.826.000 (exclusief reserves grondexploitatie) uit bestemmingsreserves.

Volgens het BBV kan de aanwending van deze reserves gewijzigd worden. Opgemerkt wordt nog wel dat in het totaal van de bestemmingsreserves sprake is van een blokkering van € 16.750.000 ten behoeve van de dekking van de kapitaallasten nieuw gemeentehuis en de nieuwe brandweerkazerne in Nieuwleusen.

Over de stille reserves bij gemeenten is destijds door het Centrum voor Onderzoek Economie Lokale Overheden (COELO) onderzoek gedaan. Het blijkt niet goed mogelijk deze reserves eenduidig te kwantificeren. Wel kunnen twee hoofdgroepen worden onderscheiden:

- het verschil in de marktwaarde en de boekwaarde van aandelen. Het probleem bij de bepaling van de omvang hier is, dat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn en er dus alleen een schatting van de marktwaarde mogelijk is.

- het verschil in de marktwaarde en de boekwaarde van ander activa, met name gebouwen en gemeentegrond. Hier is een dubbele afweging te maken, wat is de waarde en in hoeverre is het actief zonder gevolgen voor de gemeentelijke taken te verkopen.

Post onvoorzien

In de begroting 2011 is een structureel bedrag opgenomen van € 82.300 (€ 3,-- per inwoner) voor onvoorzien zaken. Dit bedrag is ook in de meerjarenramingen verwerkt.

Ruimte in begrotingsposten

In enge zin genomen is deze post nihil. Bij de samenstelling van de begroting en het dekkingsplan wordt steeds scherp naar de realisatie in de laatste jaarrekening en het verloop in het lopende jaar gekeken. Als de interpretatie wat ruimer is, kan hierbij gedacht worden aan posten waar met relatief weinig problemen op bezuinigd kan worden of aan taken die verminderd of afgestoten kunnen worden. Deze laatste vormen de flexibiliteit van de begroting en dus een vorm van weerstand.

Onbenutte belastingcapaciteit

Dit is de ruimte die er is om de lokale belastingen te verhogen. In het algemeen wordt hier de onbenutte OZB capaciteit bedoeld. De riool- en afvalstoffenheffing is in Dalfsen voor 100% kostendekkend zodat hier geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit. Met ingang van 2008 is de limitering van de OZB-tarieven vervallen. Wel is een macronorm van toepassing om een eventuele onevenredige lastenstijging voor burgers en bedrijven te voorkomen. Voor 2011 bedraagt deze norm 3,5%. In 1^e instantie is het dus aan de gemeente om een plafond te stellen aan de OZB-opbrengst.

De gemeenteraad van Dalfsen heeft bij de Voorjaarsnota 2008 besloten de OZB-opbrengst over de jaren 2009 t/m 2012 te verhogen met 8, 8, 4 en 4%, bovenop de inflatiecorrectie van 2%. Voor 2011 ligt de OZB-opbrengst daarmee onder het bedrag dat als 'korting' door het rijk op de algemene uitkering in mindering wordt gebracht. Veel gemeenten kennen een opbrengst die (aanmerkelijk) hoger ligt. Verder kent Dalfsen in vergelijking met andere gemeenten het op één na laagste tarief van Overijssel (bron: belastinguitgave 2010 provincie Overijssel). Op basis van deze beide gegevens (in de pas lopen met 'rijkskorting' en laag tarief in Overijssel) is er nog ruimte om het OZB-tarief in Dalfsen te verhogen. Gelet op de komende bezuinigingen ligt het voor de hand om de onbenutte belastingcapaciteit op te vullen en het OZB- tarief voor de woningen te verhogen tot het rekentarief.

Risico's

Het gaat hierbij om risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen. Reguliere risico's (risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal goed meetbaar zijn) maken geen deel uit van deze paragraaf. De wetgever voert als argument aan dat hiervoor verzekeringen kunnen worden afgesloten of voorzieningen kunnen worden gevormd.

De potentiële risico's die wij in dit kader signaleren hebben betrekking op:

- Afgegeven **garanties** voor geldleningen van derden. Op basis van het huidige bestand worden geen aanspraken op deze garanties verwacht, bijzondere ontwikkelingen kunnen echter niet uitgesloten worden.
- **Schadeclaims.** Ook de gemeente Dalfsen wordt geconfronteerd met claims van burgers op het gebied van aansprakelijkheidsstelling. Hoewel voor dit soort claims een verzekering is afgesloten, bestaat de kans dat de verzekering een claim niet dekt. Ook is er sprake van een eigen risico per gebeurtenis. Door middel van zorgvuldige procedures worden de risico's zo veel mogelijk beperkt.
- **Planschade.** De burger doet meer en meer een beroep op de mogelijkheid om planschade als gevolg van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te claimen. De Wet op de Ruimtelijke Ordening maakt het vanaf 22 juni 2005 mogelijk dat verhaalscontracten met de initiatiefnemers van planologische wijzigingen kunnen worden afgesloten. Hierbij is ook het zogenaamde drempelbedrag ingevoerd. Dit bedrag van € 500 moeten indieners van een planschadeverzoek voldoen voordat een verzoek in behandeling wordt genomen. De verjaringstermijn voor het indienen van planschadeverzoeken is in werking getreden met ingang van 1 september 2005. Al met al betekent een en ander wellicht ook een vermindering van risico's wat betreft planschade.

- Ontwikkeling van het **rente en inflatie** niveau. Bij het huidige rentepeil en de actuele financieringspositie is er vrijwel geen financieel risico op korte termijn bij een stijgende rente. Op dit gebied is er echter geen absolute zekerheid dat zich geen extreme ontwikkelingen kunnen voordoen. Voor wat betreft de inflatie kan worden opgemerkt dat stijging van lonen en prijzen de kosten verhogen. De algemene uitkering zal dit niet altijd volledig compenseren.
- **Grondexploitatie**. De normale voorzienbare risico's zijn afgedekt binnen de voorzieningen grondexploitatie, terwijl de algemene reserve grondexploitatie als extra buffer fungeert.
- De uitwerking van de **Wet Werk en Bijstand (WWB)**. De financiering van de WWB is van meet af aan sterk in ontwikkeling. Met name de verdeelsystematiek van het macro-budget is voortdurend in onderzoek en wordt door het jaar heen steeds aangepast. Aan het einde van het jaar is pas duidelijk welk bedrag aan financiering de gemeente Dalfsen daadwerkelijk ontvangt. Het begin- en eindbedrag kunnen zowel positief als negatief zeer verschillen.
- **Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)**. De financiële gevolgen van de WMO voor de gemeente zijn meerjarig in beeld gebracht. Het onderzoek naar de ontwikkelingen van de Wmo, van eind 2010, zal inzicht moeten geven of de gedane aannames juist zijn.
- **Gemeenschappelijke regelingen**. De financiële positie van de sociale werkvoorzieningschappen (SW-bedrijven) is zeer zorgelijk. De wijze waarop de SW-bedrijven worden geëxploiteerd is van groot belang voor de eventuele bijdrage die de gemeente moet betalen. Financieel risico moet daarom niet worden uitgesloten. Naast een algemeen risico met betrekking tot de exploitatie van de NV Wezo, heeft de gemeente Dalfsen een specifiek risico ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie Larcom in Ommen. Bij de verzelfstandiging van Larcom in het jaar 2000, zijn afspraken gemaakt over de wachtgeldverplichtingen van het niet SW-personeel ("ambtelijke medewerkers"). Deze garantie loopt nog tot het jaar 2039, wanneer het laatste personeelslid de 65-jarige leeftijd bereikt. Het financiële risico kent een verloop van in totaal € 1,6 miljoen in 2007 tot € 0 in 2039. Dalfsen heeft een aandeel van ca. 8% in het totale wachtgeldrisico.
- **Rijksuitkeringen**. De meicirculaire van 2009 heeft eens te meer aangetoond dat de algemene uitkering uit het gemeentefonds een risicopost is voor de gemeente. Een korting die naar verwachting oploopt naar € 2 tot € 2,5 miljoen over een periode van enkele jaren, leidt tot een fors gat in het meerjarenperspectief. Belangrijkste oorzaak is weliswaar een uitzonderlijke gebeurtenis (de kredietcrisis), desalniettemin zijn de gevolgen voor de gemeente niet gering. Zekerheden over de werkelijke omvang van de korting zijn er nog niet, maar richtinggevend voor het risico is het bedrag wel. Een andere risicopost wordt gevormd door verdere overhevelingen (**decentralisatie door het rijk**) van de specifieke uitkeringen (die veelal gepaard gaan met efficiencykortingen). Voor de actuele ontwikkelingen verwijzen wij naar deel II van deze begroting.
- **Gemeentelijke belastingen**. Inperking van de autonomie op het gemeentelijk belastinggebied (afschaffing ozb heffing van gebruikers van woningen en macronormen voor de stijging van de ozb tarieven).
- **Rampenbestrijding**. Per 1 januari 2009 is de Veiligheidsregio IJsselland een feit. Het bestuur van de veiligheidsregio gaat uit van een budgettair neutrale overgang van regio naar veiligheidsregio. Er zijn echter ontwikkelingen gaande zoals de regionalisering van de brandweer en de hogere eisen die aan de organisatie van de gemeentelijke rampenbestrijding worden gesteld die mogelijk kunnen leiden tot een hogere bijdrage.
- Zogenaamde **open-eind regelingen**. De gemeente kan geconfronteerd worden met sterk stijgende uitgaven waarbij geen sprake is van een plafond of maximum. Gedacht kan hierbij worden aan leerlingenvervoer, Wet maatschappelijke ondersteuning e.d.
- **Werkgeversrisico's**. Als werkgever loopt de gemeente de gebruikelijke werkgeversrisico's. Zo kunnen een sterk oplopend ziekteverzuim en/of uitstroom naar de WIA (Wet Werk en Inkomen naar arbeidsvermogen) leiden tot grote financiële consequenties. Daarnaast is de gemeente eigen risicodragers met betrekking tot de kosten van de wachtgeldregelingen voor ambtenaren en bestuurders. Naast de risico's op grond van de bestaande regelingen, is er het risico van kosten die voortvloeien uit wijzigingen in de wet- en regelgeving.
- **Onderhoud werktuigbouwkundige installaties gemeentehuis**. Onlangs is bekend geworden dat de aannemer, die hoofdelijk aansprakelijk was voor de aanleg, van alle werktuigbouwkundige installaties, van het gemeentehuis, failliet is verklaard. Een en ander betekent dat de gemeente Dalfsen zowel voor de huidige problemen als voor toekomstige problemen die ontstaan met de betreffende installaties, zelf de kosten zal moeten dragen voor herstel en geen aanspraak meer kan maken op garanties die de aannemer destijds heeft afgegeven op de door hen uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot aanleg, inrichting en inregeling van deze installaties. Garanties die zijn afgegeven door verschillende fabrikanten op de, via de aannemer geleverde installaties en onderdelen blijven echter onverkort van kracht, waarbij het risico blijft bestaan dat de fabrikant zich

beroept op ondeugdelijke installatie, danwel inrichting of inregeling en beheer van het product en aanspraken op garantie op dit punt van de hand wijst.

De werkelijke omvang van de risico's, die de gemeente loopt bij de taakuitoefening, wordt bepaald door de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet en de financiële schade die in dat geval optreedt. Met andere woorden: *Risico = Kans x Schade*

Het zowel kwalitatief als kwantitatief (in geld) inventariseren van risico's is geen eenvoudige zaak.

Eén van de vragen die zich hierbij nadrukkelijk voordoet is hoe verfijnd een model moet zijn, waarbij met name de kosten-baten verhouding niet uit het oog verloren mag worden.

Samenvatting risicoprofiel

Wij zijn van mening dat het weerstandsvermogen van de gemeente Dalfsen zodanig is dat de uitvoering van taken geen direct structureel gevaar loopt. Naast tegenvallers kunnen zich ook meevallers voordoen, bijvoorbeeld verkoopopbrengsten uit aandeelbezittingen, extra bouwleges, extra algemene uitkering of hogere dividenden. Gesteld kan worden dat de risico's binnen de normaal te achten grenzen liggen en dat alle risico's zich niet gelijktijdig voor zullen doen. Uiteraard moeten wij alert zijn op de ontwikkelingen van de diverse begrotingsposten en de daaraan verbonden risico's.

Paragraaf Klimaat en duurzaamheid

In 2008 is het Meerjarenprogramma Klimaat en Duurzaamheid 2009-2012 vastgesteld. Hiermee zijn de kaders vastgelegd voor de uitvoering van het klimaat- en duurzaamheidsbeleid tussen 2009 en 2012. In 2009 en 2010 zijn enkele projecten, zoals Duurzaam (T)huis, gestart en is een begin gemaakt met de voorbereiding van verdere projecten. In 2011 staat de uitvoering van enkele grotere projecten binnen het Meerjarenprogramma op de planning.

CO2-monitoring

Net als in 2010 zal ook in 2011 een CO2-scan worden uitgevoerd. Hiermee zal, naast de absolute CO2-uitstoot, verder inzicht worden gegeven in de (toekomstige) invloed van het gemeentelijke klimaat- en duurzaamheidsbeleid en de genomen maatregelen op de CO2-uitstoot in de gemeente. Op deze wijze houden we de vorderingen bij en kunnen we daar waar mogelijk bijsturen of extra middelen inzetten.

Duurzaam (T)huis

Eind 2010 wordt de afronding van fase 1 van Duurzaam (T)huis verwacht. Binnen fase 1 zullen 500 woningen van een maatwerkadvies worden voorzien. Fase 1 is gebruikt als ontwikkelfase. Duurzaam (T)huis zal bij de start van fase 2 in 2011 een uitontwikkelde en goedlopende aanpak zijn. Het doel is dat in 2011 nog eens 500 woningeigenaren zullen deelnemen aan Duurzaam (T)huis. Zo'n 40% van de deelnemers aan Duurzaam (T)huis neemt na het ontvangen van het maatwerkadvies verdere stappen en vraagt een offerte aan. Het streven is dat zo'n 30% van de bewoners die een maatwerkadvies aanvragen ook daadwerkelijk tot uitvoering van energiebesparende maatregelen zullen overgaan. We verwachten dat in 2011 de eerste concrete resultaten van de aanpak Duurzaam (T)huis gepresenteerd kunnen worden.

Duurzame nieuwbouw

In 2010 is in de toelichting bij bestemmingsplannen een paragraaf duurzaamheid opgenomen. Duurzaamheid is hiermee geborgd binnen het ontwikkelingsproces van bestemmingsplannen. Er zijn echter meer mogelijkheden om duurzaam gebruik van de ruimtelijke omgeving vast te leggen in bestemmingsplannen. Hierbij kan gedacht worden aan het creëren van de juiste randvoorwaarden en het inzichtelijk maken van wat mag en mogelijk is. In 2011 zal verder worden gekeken naar het opnemen van duurzaamheidsaspecten in bestemmingsplannen.

Uit de opbrengsten van de grondexploitatie is vanaf 2011 jaarlijks een bedrag van € 125.000 beschikbaar voor investeringen in duurzame nieuwbouw. In 2011 zal worden voorgesteld om de betreffende gelden in de vorm van een duurzaamheidslening/-fonds beschikbaar te stellen aan inwoners die duurzame technieken willen toepassen bij de bouw van een nieuwbouwwoning. Samen met de SVn, waar ook de duurzaamheidslening voor de bestaande bouw is ondergebracht, wordt gekeken naar de mogelijkheden. We hopen met de duurzaamheidslening nieuwbouw, een lagere EPC/EPG in de nieuwbouw te stimuleren.

Het lijkt erop dat in 2011/2012 aan gemeenten/provincies de mogelijkheid wordt geboden om, in navolging van de noordelijke provincies, afwijkende wettelijke eisen aan de EPC/EPG te stellen. We houden de landelijke ontwikkelingen hierin goed in de gaten.

Demowoningen

Duurzaam bouwen speelt zowel in de bestaande bouw als in de nieuwbouw. Ontzorgen en verleiden is het devies van de gemeente in deze. Om inwoners van Dalfsen te verleiden om duurzaam te bouwen is het van belang dat er voorbeeldwoningen zijn, waar inwoners een kijkje kunnen nemen en inspiratie kunnen opdoen.

In 2011 zullen zowel in de bestaande bouw als in de nieuwbouw demowoningen worden ontwikkeld. Een voorstel hiervoor is in de maak. Binnen de regeling demowoningen bestaande bouw is er plaats voor 10 woningen die voor 1996 zijn gebouwd en die door middel van duurzame en energiebesparende maatregelen een energielabel A hebben ontvangen. Zowel vrijstaande woningen, 2¹ kapwoningen als rijtjeswoningen komen in aanmerking voor deze regeling. Binnen de regeling demowoningen nieuwbouw wordt eraan gedacht om op de Westerbouwlanden-Noord in Nieuwleusen een 2¹ kap demowoning te laten ontwikkelen. Op het perceel naast de Westermolen in Dalfsen wordt gedacht aan een vrijstaande demowoning. Inwoners en bouwketens (integrale samenwerking aannemer, architect, installateur) zullen middels prijsvragen worden gestimuleerd om een duurzame woning te ontwerpen.

Duurzaam ondernemen

Binnen de gemeente zijn diverse ondernemers actief met duurzaam ondernemen. Om meer zicht te creëren op wat er allemaal al gebeurt en wat 'de buurman' inmiddels al voor duurzame producten of diensten kan bieden zullen in de periode 2010 - 2011 in de gemeente bijeenkomsten worden belegd voor en door lokale bedrijven rond duurzame producten en diensten.

Duurzaam Ondernemen zal in 2010 eveneens opnieuw het onderwerp zijn van de bedrijfscontactavond. Dit keer zal het niet gaan om het agenderen van het onderwerp, maar het vanuit de praktijk aanreiken van concrete voorbeelden en kansen voor ondernemers.

Verder zal ook in het traject van vergunningverlening en handhaving in 2011 meer aandacht worden besteed aan energiebesparing en kansen voor duurzame energie en zullen diverse energiescans bij bedrijven worden uitgevoerd.

Zonne-energie

In samenwerking met de Provincie Overijssel is besloten om de mogelijkheden van een grootschalige zonne-energiecentrale te onderzoeken. Deze centrale zal tussen 0,5 en 2,0 MWp gaan opwekken. De afspraken met de Provincie over zonne-energie zijn vastgelegd in het Convenant Duurzaam Dalfsen 2010-2012. In 2010 is gestart met een haalbaarheidsonderzoek. De resultaten worden half 2011 verwacht. In 2011 zal verdere besluitvorming op basis van het haalbaarheidsonderzoek plaatsvinden.

Duurzame landbouw

In 2011 start het project Duurzame landbouw/Zon op het dak. De gemeente Dalfsen zet bij dit project in op energiebesparing in de landbouw en duurzame energieopwekking middels PV-panelen. In samenwerking met LTO Noord zal het project vorm worden gegeven. Het project is een gemeentelijke uitrol van het project Asbest van het dak, Energie in het bedrijf dat LTO Noord samen met de provincie heeft uitgevoerd. Om energiebesparing te stimuleren kunnen landbouwbedrijven zich daarnaast aanmelden voor een energiebesparingadvies voor het bedrijf.

Bewustwording en educatie

Om inwoners daadwerkelijk te kunnen bewegen om maatregelen te nemen om duurzamer te leven, werken en recreëren, is het noodzakelijk dat bewustzijn wordt gecreëerd. De gemeente Dalfsen zet daarom ook in 2011 in op educatie en bewustwording. In september, oktober en november 2011 zal Dalfsen wederom deelnemen aan de Week van de Vooruitgang, de Dag van de Duurzaamheid, de Nacht van de Nacht en de Week van de Duurzaamheid, waarbij wordt stilgestaan bij de gevolgen van menselijk handelen voor het klimaat en waarbij aandacht is voor duurzame initiatieven vanuit de samenleving.

Kaders klimaat en duurzaamheidsbeleid

- 1) In 2015 streven wij naar CO₂-neutraliteit met de omvang van alle huishoudens. Om onze voortgang inzichtelijk te kunnen maken zal begin 2011 een CO₂-monitor worden uitgevoerd.
- 2) In 2011 start fase 2 van Duurzaam (T)huis en worden de resultaten van fase 1 gepresenteerd.
- 3) In 2011 zal worden ingezet op duurzame nieuwbouw, door het opnemen van duurzaamheid in bestemmingsplannen en het ontwikkelen van een duurzaamheidslening voor duurzame nieuwbouw.
- 4) In 2011 worden 10 demowoningen bestaande bouw en 2 demowoningen nieuwbouw gerealiseerd.
- 5) In 2011 wordt kennis over duurzaam ondernemen gedeeld, wordt binnen vergunningverlening en handhaving meer aandacht besteed aan energiebesparing en kansen voor duurzame energie en zullen bij diverse bedrijven energiescans worden uitgevoerd.
- 6) In 2011 zal een voorstel worden gemaakt voor een nieuw te bouwen zonne-energiecentrale.
- 7) In 2011 start het project Duurzame landbouw/Zon op het dak. Het project is gericht op energiebesparing en duurzame energieopwekking in de landbouw.

In 2011 zet de gemeente Dalfsen in op bewustwording en educatie omtrent duurzaamheid en doet zij mee aan activiteiten zoals de Week van de Vooruitgang en de Nacht van de Nacht.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011
Lokale middelen, waarvan de besteding niet gebonden is	4.858.976	5.201.235	5.515.643
Algemene uitkering	20.122.812	19.908.312	19.486.115
Dividend	519.729	425.400	330.200
Saldo van de financieringsfunctie	-87.206	-993	-993
Compensabele BTW versus uitkering uit BTW compensatiefonds	470.484	470.484	470.484
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	17.017	0
Totaal	25.884.795	26.021.455	25.801.449

Kerngegevens

Rekening 2009 Begroting 2010 Begroting 2011

Sociale structuur

Inwoners:	27.044	27.238	27.446
waarvan			
< 20 jaar	7.240	7.218	7.232
> 64 jaar	4.233	4.358	4.470
75-85	1.395	1.444	1.508
Eenouderhuishoudens	419	415	420
Lage inkomens	2.530	2.280	2.280
Uitkeringsgerechtigden	98	107	115

Fysieke structuur

Oppervlakte Gemeente in hectare:	16.512	16.512	16.512
waarvan binnenwater	138	138	138
Woonruimten	10.501	10.943	10.794

Financiële structuur per inwoner

Algemene uitkering gemeentefonds	744	728	710
Opbrengst belastingen (excl. Rioolrecht/reinigingsheffing/leges)	124	136	145
Vaste schuld	292	241	192

Overzicht lasten en baten 2011 tot en met 2014

Lasten programma	2011	2012	2013	2014
1 Bestuur	9.214.683	9.284.414	9.494.557	9.778.322
2 Openbare orde en veiligheid	2.141.447	2.073.749	2.046.927	2.038.114
3 Beheer openbare ruimte	4.930.116	4.896.465	4.907.509	4.923.491
4 Economische zaken	598.978	600.998	603.038	605.099
5 Onderwijs	2.315.321	2.324.517	2.292.709	2.246.642
6 Cultuur, sport en recreatie	3.385.316	3.073.756	3.036.936	2.961.736
7 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	13.209.792	13.401.525	13.623.721	13.873.718
8 Volksgezondheid en milieu	5.469.039	5.537.507	5.629.117	5.660.598
9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.643.444	3.660.163	3.681.422	3.702.901
Totaal	44.908.137	44.853.095	45.315.937	45.790.620
Baten programma	2011	2012	2013	2014
1 Bestuur	29.148.648	28.604.080	28.360.209	27.952.686
2 Openbare orde en veiligheid	33.400	33.544	33.689	33.836
3 Beheer openbare ruimte	72.777	72.977	73.178	73.381
4 Economische zaken	566.465	568.253	570.059	571.883
5 Onderwijs	50.900	51.409	51.923	52.442
6 Cultuur, sport en recreatie	469.459	200.491	189.744	191.425
7 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	6.490.634	6.501.362	6.500.697	6.511.440
8 Volksgezondheid en milieu	4.364.958	4.388.618	4.413.306	4.477.163
9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.408.989	2.422.803	2.436.755	2.450.846
Totaal	43.606.231	42.843.536	42.629.561	42.315.104
Saldo programma	2011	2012	2013	2014
1 Bestuur	19.933.965	19.319.666	18.865.652	18.174.365
2 Openbare orde en veiligheid	-2.108.047	-2.040.205	-2.013.237	-2.004.277
3 Beheer openbare ruimte	-4.857.339	-4.823.488	-4.834.332	-4.850.109
4 Economische zaken	-32.513	-32.745	-32.979	-33.216
5 Onderwijs	-2.264.421	-2.273.108	-2.240.786	-2.194.199
6 Cultuur, sport en recreatie	-2.915.857	-2.873.265	-2.847.192	-2.770.311
7 Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	-6.719.158	-6.900.163	-7.123.024	-7.362.278
8 Volksgezondheid en milieu	-1.104.081	-1.148.889	-1.215.811	-1.183.435
9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-1.234.455	-1.237.360	-1.244.668	-1.252.054
Totaal	-1.301.907	-2.009.558	-2.686.376	-3.475.516

Overzicht van de geraamde incidentele bedragen

Exploitatie	2011	2012	2013	2014
Leerlingenprognose/mop			3.364	
Leerlingenprognose/mop	4.030		10.495	
Opstellen nota cultuurhistorie monumentenbeleid	20.000			
Inleenvergoeding Larcom	103.000	104.600		
Deelname benchmark PZ en bouw en wonen (4003100) 1)	14.000			
Onderz. fte gevolgen KCC (4003100) 1)	10.000			
Groot onderhoud onverharde wegen (4210030) 1)	20.000			
Investerings	2011	2012	2013	2014
Upgrade www.dalfsen.nl		45.000		
Opstellen meerjarenonderhoudsplan	8.000			
Opstellen groenstructuur-beheerplan	40.000			
Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000	179.000	179.000	179.000
Totaal	398.030	328.600	192.859	179.000

1) oplegnotitie bij de begroting 2010

Vaststelling

*Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Dalfsen
in zijn openbare vergadering van 11 november 2010.*

De raad voornoemd

*de voorzitter,
mr. W.P.M. Urlings*

*de griffier,
H. Keizer*

Bijlagen

Overzicht reserves en voorzieningen

	Saldo per 01-01-10	5% rente toevoeging	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Saldo per 31-12-10
<u>Algemene reserve</u>					
Algemene reserve	5.515.483	2.003.298	499.963	1.494.038	6.524.706
Totaal	5.515.483	2.003.298	499.963	1.494.038	6.524.706
<u>Bestemmingsreserves geblokkeerd</u>					
Gemeentehuis meubilair	401.400	20.070		64.670	356.800
Gemeentehuis bouw	11.050.650	552.533		835.883	10.767.300
Gemeentehuis installaties/inventaris	4.012.000	200.600		646.378	3.566.222
Brandweerkazerne en gemeentewerf	1.285.750	64.288		99.038	1.251.000
Totaal	16.749.800	837.490	0	1.645.968	15.941.322
<u>Bestemmingsreserves</u>					
Grote projecten	10.233.788	0		2.000.000	8.233.788
Ziekte- en ongevallenrisico	256.845	0			256.845
Milieu	978.713	0		150.000	828.713
Ruimtelijke kaliteit	104.539	0			104.539
Automatisering	99.597	0		76.157	23.439
Organisatieontwikkeling	233.760	0		50.000	183.760
Leeftijd bewust personeelsbeleid	52.941	0		0	52.941
Plattelandsontwikkeling	203.913	0			203.913
Rijwielpaden	32.830	0			32.830
Wavin gelden	5.745.311	0		625.897	5.119.414
Aandelen Vitens	1.826.798			152.234	1.674.564
Essent-gelden	3.647.500	0			3.647.500
Herstructurering openbaar groen	174.218	0		59.037	115.181
Beeldende kunst	183.414	0	48.792	120.640	111.566
Privatisering accommodaties	121.071	0		0	121.071
Maatschappelijke dienstverlening	1.257.748	0		32.130	1.225.618
Bijstandsvorderingen	219.298	0			219.298
Jeugdvoorzieningen	13.439	0	5.000	2.950	15.489
Egalisatie riolering	3.985.642	0		115.503	3.870.139
Egalisatie reiniging	1.505.405	0		13.590	1.491.815
Begraafplaats Welsum	161.837	0		11.862	149.975
Stads-dorpsvernieuwing gelden	27.574	0			27.574
Volkshuisv. overdracht woningbedrijf	5.821.408			374.369	5.447.039
Volkshuisvesting	2.746.573	0	374.369	629.279	2.491.663
Egalisatie btw-compensatiefonds (bcf)	151.507	0		106.484	45.023
Nog te betalen bedragen (knelpunten)	103.388	0			103.388
Totaal	39.889.058	0	428.161	4.520.132	35.797.087

	Saldo per 01-01-10	5% rente toevoeging	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Saldo per 31-12-10
Onderwijs					
Decentralisatie huisvesting onderwijs	186.956	0		186.956	0
Totaal	186.956	0	0	186.956	0
Grondexploitatie					
Algemene reserve grondbedrijf	6.111.143	596.694		400.000	6.307.837
Onbelaste reserve dorpsuitleg	5.822.735	0	1.544.408	153.309	7.213.834
Totaal	11.933.878	596.694	1.544.408	553.309	13.521.671
<u>Voorzieningen</u>					
Groot onderhoud gem. gebouwen	988.251		211.460	261.460	938.251
Wethouderspensioenen	562.034		100.000		662.034
Pensioen gewezen wethouders	826.975			100.000	726.975
Dubieuze debiteuren	28.706			28.706	0
Ongevallen personeel/brandweer	57.038			57.038	0
Totaal	2.463.004	0	311.460	447.204	2.327.260
TOTAAL GENERAAL	76.738.180	3.437.482	2.783.992	8.847.608	74.112.045

Investeringsplan 2011 – 2014

Omschrijving	Totaal	2011	2012	2013	2014
Programma 1. Bestuur					
Promotiefilm Dalfsen	8.500		8.500		
Intranet - registratiesystemen	25.000		25.000		
Upgrade www.dalfsen.nl	45.000		45.000		
Vervanging Paternosterkast	22.500			22.500	
Vervanging Scanners Post en Archief en Financiën	10.000			10.000	
Computerapparatuur brandweer	6.000	6.000			
Computerapparatuur brandweer	6.000		6.000		
Computerapparatuur brandweer	6.000			6.000	
Computerapparatuur brandweer	6.000				6.000
Software brandweer	3.400	3.400			
Software brandweer	3.450		3.450		
Software brandweer	3.500			3.500	
Software brandweer	3.600				3.600
ICT-Microsoft Office	70.000				70.000
ICT-vervanging	405.000			405.000	
ICT-vervanging AS-400	100.000				100.000
Upgrade autocad	20.000	20.000			
Midoffice Implementatie / Projectkosten & Software	80.000				80.000
Midoffice Implementatie / Hardware	60.000				60.000
Vervangen schaftwagens wijkteam buitengebied	16.000				16.000
Vervangen Ford Transit wijkteam Nieuwleusen	38.000	38.000			
Vervangen Renault Master wijkteam buitengebied	50.000	50.000			
Vervangen aktiewagen van het wijkteam Buitengebied	18.000	18.000			
Vervangen Ford Transit wijkteam Dalfsen	48.000		48.000		
Vervangen Ford Transit wijkteam buitengebied	50.000		50.000		
Vervangen Toyota bestelauto wijkteam Dalfsen	58.000		58.000		
Vervangen grote trilplaat wijkteams	5.000				5.000
Vervangen Scania vrachtauto wijkteam buitengebied	175.000	175.000			
Aanschaf materieel onderhoud kunstgrasvelden	36.000	36.000			
Vervangen Ducker klepelmaaier	13.500			13.500	
Vervangen Iseki klepelmaaier buitengebied	21.000			21.000	
Vervangen versnippermachine en Nimoskipper	26.000				26.000
Vervangen Shibauru tractor wijkteam Nieuwleusen Begr.pl.	31.000				31.000
Aanschaf topbeluchter sportvelden	10.000	10.000			
Vervangen John Deere 6520 wijkteam buitengebied	75.000		75.000		
Vervangen Fendt tractor wijkteam Lemelerveld	40.000			40.000	
Vervangen John Deere 6120 wijkteam buitengebied	60.000			60.000	
Vervangen Ahlman shovel wijkteam buitengebied	62.000				62.000
Vervangen John Deere 6520 wijkteam buitengebied	77.500				77.500
Vervangen Trilo veegzuig combinatie wijkteam buitengebied	40.000				40.000
Totaal programma 1. Bestuur	1.833.950	356.400	318.950	581.500	577.100

Omschrijving	Totaal	2011	2012	2013	2014
Programma 2. Openbare Orde en Veiligheid					
Alarmontvangers	24.500	24.500			
Mobilifoons	16.100	16.100			
Vervangen verbindingmiddelen	58.500	58.500			
Ademluchtmaskers	12.600	12.600			
Uitrukkleding	53.100		53.100		
Lichtvoerende armaturen tankautospuiten/hulpverl.vrtg.	12.750		12.750		
Vervangen testbanken ademlucht alle korpsen	21.600		21.600		
Ademlucht compressor Dalfsen	21.000		21.000		
Vervangen ademluchtcilinders	8.480			8.480	
Vervangen ademluchttoestellen	13.925			13.925	
Vervangen bekapping	46.425			46.425	
Vervangen ademluchthelmen Nieuwleusen-Dalfsen	20.000			20.000	
Vervangen Hydraulisch gereedschap	45.000			45.000	
Vervangen OVD-auto	38.500			38.500	
Vervangen hulpverl. -watertransportvoertuig	150.000			150.000	
Vervangen warmtebeeld camera	18.000			18.000	
Vervangen tankautospuut	300.000			300.000	
Vervangen alarmontvangers alle korpsen	26.000				26.000
Droogkasten t.b.v. gelaatsmaskers	4.400				4.400
Vervangen laarzen	13.600				13.600
Vervangen ademluchttoestellen Dalfsen	9.100				9.100
Vervangen wasmachine gelaatsmaskers Dalfsen	6.800				6.800
Uitruklaarzen Nieuwleusen	4.700		4.700		
Vervangen hydraulisch redgereedschap Nieuwleusen	3.000				3.000
Ademluchthelmen Lemelerveld	7.000		7.000		
Totaal programma 2 Openbare Orde en Veiligheid	935.080	111.700	120.150	640.330	62.900
Programma 3. Beheer openbare ruimte					
Maatregelen Duurzaam Veilig: inrichten 60 km gebieden	10.000	10.000			
Maatregelen Duurzaam Veilig: inrichten 60 km gebieden	10.000		10.000		
Maatregelen Duurzaam Veilig: inrichten 60 km gebieden	10.000			10.000	
Maatregelen Duurzaam Veilig: inrichten 60 km gebieden	10.000				10.000
Aansluiting N 348 Lemelerveld	0	PM			
Bebakeningswagen wijkteam Nieuwleusen	12.000		12.000		
N35 korte termijnmaatregelen	0	PM	PM	PM	PM
Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000	200.000			
Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000		200.000		
Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000			200.000	
Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000				200.000
Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	400.000	400.000			
Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	400.000		400.000		
Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	400.000			400.000	
Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	400.000				400.000
Uitvoeren inspectie en opstellen mop bruggen	8.000	8.000			
Renovatie verlichting	120.000	120.000			
Renovatie verlichting	120.000		120.000		
Renovatie verlichting	100.000			100.000	
Renovatie verlichting	100.000				100.000
Vervangen 2 sneeuwplougen gladheidsbestrijding	23.000	23.000			
Opzetstrooiers vrachtwagens	74.000		74.000		
Vervangen 3abri's	10.000	10.000			
Opstellen groenstructuurplan	40.000	40.000			
Groot onderhoud en renovaties speelplaatsen	30.000	30.000			
Totaal programma 3. Beheer Openbare Ruimte	3.077.000	841.000	816.000	710.000	710.000

Omschrijving	Totaal	2011	2012	2013	2014
Programma 4. Economische Zaken					
Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000	21.000			
Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000		21.000		
Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000			21.000	
Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000				21.000
Totaal programma 4. Economische Zaken	84.000	21.000	21.000	21.000	21.000
Programma 5. Onderwijs					
Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	2.580		2.580		
Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	16.136	16.136			
Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	31.555		31.555		
Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	4.740	4.740			
Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	88.864		88.864		
Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	53.145				53.145
Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	5.973		5.973		
Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	646			646	
Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	4.465				4.465
Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	40.860	40.860			
Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	120.676		120.676		
Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	11.677				11.677
Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	52.495		52.495		
Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	189.329				189.329
Totaal programma 5. Onderwijs	623.141	61.736	302.143	646	258.616
Programma 6. Cultuur, sport en recreatie					
Vervangen gymtoestellen	10.000				10.000
Diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal	4.000	4.000			
Diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal	4.000		4.000		
Diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal	4.000			4.000	
Diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal	4.000				4.000
Uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme	25.000	25.000			
Uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme	25.000		25.000		
Uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme	25.000			25.000	
Uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme	25.000				25.000
Totaal programma 6. Cultuur, sport en recreatie	126.000	29.000	29.000	29.000	39.000
Programma 8. Volksgezondheid en Milieu					
Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	247.000	247.000			
Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	242.000		242.000		
Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	459.200			459.200	
Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	450.000				450.000
Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	160.000	160.000			
Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	156.000		156.000		
Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	273.800			273.800	
Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	175.000				175.000
Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	108.000	108.000			
Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	106.000		106.000		
Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	150.000			150.000	
Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	55.000				55.000
Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000	95.000			
Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000		95.000		
Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000			95.000	
Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000				95.000
Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000	95.000			
Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000		95.000		
Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000			95.000	
Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000				95.000
Vervangen rioolspuit wijkteam Dalfsen	30.000		30.000		
Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	100.000	100.000			
Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	140.000		140.000		
Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	60.000			60.000	
Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	100.000				100.000
Totaal programma 8. Volksgezondheid en Milieu	3.772.000	805.000	864.000	1.133.000	970.000

Omschrijving	Totaal	2011	2012	2013	2014
Programma 9. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting					
Uitvoering landschapsbeleid LOP	25.000	25.000			
Uitvoering landschapsbeleid LOP	25.000		25.000		
Uitvoering landschapsbeleid LOP	25.000			25.000	
Uitvoering landschapsbeleid LOP	25.000				25.000
TenneT compensatieprojecten: bijdrage Dalfsen (25%)	153.000	153.000			
Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000	179.000			
Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000		179.000		
Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000			179.000	
Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000				179.000
Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000	2.000.000			
Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000		2.000.000		
Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000			2.000.000	
Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000				2.000.000
Totaal progr.9. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting	8.969.000	2.357.000	2.204.000	2.204.000	2.204.000
Totaal programma 1 t/m 9	19.420.171	4.585.853	4.678.261	5.322.496	4.845.637

Verklarende woordenlijst

A+O fonds	Stichting Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AU	Algemene Uitkering uit het gemeentefonds
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BAGL	Bijzonder Achtergestelde Lening
BBO	Bijzonder Basis Onderwijs
BBS	Bijzondere Basis School
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BCF	BTW-compensatiefonds
BGR	Basis Gebouwen Register
BiBOB	Wet Bevordering Integriteits Beoordeling Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOV-overleg	Beleids-overleg Openbare orde en Veiligheid
BRA	Basis Registratie Adressen
BRG	Basis Registratie Gebouwen
BSN	Burger Service Nummer
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BVO	Bijzonder Voortgezet Onderwijs
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
BZK (ministerie)	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
B&C	Bestuur en Communicatie
B&W	Burgemeester en Wethouders
CAB	Centraal adressenbestand
Casuïstiekoverleg	Overleg naar aanleiding van een ingebrachte casus
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CJG	Centrum Jeugd en Gezin
Coelo	Centrum voor Onderzoek Economie Lokale Overheden
CROW	Nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte
CVTM	Coördinatie vrijwillige thuiszorg en mantelzorg
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
DBWZ	Diensten bij wonen met zorg
DigiD	Digitale identiteit (elektronische identificatie)
Doorsz	samenwerkingsverband tussen de gemeenten: Dalfsen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst en Zwartewaterland
DT	Directieteam
EKD	Elektronisch Kinddossier
EPC	Energieprestatiecoëfficiënt
EPZ	Zeeuwse Elektriciteitsproducent
Excl.	Exclusief
EV-beleid	Extern Veiligheidsbeleid
E.v.	en volgende
Fido	Financiering decentrale overheden
F&B	Financiën en Belastingen
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
FZ	Facilitaire zaken
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GBKN	Grootschalige Basis Kaart Nederland
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeentelijke Geneeskundige Dienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen

GIS	Geografische Informatie Syste(e)m(en)
GKB Drenthe	Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
GR Vechtdal	Gemeenschappelijke Regeling Vechtdal (Hardenberg en Ommen)
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HaFaBra	Harmonie Fanfare en Brassband
HEMA	Hollandse Eenheidsprijzen Maatschappij Amsterdam (warenhuis)
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
ID-banen	In- en Doorstroombanen
ID kaart	Identiteitskaart
IHP	Integraal Huisvestingsplan
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
Incl.	inclusief
INK-model	Instituut Nederlandse Kwaliteit
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijke Arbeidsongeschikte werkløze werknemers
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijke Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
IPPC-richtlijn	De Europese Richtlijn 96/61/EG van de Raad van 24 september 1996 inzake geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging. De richtlijn is in Nederland in de Wet milieubeheer en in de Wet verontreiniging oppervlaktewateren geïmplementeerd.
JGZ	Jeugd Gezondheidszorg
KCO	Kunst en Cultuur Overijssel
KO	Kwaliteitsmodel voor Overheidsorganisaties
KCC	Klant Contact Centrum
LAP doelstellingen	Landelijk Afval Beheerplan
LEA	Locale Educatieve Agenda
LOP	Landschapsontwikkelingsplan
MEE	Vereniging voor ondersteuning bij leven met een beperking
MEVO	Meerjarenprogramma Externe Veiligheid Overijssel
MJP	Meerjarenprogramma Vitaal Platteland
MO-programma	Management Ontwikkelingsprogramma
MOP	Meerjaren onderhoudsplan
Multidisciplinair overleg	Overleg met verantwoordelijken van c.q. over meerdere beleidsvelden
M&B	Milieu en Bouwen
Narrow casting	informatie verstrekken via televisie/digitale schermen
Natura 2000 gebieden	Natura 2000 is een netwerk van door lidstaten van de Europese Unie aan te wijzen natuurgebieden
NV	Naamloze Vennootschap
OAS	Optimalisatiestudie Afvalwaterketen Systeem
OB	Ondersteunende Begeleiding
OBO	Openbaar basisonderwijs
OBS	Openbare Basis School
O.m	Onder meer
OvD	Officier van Dienst
OZB	Onroerende zaakbelasting
O&B	Onderhoud en Beheer
O&G	Ontwikkeling en Grondzaken
PCO	Protestants Christelijk Onderwijs
People Podium	Digitaal registratieprogramma persoonlijke gegevens
PIS-systeem	Personeels en Salarisadministratie Systeem
PIV	Project Integrale Veiligheid

P&O	Personeel en Organisatie
PPS	Publiek Private Samenwerkingsverbanden
PTPP	Samenwerking van de brandweer Dalfsen met de Regionale brandweer op het gebied van Pro-actie en preventie
PZ	Publiekszaken
RBT	Regionaal Bureau Toerisme
RCIV	Regionaal Coördinatiepunt Integrale Veiligheid
RIS	Raadsinformatiesysteem
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RWE	Energieleverancier (die Essent overneemt)
SISA	Single Information Single Audit
SOA	Seksueel Overdraagbare Aandoening
Soza	Sociale zaken
SvN	Stichting Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten
SW	Sociale Werkvoorziening
SWOL	Stichting Welzijn ouderen Lemelerveld
SZW (ministerie)	Sociale zaken en werkgelegenheid
Treasury	financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, zorgen voor voldoende liquide middelen, afdekken van met name rente- en kredietrisico's.
VAB	Vrijkomende agrarische bebouwing
VAM	Vuil Afvoer Maatschappij
Verdrag van Aarhus	Europees verdrag dat inwoners recht geeft op toegang tot milieu-informatie en overheden verplicht om inwoners actief te informeren over milieubeleid en milieu in hun leefomgeving. Het verdrag is verwerkt tot Europese Richtlijn en is daarmee verplichtend voor Europese lidstaten.
VIS2	informatiesysteem ter ondersteuning van het werkproces van het Vangnet Zorg
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VROM	Ministerie van Wonen, Ruimte en Milieu
VTA	Vorming training en advies
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
Waterloket	Centraal informatiepunt voor inwoners met vragen over water. Gemeenten zijn aangewezen voor deze waterloketfunctie.
WEB	Wet Educatie Beroepsonderwijs
Wet Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
WIW	Wet inschakeling werkzoekenden
Werkgroep RIS	werkgroep RaadsInformatieSysteem
WEZO NV	Werkvoorzieningschap Zwolle en Omgeving NV
WIA	Wet inkomensvoorziening naar arbeidsvermogen
Wkpb	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
Wm-vergunning	Milieuvergunning (Wm = wet milieubeheer)
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMO beheer BV	Waterleidingmaatschappij Overijssel
WOZ	Wet onroerende zaakbelasting
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WSW-werknemers	Wet Sociale Werkvoorziening-werknemers
WVG	Wet voorzieningen Gehandicapten
WVO	Wet Verontreiniging Oppervlaktewater
WWB	Wet Werk en Bijstand
W&O	Welzijn en Onderwijs
ZAT	Zorg- en Advies Teams

DEEL II

gemeente **Dalfsen**

Bezuinigingsvoorstellen 2011-2014

November 2010

Inhoudsopgave deel II

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1	Aanleiding	5
1.2	Bezuinigingsaanpak	7
1.3	Verwachte korting gemeentefonds	8

Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen na voorjaarsnota 2010

2.1	Algemene uitkering junicirculaire	9
2.2	Verdere kostenstijging WMO	11
2.3	Overige wijzigingen	12
2.4	Te bezuinigen	13

Hoofdstuk 3 Bezuinigingsvoorstellen per programma

Programma 1	Bestuur	15
Programma 2	Openbare orde en veiligheid	18
Programma 3	Beheer openbare ruimte	19
Programma 4	Economische zaken	22
Programma 5	Onderwijs	22
Programma 6	Cultuur, sport en recreatie	24
Programma 7	Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	27
Programma 8	Volksgesondheid en milieu	30
Programma 9	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	31

Hoofdstuk 4 Overige bezuinigingsvoorstellen

4.1	Bedrijfsvoering	33
4.2	Personele taakstelling	35
4.3	Algemene belastingmaatregelen	36
4.4	Onderzoek kostendekkendheid	38
4.5	Investeringsplan	44
4.6	Reserves en voorzieningen	45

Hoofdstuk 5 Uitkomsten

5.1	Overzicht alle bezuinigingsvoorstellen	47
5.2	Geactualiseerd financieel meerjarenperspectief 2011- 2014	49

Bijlage

Nieuw investeringsplan 2011-2014 na bezuinigingsvoorstellen	51
---	----

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt deel II van de programmabegroting 2011-2014 met daarin de uitwerking van de benodigde bezuinigingsvoorstellen om te komen tot een sluitend meerjarenperspectief. In dit deel wordt beschreven hoe de uitgangspositie op basis van de voorjaarsnota was, welke ontwikkelingen nadien zijn opgetreden, wat de uitkomsten van het doorrekenen van de begroting, uitwerking van alle bezuinigingsvoorstellen, onderzoek kostendekkendheid, nota reserves en voorzieningen waren. Al deze sporen komen samen in deze begroting. Tezamen leidt dit tot een geactualiseerd meerjarenperspectief 2011-2014.

Voortkomend uit de voorjaarsnota 2010 is er sprake van een somber meerjarenperspectief. Met name door hogere uitgaven van de WMO is het sluitende perspectief van de begroting 2010-2013 veranderd in een nadelig saldo van circa 7 ton nadelig. Zie onderstaande tabel.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Meerjarenperspectief inclusief Voorjaarsnota juni	-836.500	-562.400	-737.500	-738.600

Hier overheen komt nog het te bezuinigen bedrag vanuit het raadsdocument /coalitieakkoord als gevolg van de toekomstige korting op het gemeentefonds en overige ontwikkelingen met financiële gevolgen (daarover later meer). Deze tekorten zijn de aanleiding om te komen tot de vele bezuinigingsvoorstellen.

Om te onderbouwen hoe we tot onze bezuinigingsaanpak gekomen zijn is het goed om ook terug te blikken op welke inspanningen reeds zijn verricht om te komen tot een sluitend financieel meerjarenperspectief. We gaan hierbij terug tot juni 2009, toen de meicirculaire van het gemeentefonds verscheen. Vanaf dat moment was duidelijk dat gemeenten fors moesten inleveren, met name in de jaren vanaf 2012.

- *Meicirculaire 2009*

In de raadsvergadering van 29 juni 2009 heeft uw raad alleen ingestemd met de notitie 'Beslispunten uit de voorjaarsnota 2009' en niet met de rest van de voorjaarsnota. Met het oog op het voorziene tekort in de meerjarenbegroting werd afgesproken dat er in september een gedachtewisseling met uw raad zal plaatsvinden over het wegwerken van dit tekort.

- *Notitie 'Naar een sluitend meerjarenperspectief 2010 –2013' (september 2009)*

Ter voorbereiding op de raadsvergadering van september 2009 is allereerst het bestaand beleid kritisch doorgerekend. Dit leverde ongeveer een half miljoen op. Daarnaast hebben wij de organisatie laten analyseren welke middelen er vrij te spelen zijn door een financieel technische doorlichting en door wijzigingen in het gevoerde financieel beleid.

De financieel-technische doorlichting kende de volgende opzet:

1. analyse jaarrekeningen ('lucht' uit de begroting halen)
2. uitvoeren financiële benchmark
3. beoordelen aanpassingsmogelijkheden financieel beleid.

Binnen het financieel beleid zijn de diverse keuzemogelijkheden puntsgewijs nagelopen vanuit de volgende invalshoeken:

- Treasury
- Investerings
- Reserves en voorzieningen
- Exploitatie.

In de notitie 'Naar een sluitend meerjarenperspectief 2010 –2013' zijn de uitkomsten verwoord. Op 21 september heeft uw raad hiermee ingestemd waarbij het tekort van ruim 1,4 miljoen in 2013 werd teruggebracht naar nul.

- *Signalen uit Den Haag (oktober 2009)*

In oktober 2009 kwamen signalen uit Den Haag dat de gemeenten mogelijk fors zouden moeten bijdragen aan de bezuinigingen die het rijk met ingang van 2012 door zou voeren. Daarbij werden

zelfs bedragen genoemd van 3 miljard euro voor de gemeenten gezamenlijk. Omgerekend zou dat voor Dalfsen een bedrag van 4 miljoen structureel betekenen. Een onheilsscenario. Tegenover deze signalen stond het advies van de VNG om vooral niet in paniek te raken. Wel gaf de VNG in haar ledenbrief van 14 oktober 2009 aan dat voor de gemeenten moeilijke tijden aanbreken, ook al duurt dat misschien nog enkele jaren.

“Zeker is dat er financieel onheil op de gemeenten afkomt, maar in welke mate en wanneer precies is op dit moment nog onduidelijk. Wij adviseren gemeenten in ieder geval rust te bewaren en de tijd te nemen om na te denken. Die tijd is er ook nog. Tot en met 2011 staat vast hoe de ontwikkeling van het gemeentefonds verloopt. Over de ontwikkeling van het accres in 2012 en 2013 zal in de Meicirculaire 2010 en in de Septembercirculaire 2010 meer bekend zijn. Gemeenten doen er in dit verband goed aan verschillende toekomstscenario's te ontwikkelen.”

- *Programmabegroting 2010-2013 (november 2009)*

Het saldo van de programmabegroting 2010-2013 was na de doorwerking van de najaarsnota 2009 en de septembercirculaire voor alle jaren positief. Dit is echter uitsluitend gelukt door tijdig te anticiperen (door het terugnemen van voorstellen) op het bericht dat de rijkskortingen circa 20% van de algemene uitkering zouden bedragen.

- *Notitie bezuinigingsscenario (maart 2010)*

Bij de bespreking en vaststelling van de notitie 'Naar een sluitend meerjarenperspectief 2010 - 2013' in september 2009, is aan uw raad de toezegging gedaan dat het college en de directie zich zouden buigen over bezuinigingsscenario's op hoofdlijnen. Dit bestond uit het bepalen van: de mogelijke omvang van de bezuinigingen en de uitgangspunten hoe te bezuinigen.

- *Raadsdocument 2010-2014 “Samen kiezen, samen doen!” (april 2010)*

In het raadsdocument zijn o.a. de uitgangspunten geformuleerd die acht genomen moeten worden bij het bezuinigingstraject. Samengevat gaat het om de volgende uitgangspunten:

- missie en visie is in beginsel leidend;
- wettelijke taken worden uitgevoerd, maar niet meer dan nodig;
- eigen gemeentelijke taken 'voldoende' uitvoeren;
- OZB naar rijksnorm brengen en kostendekkende tarieven hanteren;
- financieel technische maatregelen en inzet van reserves dient te worden bezien;
- bedrijfsvoering waaronder het personeel levert evenredig aandeel in de bezuinigingen;
- bezuinigingen mogen burgers zo min mogelijk raken;
- zwakkeren in de samenleving worden zoveel mogelijk ontzien;
- snijden in luxe boven snijden in noodzakelijke voorzieningen;
- terughoudend zijn met nieuw beleid
- taken terug naar de kern

Op grond van het voorgaande zijn we gekomen tot de volgende bezuinigingsaanpak.

1.2 Bezuinigingsaanpak

Het primaire doel van de bezuinigingsscenario's is het bieden van inzicht in de consequenties van mogelijke rijksbezuinigingen voor de meerjarenbegroting van de gemeente. Omdat het wel zeker was dat 'een beetje hier, een beetje daar' niet meer toereikend zal zijn en we het echt zullen moeten gaan hebben over forse ingrepen in de begroting. Wachten tot het moment dat 'Den Haag' de bedragen bekend maakt is niet verstandig. Het wenden van de koers van een kano is snel gedaan, maar voor een andere koers van een olietanker is vroegtijdig bijsturen een 'must'. Met de uitwerking van bezuinigingsscenario's naar concrete maatregelen is veel tijd gemoeid.

Het secundaire doel was om zowel bij het bestuur als de ambtelijke organisatie het bewustzijn te doen groeien, dat iedere maatregel die nú wordt genomen en waaraan structurele financiële consequenties zijn verbonden, minder moeilijkheden voor de toekomst oplevert. Iedere verhoging van structurele uitgaven nu, leidt tot een extra bezuinigingsstaakstelling over een aantal jaren.

Het is in zijn algemeenheid altijd goed om te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen, destijds was er een extra reden toe omdat de verkiezingen van maart 2010 nog kwamen. In de notitie van de bezuinigingsscenario's zijn uitgangspunten geformuleerd die we in acht nemen. Deze uitgangspunten zijn overeenkomstig aan het raadsdocument 2010-2014 "Samen kiezen, samen doen!".

Bij de bezuinigingsaanpak zijn twee fasen te onderscheiden.

- In fase 1 is besloten tot het instellen van een kleine werkgroep. In de werkgroep hebben zitting het directieteam, het hoofd financiën en een of meer financiële adviseurs van de afdeling financiën. De werkgroep had als taak het ontwikkelen van de scenario's. Die zijn aan het eind van fase 1 aan de lijsttrekkers overhandigd. Die informatie was tevens beschikbaar voor de coalitie- en collegeonderhandelingen. Er werden in deze fase geen keuzes gemaakt, maar de scenario's en bezuinigingsrichting moesten leiden tot (extra) inzicht in de mogelijk te maken keuzes in de nieuwe raadsperiode. Ook de OR en de organisatie zijn tussentijds door de secretaris-directeur over dit traject geïnformeerd.
- In fase 2 zijn op basis van de uitkomsten uit fase 1 het college en de ambtelijke organisatie aan de slag gegaan om de bezuinigingsrichting uit het coalitieakkoord nader uit te werken in concrete bezuinigingsvoorstellen.

De bezuinigingsrichting uit het coalitieakkoord, die leidend is geweest, luidt als volgt:

Overzicht bezuinigingsrichting coalitieakkoord		(afgerond op € 25.000)
Onderwerp/programma	Bezuiniging	
1. Bestuur	100.000	
2. Openbare orde en veiligheid	25.000	
3. Beheer openbare ruimte; (verlagen niveau onderhoud wegen en openbare ruimte)	600.000	
4. Economische zaken	0	
5. Onderwijs	50.000	
6. Cultuur, sport en recreatie (lagere subsidies verstrekken)	250.000	
7. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening (lagere subsidies)	200.000	
8. Volksgezondheid en milieu	175.000	
9. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	25.000	
Personele taakstelling gerelateerd aan takenreductie in de programma's 1 t/m 9	450.000	
Algemene belastingmaatregelen (OZB verhoging van tweemaal 6% en tweemaal 3%)	450.000	
Investeringsplan	50.000	
Voordelen op het gebied van reserves en financieel beleid	p.m.	
Bedrijfsvoering (inclusief personele taakstelling)	425.000	
Totaal	2.800.000	

De uitwerking van deze bezuinigingsrichting in concrete bezuinigingsvoorstellen is in hoofdstuk 3 en 4 opgenomen.

1.3 Verwachte korting gemeentefonds

Er is al veel geschreven en geroepen over de recessie en de maatregelen die het rijk zal nemen om de overheidsfinanciën weer op orde te krijgen. De belangrijkste vraag daarbij is nog steeds hoeveel gemeenten daarvan moeten bijdragen. De exacte hoogte staat echter nog steeds niet vast. In de laatst verschenen circulaire van het rijk worden daar geen concrete mededelingen over gedaan. Het wachten is op het nieuwe kabinet en hoe en waar zij de bezuinigingen gaan uitvoeren.

In het raadsdocument en coalitieakkoord is geformuleerd dat de komende bezuinigingen nopen tot uitgangspunten voor het te voeren financieel beleid voor de komende jaren. Uitgegaan is daarbij van een korting op het gemeentefonds van maximaal 20% (vier miljoen euro). Om dit te realiseren is afgesproken om hier al vanaf 2011 mee te starten. Voor deze raadsperiode komt dit neer op een bezuiniging van € 2,8 miljoen in 2014. Dit is 70% van de eerder maximaal verwachte korting van € 4 miljoen.

Inmiddels is gebleken dat de bezuinigingen waarschijnlijk iets gaan meevallen. Oud-topambtenaar Chris Kalden was voorzitter van de heroverwegingswerkgroep openbaar bestuur die in april 2010 met voorstellen kwam, die in het somberste bezuinigingsscenario neerkwamen op een korting op het gemeentefonds van landelijk € 1,7 miljard. Dit is fors lager dan de eerder genoemde korting van € 3 miljard, die gebaseerd was op een bezuiniging van het kabinet van 35 miljard. Op grond hiervan lijkt het erop dat vanaf 2012 een korting op het gemeentefonds is te verwachten van circa 10 %.

Voor Dalfsen komt dit neer op circa € 2 tot 2,5 miljoen. Dit komt dus redelijk met de bezuinigingsrichting van € 2,8 miljoen in deze raadsperiode. De vraag blijft wel of de verwachte korting van 10% trapsgewijs wordt doorgevoerd of gelijk vanaf 2012 volledig. Wij houden conform het coalitieakkoord rekening met een korting die jaarlijks oploopt.

Echter naast een korting op het gemeentefonds zal er waarschijnlijk ook bezuinigd worden op specifieke rijksbijdragen en lopen gemeenten meer risico's bij hun grondexploitaties, belastingopbrengsten en hogere uitgaven voor de bijstand/WMO. In hoofdstuk 2 gaan we nader in op recente ontwikkelingen die van invloed zijn op het meerjarenperspectief en op het te bezuinigen bedrag om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

Hoofdstuk 2 Ontwikkelingen na voorjaarsnota 2010

Na het vaststellen van de voorjaarsnota is o.a. gewerkt aan het opstellen van de programmabegroting 2011-2014. Bij het doorrekenen van de begroting zijn alle budgetten aangepast op basis van de begrotingsrichtlijnen, nieuw beleid is daarin niet meegenomen. In de komende paragrafen worden recente ontwikkelingen toegelicht die zijn meegenomen in het meerjarenperspectief. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van het geactualiseerde meerjarenperspectief na het doorrekenen van de begroting.

2.1 Algemene uitkering junicirculaire

De junicirculaire gemeentefonds is 9 juni 2010 ontvangen. Gebruikelijk is een meicirculaire, maar publicatie van deze circulaire in juni maakt het mogelijk om ook de uitkomsten van een naar 31 mei 2010 uitgesteld bestuurlijk overleg over de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in de circulaire op te nemen. Aangezien bijna 50% van de totale begroting de inkomsten algemene uitkering gemeentefonds betreft is het is dus van belang dat wijzigingen goed en tijdig in beeld zijn.

De uitkomsten voor de jaren 2011 tot en met 2014 zijn:

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Meerjarenbegroting 2010-2014 (septembercirculaire)	20.036.000	19.806.000	19.641.000	19.474.000
Raming junicirculaire (incl WMO)	19.736.000	19.602.000	19.589.000	19.510.000
Verschil	-300.000	-204.000	-52.000	36.000
<i>Verklaring:</i>				
Ontwikkeling uitkeringsfactor	-83.400	-27.800	13.900	55.600
WMO budget	-11.600	-11.600	-11.600	-11.600
Effect woz, integratie de pater	-135.900	-137.800	-139.400	-140.200
Suppletieuitkering verdeelstelsel wmo/integratie de pater	-27.900			
Maatstafaanpassingen op basis van bekende cijfers 2010	-41.200	-26.800	85.100	132.200
Totaal	-300.000	-204.000	-52.000	36.000

Deze uitkomsten kunnen als volgt worden verklaart:

Ontwikkeling uitkeringsfactor

In de junicirculaire wordt een lagere uitkeringsfactor dan in september genoemd. Het gaat om de volgende wijzigingen.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Junicirculaire 2010	1,530	1,516	1,504	1,499
Septemercirculaire 2009	1,536	1,518	1,503	1,495
Verschil in punten	-6	-2	1	4
Verschil in € (1 punt is afgerond € 13.900)	-83.400	-27.800	13.900	55.600

WMO-budget

Aan het WMO-budget 2010 is op rijksniveau € 3 miljoen toegevoegd voor dure woningaanpassingen. Dat vindt zijn vertaling in de junicirculaire. Voor 2011 is het totaal budget ten opzichte van 2010 met € 144,9 miljoen naar beneden bijgesteld. Voor 2011 is het rijksbudget vastgesteld op € 1.383 miljoen. Ten opzichte van 2010 zijn de volgende mutaties verwerkt, bedragen in € miljoenen:

- Huishoudelijke verzorging	- 127,5
- Compensatie wetswijziging alfahulp en kostprijseffecten	+ 118,8
- Wijziging inkomensgrenzen eigen bijdrage	- 8,0
- Te hoge uitgaven Persoons Gebonden budget	- 50,0
- Doelmatigheidswinst door schuif naar collectieve middelen	- 0,0
- Toevoeging uitvoeringskosten	+ 0,0
- Compensatie registratiekosten chronisch zieken en gehandicapten	+ 1,8
Totaal mutatie	- 144,9

De forse verlaging voor huishoudelijke verzorging houdt verband met meer verfijnd werken van de maatstaven gezondheidstoestand en sociaal-economische positie in het verdeelmodel. Daarmee dalen de gemeentelijke kosten.

Voor Dalfsen is de WMO-uitkering de komende jaren als volgt:

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Junicirculaire 2010	1.948.000	1.948.000	1.948.000	1.948.000
Septembecirculaire 2009	1.959.600	1.959.600	1.959.600	1.959.600
Nadeel	-11.600	-11.600	-11.600	-11.600

Wijzigingen in maatstaven

Met ingang van 2011 wordt de integratie uitkering amendement de Pater (woondelen van niet-woningen worden vrijgesteld van de gebruikersbelasting) opgenomen in het maatstaven stelsel. Het waardepeil van de woningen en niet woningen is per 1-1-2010 gestegen ten opzichte van 2009. Dit heeft negatieve gevolgen voor de algemene uitkering vanaf 2010. Daarnaast gaat de afdeling belastingen uit van een ontwikkeling van de woz-waarden voor 2011 voor woningen -1,33% en niet woningen +0,8% en de algemene uitkering voor woningen -2,8% en niet woningen -1,3%. Totaal effect voor 2011 is € 135.900 negatief.

Via het introduceren van maatstaf 'suppletie-uitkering wijziging verdeelstelsel 2011' worden de herverdeeeffecten als gevolg van de WMO en De Pater in uitkeringsjaar 2011 zichtbaar. Dit zijn nog voorlopige cijfers. Gevolg effect voor 2011 is € 27.900 negatief.

De maatstaf gegevens zijn ingevoerd naar de meest actuele informatie omtrent inwoners, bijstandsgerechtigden, woonruimten, waarde van (niet) woningen, leerlingaantallen en de vastgestelde aantallen uit de specificaties 2009. Totaal effect voor is 2011 € 41.200 negatief.

2.2 Verdere kostenstijging WMO

Ondanks dat in de voorjaarsnota de kosten Wmo al zijn verhoogd met circa 6 ton structureel, dienen de uitgaven nog verder trapsgewijs te worden verhoogd met 9 ton.

Dat de uitgaven het afgelopen jaar zijn gestegen, is bekend maar de verwachting is dat deze stijging zich de komende jaren zal doorzetten. De stijging doet zich voor op alle vier onderdelen: hulp bij het huishouden, vervoersvoorzieningen, rolstoelen en woonvoorzieningen. Meest in het oog springend is de hulp bij het huishouden. De netto-uitgaven op dit onderdeel waren in 2009 ongeveer € 1,5 miljoen. De overige drie onderdelen waren bij elkaar ongeveer € 1 miljoen. Aan algemene uitkering werd voor de WMO toen circa € 1,8 miljoen ontvangen. Per saldo was er dus sprake van € 700.000 verlies.

Dat de uitgaven zullen stijgen, staat wel vast. Vraag is echter hoeveel. De uitgaven kennen een volumecomponent en een prijscomponent. Het volume wordt met name bepaald door de vraag naar de voorzieningen en de omvang van de doelgroep. De doelgroepen van de Wmo zijn hoofdzakelijk de ouderen (75% van de Wmo-voorzieningen wordt verstrekt aan personen ouder dan 65 jaar en 60% aan personen ouder dan 75 jaar), de chronisch zieken en gehandicapten. Deze doelgroepen stijgen absoluut en relatief in de komende jaren. Duidelijk is dat met name het aantal ouderen de komende jaren fors zal stijgen.

Ontwikkeling kosten hulp bij het huishouden

Bij de ontwikkeling van de kosten van hulp bij het huishouden kan rekening worden gehouden met de kostenontwikkelingen in de zorg. Het Centraal Planbureau heeft in de macro-economische verkenningen de volumegroei van de collectieve zorguitgaven in 2011 geraamd op 3%. Aangezien volgens bevolkingsprognose het aantal ouderen in de gemeente Dalfsen sterker stijgt, wordt rekening gehouden met een stijging van 5%. De prijsontwikkeling wordt volledig veroorzaakt door loonkostenontwikkelingen. Vanwege de lage loonkostenontwikkelingen in de zorg wordt de prijsontwikkeling geraamd op 2%.

Uitgaande van de ramingen van bovenstaande kan voor de jaren 2011 – 2014 een groei van de uitgaven Wmo-hulp bij het huishouden worden verwacht van cumulatief 7% per jaar (= 5% volume + 2% prijs). De groei van de uitgaven kan mogelijk worden afgevlakt door beleidsmaatregelen. Bij de raming van de gemeentelijke uitgaven zal worden uitgegaan van het percentage van 7.

Kostenontwikkeling overige Wmo-voorzieningen (woon-, rolstoel- en vervoersvoorzieningen)

De kostenontwikkeling overige Wmo-voorzieningen toont niet dezelfde ontwikkeling. Op basis van ervaringscijfers en verwachte groei zijn aannames gemaakt voor de komende jaren.

Tot slot

In het onderzoek naar de Wmo dat momenteel wordt uitgevoerd, wordt gekeken naar het meerjarig financieel kader. Als sprake is van onjuiste ramingen zullen de betreffende ramingen in de meerjarenbegroting worden aangepast en bij de begrotingsbehandeling worden meegenomen. Daarnaast zullen in het najaar beleidsmaatregelen worden voorgesteld, afkomstig uit het onderzoek naar de Wmo, die mogelijk effect hebben op de uitgaven voor de komende jaren.

2.3 Overige wijzigingen

Verder zijn nog de volgende overige wijzigingen in de begroting verwerkt.

Gebruiksvergunningen

In de begroting 2009 is bij de opbrengst leges gebruiksvergunningen aangetekend dat deze opbrengsten grotendeels gaan vervallen. Er resteert slechts een opbrengst van € 1.500 per jaar. Voor de gebruiksbesluiten die grotendeels in de plaats zijn gekomen van de gebruiksvergunningen, mogen geen leges worden geheven. Omdat nog niet duidelijk was of het vervallen van de leges zou worden gecompenseerd door het rijk (via de algemene uitkering) en/of door extra opbrengsten uit de leges voor de omgevingsvergunning, zijn de opbrengsten toch als baten meegenomen in de meerjarenbegroting.

Inmiddels is duidelijk geworden dat van substantiële compensatie of van extra opbrengsten geen sprake is, waardoor het nadeel vanaf 2010 uitkomt op € 57.000 structureel. Het nadeel van 2010 is meegenomen in de Najaarsnota 2010, het structurele effect wordt nu meegenomen in het meerjarenperspectief.

Personeel veiligheidsregio

Onze bijdrage voor personeel veiligheidsregio wordt voor 2011 € 20.000 hoger. Door samenwerking in DSZ verband daalt de bijdrage vanaf 2012 met € 30.000 structureel.

Salarissen

In de begroting 2011 zijn de salarissen geactualiseerd op basis van de nieuwe CAO. Deze viel behoorlijk lager uit dan waar in de begroting 2010 voor de jaarschijf 2011 en volgende jaren rekening mee was gehouden.

Vitens

Over de achtergestelde lening Vitens wordt jaarlijks rente ontvangen. Doordat de rente momenteel laag is leidt dit tot een nadeel.

Verkiezingen

Bij de voorjaarsnota 2010 is het budget voor de verkiezingen aangepast. Voor 2014 is abusievelijk slechts rekening gehouden met één verkiezing. Dit leidt tot een nadeel van € 24.500 in 2014.

Algemene uitkering

Aangezien de meerjarenbegroting 2010-2013 is gebaseerd op de septembercirculaire 2009, is de jaarschijf 2014 hetzelfde als 2013. Op basis van de junicirculaire 2010 geeft 2014 een nadelig verschil van € 130.000.

Bespaarde rente

Middels de nota "naar een sluitend meerjarenperspectief 2010-2013" heeft de gemeenteraad in september 2009 ingestemd om incidenteel voor de jaren 2011-2013 € 150.000 van de bespaarde rente naar de exploitatie te brengen. Afsproken is dat bij de nieuwe nota reserves en voorzieningen een heroverweging van die keus mogelijk is. Dit houdt in dat in de nieuwe jaarschijf 2014 geen rekening is gehouden met deze inkomst, hetgeen dus een nadeel is voor 2014 van € 150.000.

Verder zijn er nog diverse kleine mutaties verwerkt in de begroting.

2.4 Te bezuinigen

Voor de begroting 2011-2014 ontstaat dan rekening houdend met de stand van de voorjaarsnota 2010 en het doorrekenen van de begroting en de recente ontwikkelingen het volgende geactualiseerde meerjarenperspectief.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Meerjarenperspectief inclusief Voorjaarsnota juni	-836.500	-562.400	-737.500	-738.600
<i>Ontwikkelingen:</i>				
Algemene Uitkering junicirculaire	-300.000	-204.000	-52.000	36.000
<i>Verdere kostenstijging WMO:</i>				
Hulp bij het huishouden	-166.000	-332.000	-510.000	-702.000
Vervoersvoorzieningen	-94.400	-119.400	-141.400	-165.400
Rolstoelen	-6.000	-12.000	-18.000	-24.000
<i>Overige wijzigingen:</i>				
Leges gebruiksvergunningen	-57.000	-57.000	-57.000	-57.000
Bijdrage veiligheidsregio	-18.000	32.000	32.000	31.000
Salarissen	390.000	276.000	161.000	44.000
Vitens	-11.600	-11.500	-11.400	-18.200
Verkiezingen				-24.500
Algemene uitkering				-130.000
Bespaarde rente				-150.000
Overige mutaties	47.500	-19.700	-101.700	-76.300
Minimaal te bezuinigen	-1.052.000	-1.010.000	-1.436.000	-1.975.000

Dit tekort, van € 1,1 miljoen in 2011 oplopend naar bijna € 2 miljoen in 2014 zal minimaal omgebogen moeten worden om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting 2011-2014. Het te bezuinigen bedrag vanuit het raadsdocument/coalitieakkoord van € 2,8 miljoen in 2014 komt hier in principe nog bovenop.

Voorgesteld wordt echter om het te bezuinigen bedrag, vooruitlopend op de verwachte korting op het gemeentefonds, niet volledig al te verwerken in de begroting 2011-2014 maar voor een fors deel.

Redenen hiervoor zijn:

1. De omvang van de verwachte korting op het gemeentefonds staat nog niet exact vast, bij de begroting 2012 zal meer duidelijkheid van het kabinet ontvangen zijn.
2. Zoals in hoofdstuk 1 al is toegelicht is bij de totstandkoming van het coalitieakkoord uitgegaan van een korting van 20%, terwijl nu dit nu lijkt uit te komen op circa 10%
3. De korting zal naar verwachting ingaan vanaf 2012, vandaar dat in 2012 € 1.000.000 wordt bezuinigd, die daarna jaarlijks oploopt. Om dezelfde reden is de bezuiniging voor 2011 verlaagd naar € 250.000.
4. Door rekening te houden met de hogere kosten van de WMO is het minimaal te bezuinigen bedrag al flink verhoogd.
5. Diverse bezuinigingsonderzoeken zijn nog niet afgerond (WMO, brandweer, buitendienst).

Uitgaande van bovengenoemde lijn leidt dit tot het volgende te bezuinigen bedrag:

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Minimaal te bezuinigen	-1.052.000	-1.010.000	-1.436.000	-1.975.000
Te bezuinigen vanuit het raadsdocument/ coalitieakkoord (verwachte korting gemeentefonds)	-250.000	-1.000.000	-1.250.000	-1.500.000
Meerjarenperspectief voor bezuinigingsvoorstellen	-1.302.000	-2.010.000	-2.686.000	-3.475.000

In totaal komt het te bezuinigen bedrag dan op circa € 3,5 miljoen in 2014. Gelet op de hoogte van dit bedrag ontkomen we er dus niet aan om nu al forse beslissingen te nemen ten aanzien van de bezuinigingsvoorstellen. Volgend jaar zal dan hopelijk meer duidelijk zijn hoe het kabinet gaat bezuinigen, zijn de verdere bezuinigingsonderzoeken afgerond en zullen we afhankelijk daarvan bezuinigingsvoorstellen doen.

In het volgende hoofdstuk worden de bezuinigingsvoorstellen per programma toegelicht.

Hoofdstuk 3 Bezuinigingsvoorstellen per programma

Programma 1 Bestuur

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 100.000

Halveren budget rekenkamer **€ 14.000**

Voorgesteld wordt om het budget van de rekenkamercommissie vanaf 2011 te halveren naar € 14.000. Een consequentie is dat er jaarlijks minder onderzoeken kunnen plaatsvinden. Ervaring leert dat een gemiddeld onderzoek alleen al zo'n € 12.000 tot € 18.000 kost. Het hebben van een rekenkamercommissie is een wettelijke plicht. De hoogte van het onderzoeksbudget is aan de raad.

Bestuurskosten **€ 5.500**

Om het goede voorbeeld te geven, levert de gemeenteraad van Dalfsen vanaf 2011 een deel van het eigen budget (kosten derden) in. De bezuiniging zal leiden tot lagere budgetten voor scholing € 1.500 en het schrappen van het budget hoorzittingen € 4.000.

Kwijtscheldingen verrekenen in tarieven **€ 45.000**

Voorgesteld wordt om vanaf 2011 de kwijtscheldingen van momenteel € 20.000 per jaar en de gewerkte uren aan kwijtschelding van € 25.000 te verrekenen in de tarieven. Nu gaan de kwijtscheldingen hondenbelasting, afvalstoffenheffing en rioolrecht nog ten koste van de belastingopbrengsten. Het is toegestaan die gemiste opbrengsten op te vangen door de tarieven (met name de afvalstoffenheffing) iets te verhogen. Met deze maatregel blijft kwijtschelding nog steeds mogelijk. Gelet op het aantal belastingmaatregelen en de economische ontwikkeling is het mogelijk dat meer mensen gebruik gaan maken van kwijtschelding.

Kernpunten **€ 23.500**

Doorgaans wordt gemeentelijke informatie wekelijks op 3 pagina's KernPunten in de Marskramer gepubliceerd. In het kader van de bezuinigingen zou getracht kunnen worden om dit terug te brengen naar 2 pagina's. Op een budget van € 70.500 per jaar komt dit neer op een bezuiniging van € 23.500. Een ontwikkeling die deze bezuiniging ondersteunt is dat op 1 juli 2009 is de Wet elektronische bekendmaking (Web) in werking getreden. Hierdoor is het voor de centrale overheid verplicht geworden om de Staatscourant digitaal te publiceren. De Web biedt ook mogelijkheden voor decentrale overheden om bepaalde verplichte publicaties elektronisch bekend te maken.

Gemeentelijke website **€ 5.000**

We hebben de beschikking over het statistiekpakket SiteStat. Dit pakket meet alle pagina's binnen onze website, www.dalfsen.nl. Met de gegevens uit dit pakket kan de website tot in detail worden geanalyseerd. Voor het meten van bezoek binnen ons intranet maken we gebruik van een gratis applicatie, dit zou ook gebruikt kunnen worden voor de website. Dit zou een besparing opleveren van € 5.000 vanaf 2012. Het huidige contract zal dan per 1 september 2011 worden opgezegd.

Overstappen naar Overijsselse Ombudsman **€ 2.700**

Ieder bestuursorgaan in Nederland is verplicht om aangesloten te zijn bij een externe klachtorganisatie. Voor de gemeente Dalfsen zijn er twee reële opties:

1. Nationale Ombudsman
2. Overijsselse Ombudsman

Ad 1.

Momenteel is de gemeente Dalfsen aangesloten bij de Nationale Ombudsman. De Nationale Ombudsman brengt (voor 2010) een bedrag in rekening van € 0,197 per inwoner. Uitgaande van 28.000 inwoners in Dalfsen is dit € 5.500. Het bedrag wordt jaarlijks door het ministerie bijgesteld. Dit bedrag is vast; er vindt geen nacalculatie plaats op basis van behandelde klachten.

Ad 2.

De Overijsselse Ombudsman hanteert een andere systematiek. De Overijsselse Ombudsman brengt (voor 2010) een bedrag in rekening van € 0,10 per inwoner voor overheadkosten. Uitgaande van

28.000 inwoners in Dalfsen is dit € 2.800. Daarnaast moet per klacht een bedrag betaald worden. Dit bedrag is afhankelijk van de aard van de behandeling. Een volledige klachtbehandeling (onderzoek, hoorzitting, klachtenrapport) kost € 1.500. Een korte interventie (snelle oplossing van de klacht door tussenkomst van de ombudsman) kost € 200.

De afgelopen jaren is door de inwoners van Dalfsen af en toe een klacht ingediend. Deze klachten hebben echter nog nooit tot een daadwerkelijke externe behandeling geleid. Vaak worden de klachten in overleg met de klager opgelost of worden de klachten niet in behandeling genomen aangezien niet aan de vereisten voor klachtbehandeling wordt. Vanuit deze optiek is aansluiting bij de Overijsselse ombudsman voor de gemeente Dalfsen € 2.700 voordeliger. Hierin schuilt echter het risico dat bijvoorbeeld de volledige behandeling van twee klachten door de Provinciale Ombudsman, leidt tot een hoger bedrag dan het bedrag dat de gemeente kwijt is aan de Nationale Ombudsman.

Stelpost overwerk schrappen **€ 20.000**

Na overleg met de afdeling Personeel en Organisatie is vastgesteld dat de stelpost van structureel € 20.000 voor overwerk kan komen te vervallen.

Taakstelling op representatie en evenementen **€ 10.000**

Voorgesteld wordt om vanaf 2011 € 10.000 te besparen op representatie en evenementen. De volgende evenementen zullen wat minder "opgetuigd" kunnen worden: Nieuwjaarsreceptie, Avond der kampioenen, Monumentendag en er zullen voortaan minder luxe bloemetjes worden verstrekt bij diverse gelegenheden.

Lagere contributie VNG **€ 4.000**

In de ledenvergadering van 8 juni 2010 is het voorstel tot het bevriezen van de contributie voor de VNG door de meerderheid afgewezen. Er zijn diverse amendementen ingediend. De leden willen dat de contributie wordt verlaagd. Op dit moment onderzoekt de VNG diverse bezuinigingsscenario's. In het najaar zal er een buitengewone algemene ledenvergadering worden gehouden over de contributie van de VNG. We zijn dus afhankelijk wat de meerderheid van de leden besluiten. Als gemeente zullen wij een brief sturen waarin wij aandringen op een structurele bezuiniging van 10%.

Lidmaatschap Euregio beëindigen **€ 9.600**

Ook dit betreft een inwonerafhankelijke bijdrage. Voorgesteld wordt om het lidmaatschap van Euregio te beëindigen. Dit levert een besparing op van € 9.600 vanaf 2012. Mogelijke consequenties zijn wel dat: inwoners en bedrijven geen beroep meer kunnen doen op de informatievoorziening omtrent grensoverschrijdend werken en wonen, we minder subsidies krijgen of onze Europese belangenbehartiging stopt.

Halveren bijdrage Jumelage Horstel **€ 1.100**

Voorgesteld wordt om onze bijdrage aan Jumelage Horstel te halveren. Dit levert een besparing op van € 1.100 vanaf 2012. Ook andere buitenlandse contacten met bijvoorbeeld Roemenie willen we fors verminderen. Dit levert voornamelijk een besparing op aan inzet van ambtelijke uren.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
1. Bestuur				
Halveren budget rekenkamer	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestuurskosten				
Scholing	1.500	1.500	1.500	1.500
Hoorzittingen	4.000	4.000	4.000	4.000
Kwijtscheldingen verrekenen in tarieven	45.000	45.000	45.000	45.000
Kernpunten	23.500	23.500	23.500	23.500
Gemeentelijke website		5.000	5.000	5.000
Overstappen naar Overijsselse Ombudsman	2.700	2.700	2.700	2.700
Stelpost overwerk schrappen	20.000	20.000	20.000	20.000
Taakstelling op representatie en evenementen	10.000	10.000	10.000	10.000
Lagere contributie VNG		4.000	4.000	4.000
Lidmaatschap Euregio beeindigen		9.600	9.600	9.600
Halveren bijdrage Jumelage Horstel		1.100	1.100	1.100
	120.700	140.400	140.400	140.400

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 100.000 wordt ruim gehaald.

Programma 2 Openbare orde en veiligheid

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 25.000

Lagere bijdrage veiligheidsregio IJsselland

€ 0

Omdat het een gemeenschappelijke regeling betreft kan Dalfsen niet eenzijdig de bijdrage verlagen. Het algemeen bestuur van de regio bepaalt de hoogte van de bijdrage. De regio denkt mee met de gemeenten hoe de bijdrage verlaagd kan worden. Voor 2011 wordt de bijdrage voor Dalfsen met € 23.600 verlaagd. Dit is een verlaging van € 0,88 cent per inwoner. Aangezien wij de begrotingen van gemeenschappelijke regelingen rechtstreeks overnemen in onze begroting is dit voordeel al verwerkt in ons meerjarenperspectief. Het kan dus niet meer worden ingeboekt als bezuiniging.

Voorstel is om het algemeen bestuur een brief te zenden waarin wij aandringen op een structurele bezuiniging van 10%.

Uitkomsten onderzoek kosten brandweer

Minimaal € 25.000

De laatste jaren zijn de kosten voor de brandweer door een landelijke professionaliseringsslag fors gestegen. De vrijwilligersorganisatie is gegroeid naar een gecombineerde vrijwilligers/beroepsorganisatie. Uit een gehouden benchmark is gebleken dat Dalfsen in verhouding tot een aantal referentiegemeenten meer geld uitgeeft aan de brandweer dan de referentiegemeenten. Op basis hiervan is in het coalitieakkoord afgesproken dat er onderzocht moet worden hoe de kosten van de brandweer naar beneden bijgesteld kunnen worden. Dit onderzoek nog moet plaatsvinden en heeft naar verwachting een doorloop tot eind 2010/begin 2011.

Wij vinden dat dit onderzoek minimaal € 25.000 moet opleveren vanaf 2012, vandaar dat dit taakstellend wordt meegegeven.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
2. Openbare orde en veiligheid				
Lagere bijdrage veiligheidsregio IJsselland	0	0	0	0
Uitkomsten onderzoek kosten brandweer	0	25.000	25.000	25.000
	0	25.000	25.000	25.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 25.000 wordt haalbaar geacht. Verder is de lagere bijdrage aan de veiligheidsregio IJsselland van € 23.600 al verwerkt in de begroting.

Programma 3

Beheer openbare ruimte

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 600.000

Uitkomsten onderzoek beheer openbare ruimte (incl. wijkteams)

p.m.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat er ten aanzien van het beheer van de openbare ruimte voorstellen komen voor een efficiëntere inzet van materieel en mensen, waarbij de kwaliteit van de dienstverlening op een acceptabel niveau moet blijven. Omdat ook in de gemeente Staphorst dezelfde behoefte bestaat, is besloten dit onderzoek gezamenlijk uit te voeren. De eindrapportage is gepland in de eerste helft van januari 2011.

Verlagen niveau groot onderhoud wegen

€ 400.000

Een verlaging van € 200.000 voor 2011 tot € 747.500 en € 400.000 voor de jaren hierna tot € 547.500 betekent een zeer forse verlaging in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma. De oppervlakte aan m² is de afgelopen 10 jaar toegenomen tot 2.400.000 m². De verwachting is dat de oppervlakte in 2015 rond de 2.500.000 m² zal bedragen. De bezuiniging van het budget tot € 547.500 betekent dan een budget van € 0,22 per m².

Het is logisch dat deze halvering van het bedrag ten opzichte van 2001 consequenties heeft. Er is nu niet direct aan te geven welke concrete reconstructies niet door kunnen gaan. Er is op basis van het wegenbeheerplan 2009-2012 wel een planning voor de komende jaren van het uitvoeren van groot onderhoud aan diverse wegen. Het definitieve programma wordt jaarlijks bepaald op basis van de meest recente inspecties. De totale kwaliteit van het 430 km (waarvan 170 km klinkerwegen) lange gemeentelijke wegennet zal komende jaren dus geleidelijk achteruitgaan. De belangrijkste vraag hierbij is in welk tempo dit zal gaan plaats vinden.

Nadere toelichting:

Om de 2 jaar wordt het totale wegennet geïnspecteerd en gekwalificeerd op basis van de landelijke C.R.O.W. systematiek door een extern bureau. In het najaar van 2010 zal dit ook weer gaan plaats vinden. In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van de kwaliteit van de asfaltwegen en de elementenverharding te zien.

Asfaltverharding

Jaar	goed	matig	slecht
2002	99%	1%	0%
2004	98%	2%	0%
2006	97%	2%	1%
2008	97%	2%	1%

Elementenverharding

jaar	goed	matig	slecht
2002	91%	7%	2%
2004	85%	10%	5%
2006	84%	8%	8%
2008	82%	5%	13%

Duidelijk zichtbaar is de trend bij de elementverharding dat er een verschuiving plaats vindt van matig naar slecht. Deze trend zal zich vanwege deze bezuinigingsronde door gaan zetten. Worden de asfalt- en klinkerwegen getotaliseerd in een totaalpercentage aan goede wegen dan blijkt dat dit percentage vanaf 2002 gedaald is van 96% naar 91% in 2008. In de achterliggende jaren is vastgesteld dat het percentage van 90% de kritische ondergrens is. Deze ondergrens zal met de genoemde bezuiniging absoluut worden doorbroken.

Bij het maken van keuzes zal het groot onderhoud van asfaltwegen wel duidelijk prioriteit krijgen ten opzichte van de klinkerwegen. Het spreekt voor zich dat achterwege blijven van noodzakelijk asfaltonderhoud zal leiden tot een veel zwaarder maatregelenpakket om de weg weer te herstellen. Niet uitvoeren van adequaat onderhoud aan asfaltwegen staat gelijk aan kapitaalvernietiging. Het feit dat ondanks een laag gelijkblijvend budget in de afgelopen jaren sprake is geweest van een geringe kwaliteitsvermindering heeft te maken met het kiezen van de meest optimale maatregel en het uitvoeren van groot onderhoud op het juiste moment.

In principe komt het er door de nu voorgestelde bezuiniging op neer dat er vanaf 2012 nagenoeg geen groot onderhoud meer wordt uitgevoerd aan klinkerwegen. Gestreefd wordt om het percentage aan

goede asfaltwegen niet onder de kritische grens van 90% te laten dalen. Het percentage slechte klinkerwegen bedroeg vorig jaar 13%. Dit percentage zal komende jaren naar verwachting toe gaan nemen tot 18% in 2015.

Door afname van het onderhoudsbudget voor groot onderhoud zal het klein onderhoud toe gaan nemen. Ook zal rekening mee moeten worden gehouden dat bij minder budget de kans groot wordt dat de klachten van de burgers niet afdoende meer kunnen worden afgehandeld.

Na 2015 zal de bezuiniging ongedaan moeten worden gemaakt en het bedrag voor groot onderhoud jaarlijks zal weer moeten worden opgehoogd om nog verder verval van de wegen te voorkomen. Blijft het verlaagde budget van ongeveer € 550.000 voor groot onderhoud gehandhaafd tot bijvoorbeeld 2020 dan zal het totaalpercentage aan goede wegen terugvallen tot rond de 80%.

Aangepast voorstel:

Gelet op het voorgaande stelt het college voor om de bezuinigingen voorlopig voor de jaren 2011 t/m 2013 te halveren. Voor 2014 geldt wel de bezuiniging van € 400.000. Dit houdt in dat voor 2011 € 100.000 wordt bezuinigd en voor 2012 en 2013 € 200.000. Volgend jaar kan nader worden bezien of de extra bezuinigingen alsnog noodzakelijk zijn.

Verlagen niveau regulier onderhoud wegen € 40.000

Het totale reguliere onderhoud van de wegen bedraagt op basis van de begroting 2010 € 400.000. Voorgesteld wordt om dit met 10% te verlagen. In de € 400.000 zitten alle reguliere kosten voor derden die nodig zijn voor een goed beheer zoals vegen wegen, huur hoogwerker winterperiode, inhuur personeel voor o.a. herbestraten trottoirs en overige wegwerkzaamheden, klein onderhoud wegen zoals scheurbehandeling asfaltwegen en gaten vullen, aankoop van materialen, ecologisch maaien van de berm, inspecties wegen, aanleggen van grasbetonstenen, schoonmaken sloten etc. Uitgaande van de voorgenomen bezuiniging op groot onderhoud zal er meer nadruk komen te liggen op het reguliere onderhoud. Het wordt noodzakelijk geacht om gaten in wegen en slecht beloopbare trottoirs aan te kunnen pakken uit oogpunt van veiligheid. Het wordt haalbaar geacht om vanaf 2012 € 40.000 per jaar te bezuinigen. Bezuinigd zal dan gaan worden op inhuur personeel voor verzorgende wegwerkzaamheden, maaien, aanleg grasbetonstenen en sloten schoonmaken.

Verlagen kwaliteitsniveau openbaar groen € 80.000

Voor het onderhoud van de 142 ha openbaar groen is in de begroting van 2010 een totaalbedrag van € 450.000 opgenomen voor derden. Dit is inclusief aankoop van plantmaterialen. Een uiteindelijke budgetverlaging van € 80.000 betekent een daling van 18 % aan budget voor derden. Dit zal trapsgewijs worden gerealiseerd.

Het onderhoudsbedrag voor derden wordt hoofdzakelijk gebruikt voor uitbesteding van werkzaamheden aan werkvoorzieningschap Wezo/Larcom. In hoeverre dit consequenties heeft voor de totale exploitatie van de WEZO is moeilijk aan te geven. Dit vindt plaats op basis van de landelijke CROW beeldbestekken-systematiek. Het thans gehanteerde onderhoudsniveau is gebaseerd op de in het groenbeheerplan van 2008 vastgestelde maatregelpakketten. Dit basis onderhoudsniveau is in het verleden bestuurlijk vastgesteld vanwege de uitstraling die Dalfsen als groene gemeente wil hebben. Zo is voor onkruidbestrijding in beplantingsvakken gekozen voor tussenniveau A/B en voor snoeiwerkzaamheden voor niveau B. De norm voor onkruidbestrijding kan in principe worden verlaagd tot niveau B. De uitbesteding aan het wsw-bedrijf komt hierdoor ongeveer € 30.000 - € 40.000 lager te liggen. Natuurlijk heeft deze verlaging van onderhoudsniveau consequenties in het uiteindelijke beeld (zie hieronder).

Groen-beplanting-heesters-onkruid (RAW Hoofdcodes 70.10.08/70.10.58)				
A+	A	B	C	D
Er is geen onkruid.	Er is nauwelijks onkruid.	Er is plekgewijs onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking 0 % per 100 m2	bedekking ≤ 20 % per 100 m2	bedekking ≤ 40 % per 100 m2	bedekking > 40 % per 100 m2	bedekking > 40 % per 100 m2
bedekking door resten 0 % per 100 m2	bedekking door resten ≤ 10 % per 100 m2	bedekking door resten ≤ 25 % per 100 m2	bedekking door resten >25 % per 100 m2	bedekking door resten >25 % per 100 m2
maximale hoogte 0 cm per 100 m2	maximale hoogte ≤ 10 cm per 100 m2	maximale hoogte ≤ 30 cm per 100 m2	maximale hoogte ≤ 50 cm per 100 m2	maximale hoogte > 50 cm per 100 m2

Afgelopen jaren is al ingezet op een versobering van het openbaar groen door beplantingsvakken te vervangen door gras. Het onderhoud aan beplantingsvakken ligt ongeveer 3 x zo hoog als gras. Door komende jaren 2 ha. (=10% van de heesters) om te vormen tot gras kan 20.000 x € 1,20 = € 24.000 worden bespaard.

Voor deze vervanging van heesters naar gras zal eerst geld vrijgemaakt moeten worden (vervanging kost ± € 4 per m² = 20.000* € 4 = € 80.000). Dit kan gedekt worden uit de reserve herstructurering openbaar groen. In de nieuwe nota reserves en voorzieningen 2010 is hiermee rekening gehouden.

Pachtovereenkomsten aanscherpen

€ p.m.

In de begroting worden diverse inkomsten verantwoord onder de rubriek: Pachten en Retributies. Er worden inkomsten verantwoord voor o.a. opstal, gebruik van gemeentegrond, huur grond, pacht, jachtrecht, viswater, huur openbaar groen, volkstuintjes, weilanden, enz.. Het voorstel is, om nader de pachtovereenkomsten door te nemen om te bekijken of er hogere opbrengsten te realiseren zijn.

Mogelijke acties zijn:

- Verhoging van de pacht bij beëindiging pachtovereenkomst.
- Verkoop van gepachte gronden en weilanden aan de huidige gebruiker(s).
- Verkoop van openbare groenstroken (of verhoging van de huur).
- Verkoop van grond aan de volkstuinverenigingen (of verhoging van de huur).
- Ook zal de vraag gesteld moeten worden of de "vergoedingen voor pacht" nog wel marktconform zijn.

Lagere dotatie onderhoud gebouwen

€ 85.000

In 2008 heeft de gemeenteraad de beleidsnota onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2008 – 2012 vastgesteld. Destijds is besloten om de jaarlijkse dotatie voor de voorziening groot onderhoud gebouwen vast te stellen op € 170.000. De ondergrens van de voorziening is vastgesteld op € 500.000.

De stand van de voorziening op 1 januari 2010 bedraagt € 988.000. De planning laat zien dat voor de komende 4,5 jaar ongeveer € 900.000 aan uitgaven groot onderhoud op het programma staan (o.a. groot onderhoud Westermolen en openluchtzwembaden alsmede energiebeperkende maatregelen). Rekening houdend met de toevoeging van € 170.000 in 2010 kan de dotatie voor de jaren 2011 t/m 2014 gehalveerd worden van € 170.000 naar € 85.000. Naar verwachting zal de voorziening per 1-1-2015 nog altijd een bedrag van ongeveer € 600.000 bedragen, wat nog altijd boven het huidige drempelbedrag ligt.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
3. Beheer openbare ruimte				
Uitkomsten onderzoek beheer openbare orde (incl.wijkteams)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Verlagen niveau groot onderhoud wegen	100.000	200.000	200.000	400.000
Verlagen niveau regulier onderhoud wegen		40.000	40.000	40.000
Verlagen kwaliteitsniveau openbaar groen		40.000	60.000	80.000
Pachtovereenkomsten aanscherpen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Lagere dotatie onderhoud gebouwen	85.000	85.000	85.000	85.000
	185.000	365.000	385.000	605.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 600.000 is op termijn haalbaar.

Programma 4 Economische zaken

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 0. In verband met beperkte budgetten zijn hier geen bezuinigingsmogelijkheden.

Programma 5 Onderwijs

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 50.000.

Onderwijsbegeleiding € 40.000

De middelen voor onderwijsbegeleiding worden door de scholen gebruikt voor diagnosticeren en begeleiding van leerlingen met cognitieve en/ of sociaal-emotionele problematiek. Tot 2006 kreeg de gemeente 50% van de middelen van het Rijk en moest zelf 50% bijleggen. De 50% van het Rijk is naar de scholen gegaan, de gemeente heeft de 50% gecontinueerd (vrijwillig). In de notitie onderwijsbegeleiding 2008-2012 is het beleid tot en met 2011 vastgelegd. Het ligt voor de hand om eventuele bezuinigingen in te laten gaan per 1 januari 2012. De consequentie kan zijn dat door de bezuiniging minder begeleiding geboden kan worden aan de kinderen. Juist nu ingezet wordt op de voor- en vroegschoolse educatie om ontwikkelingsachterstanden te voorkómen lijkt het wat tegenstrijdig om te gaan bezuinigen op de onderwijsbegeleiding. Toch wordt voorgesteld om onze bijdrage aan onderwijsbegeleiding vanaf 2012 te verlagen van € 110.000 per jaar naar € 70.000 per jaar. Dit levert een structurele besparing op van € 40.000.

Leerlingenvervoer p.m.

In onze begroting staat jaarlijks een bedrag van circa € 500.000 voor leerlingenvervoer. Het blijkt lastig te zijn om deze uitgaven te beheersen dan wel om er € 10.000 op te bezuinigen, omdat de gevolgen voor de individuele kinderen en gezinnen groot kunnen zijn.

Voorgesteld wordt dat de afdeling nader onderzoek gaat doen naar bezuinigingsmogelijkheden op leerlingenvervoer. Het nu genoemde bezuinigingsbedrag van € 10.000 is te mager als je kijkt naar het budget. Wij denken meer aan een taakstelling van € 50.000. Er zijn meer gemeenten die bezuinigen op leerlingenvervoer. De resultaten moeten beschikbaar zijn bij de voorjaarsnota 2011.

Intrekken verordening godsdienstonderwijs € 8.000

Godsdienstonderwijs op openbare basisscholen werd in het verleden bekostigd door de gemeente, door middel van een verordening. Vanaf het schooljaar 2009-2010 is er vanuit het Rijk een vergoeding gekomen voor humanistisch en godsdienstonderwijs op openbare scholen. Hierdoor kan de gemeentelijke verordening worden ingetrokken. Dit levert een structurele besparing op van € 8.000.

Gymnastiekvervoer € 12.000

Vanaf het schooljaar 2001-2002 is besloten om voor het gymvervoer een vergoeding te verstrekken aan de scholen. Het vervoer van leerlingen voor gymonderwijs is echter geen gemeentelijke taak. In de eerste jaren kreeg de school een vergoeding van de kosten, vanaf schooljaar 2003-2004 sluit de gemeente jaarlijks een contract af met de verzorger van het vervoer. Scholen regelen zelf het rijdschema en de indeling van de gymlokalen.

Op basis van de regeling maken de volgende scholen gebruik van gymvervoer:

School	Groep 3 en 4	Groep, 5, 6, 7 en 8
Zaaier	X	
Wegwijzer	X	
Kompas	X	X
Meele	X	X
Sjaloom	X	
Carrousel	X	
Baron van Dedem	X	

Een bezuinigingsvoorstel kan zijn het verhogen van de afstanden. De vraag is dan wat een redelijke afstand en tijdsbesteding is voor het bereiken van de gymlocatie. Bijvoorbeeld voor de kinderen van groep 3 en 4 maximaal 1,5 kilometer lopen (ongeveer 20 minuten) en voor groep 5, 6, 7 en 8 maximaal 4 kilometer fietsen (ongeveer 20 minuten). Deze wijziging betekent dat de volgende groepen nog recht hebben op gymvervoer.

School	Groep 3 en 4	Groep, 5, 6, 7 en 8
Kompas	X	
Meele	X	X
Sjaloom	X	
Carrousel	X	

Voor het vervoer in Dalfsen betekent dit een vermindering van twee van de vijf ritten (ongeveer 1,5 uur). In Nieuwleusen betekent dit op dinsdag en donderdag van 10 naar 4 ritten, dus totaal 12 ritten minder. Hiermee kan een forse besparing worden gehaald. Het budget is nu € 35.000, verwacht wordt dat het € 10.000 tot € 15.000 oplevert. Vanaf schooljaar 2011-2012 kan deze bezuiniging worden ingevoerd. De aanbesteding voor 2010-2011 is al rond en dit moet eerst gecommuniceerd worden met de schooldirecteuren. Gymroosters moeten ook aangepast worden zodat de groepen die door de bus vervoerd worden direct na elkaar de gymles hebben. Uitgaande van een besparing van € 12.000 per jaar betreft het voordeel voor 2011 € 4.000 (4/12 van € 12.000) en vanaf 2012 € 12.000 structureel.

Uitkomsten onderzoek onderhoudsplanning/IHP

p.m.

De financiering van de onderwijshuisvesting wordt gebaseerd op ondermeer de in de verordening uitgewerkte wettelijke zorgplicht, het MOP en het IHP. Wij gaan onderzoeken of op dit terrein kostenbesparende maatregelen mogelijk zijn. Wij gaan ervan uit dat de resultaten van dit onderzoek nog dit jaar bekend zijn.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
5. Onderwijs				
Onderwijsbegeleiding		40.000	40.000	40.000
Leerlingenvervoer	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Intrekken verordening godsdienstonderwijs	8.000	8.000	8.000	8.000
Gymnastiekvervoer	4.000	12.000	12.000	12.000
Uitkomsten onderzoek onderhoudsplanning/IHP	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	12.000	60.000	60.000	60.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 50.000 is haalbaar.

Programma 6

Cultuur, sport en recreatie

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 250.000

Schrappen subsidie accommodaties

€ 75.000

Voordeel algemene reserve

Het schrappen van de subsidie accommodaties van € 75.000 per jaar is haalbaar, alleen leidt het niet tot een structurele besparing in het meerjarenperspectief. Het blijkt namelijk dat het budget gedekt wordt uit de algemene reserve. De claim daarop wordt dus lager.

Het gevolg van de bezuiniging is dat er weer een gelijke behandeling plaatsvindt tussen sport- en sociaal-culturele organisaties. Oude aanvragen zullen worden afgehandeld waarna de verordening wordt ingetrokken. Tevens zal er sprake zijn van minder uren arbeid voor dit onderdeel. Dit laatste is echter lastig te kwantificeren.

Verhogen tarieven zwembad

€ 18.000

De huidige tarieven zijn erg laag. Anderzijds hebben wij relatief weinig abonneementhouders per bad (circa 650). Het voorstel is om alle tarieven met ingang van 2011 met 20% te verhogen. Dit lijkt veel, maar een dagkaart voor kinderen gaat dan bijvoorbeeld van € 2,25 naar circa € 2,75. Dit is vergelijkbaar met bijvoorbeeld het tarief in Staphorst waar zo'n kaartje nu al € 2,80 kost. Verwacht wordt dat dit een structurele extra opbrengst oplevert van € 18.000 per jaar.

Verhogen tarieven gymnastieklokalen

€ 7.000

Voorgesteld wordt om alleen de tarieven voor gymnastieklokalen voor sportverenigingen te verhogen. Het aandeel uit onderwijs betaalt de gemeente zelf, dus daar is geen bezuiniging te behalen. Concreet is het voorstel om het uurtarief voor vaste gebruikers van € 8,42 te verhogen naar € 11 en voor incidenteel gebruik van € 10,48 naar € 14 per uur. Ter vergelijking € 11 = 1/3 van het tarief Trefkoele terwijl ook de oppervlakte 1/3 is. Een mogelijke consequentie is dat verenigingen hun contributies verhogen. Verwacht wordt dat dit een structurele extra opbrengst oplevert van € 7.000 per jaar.

Verhogen verhuur sportvelden

€ 15.000

Voorgesteld wordt om de verhuuropbrengst van sportvelden te verhogen. Gezien de tarievenstructuur in omliggende gemeenten is de tariefsverhoging realistisch en logisch. Ineens bezuinigen vanaf 2011 lijkt onhaalbaar (juridisch mogelijk problemen en te veel weerstand). Trapsgewijs heeft meer kans van slagen en is realistischer. De bezuinigingen hebben gevolgen voor de onderhandelingen in lopende projecten (bijvoorbeeld Sportpark Gerner), de bereidheid van verenigingen om deel te nemen aan sportstimulering en de contributies voor de leden.

Voorgesteld wordt om in 2011 een uitwerkingsnotitie te schrijven waarin de tarieven goed worden onderbouwd. Vanaf 2012 kunnen dan stapsgewijs de tarieven worden verhoogd. Hierbij wordt uitgegaan van een meeropbrengst van vooralsnog € 5.000 voor 2012, € 10.000 voor 2013 en vanaf 2014 € 15.000 structureel.

Afschaffen sportraad

€ 5.500

Per 1 januari 2011 wordt de verordening voor de Sportraad (SR) ingetrokken en gaat hij als zelfstandige stichting verder. Er is geen juridische belemmering om de bezuiniging op de subsidie van € 5.500 door de voeren.

Verhogen toeristenbelasting

€ 100.000

Voorgesteld wordt om het tarief toeristenbelasting voor 2011 op te hogen van € 0,53 naar € 0,75. Dit is vergelijkbaar met Ommen waar het tarief € 0,80 is. Volgens afspraak worden de ondernemers jaarlijks voor 1 augustus geïnformeerd over de hoogte van het nieuwe tarief van de toeristenbelasting. Op 27 juli zijn de ondernemers reeds geïnformeerd over dit voornemen van het college. Uiteraard wordt het tarief pas bekrachtigd op het moment dat de gemeenteraad hierover een definitief besluit neemt tijdens de begrotingsbehandeling in november.

Voor 2012 wordt voorgesteld om het tarief verder te verhogen naar € 1,00 waarna het de jaren erna stabiel blijft. Het is niet te verwachten dat deze tariefsverhoging een duidelijke negatieve invloed zal

hebben op het aantal overnachtingen. De extra opbrengst 2011 komt neer op € 50.000 en vanaf 2012 € 100.000.

Gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten **€ 142.000**

Het voorstel is om alle gesubsidieerde instellingen te korten op de subsidie met 10% op basis van het bedrag 2011. Dit komt overeen met de bezuiniging die wij als gemeente op de algemene uitkering verwachten. Het voorstel is niet om dit in één jaar te realiseren maar trapsgewijs. Dit houdt in:

2011: 2,5%

2012: 5%

2013: 7,5%

2014: 10%

Binnen het programma cultuur, sport en recreatie komt dit neer op de volgende bezuinigingsbedragen per instelling/vereniging:

	subsidie	bezuiniging			
	2011	2011	2012	2013	2014
Bibliotheek	622.690	15.567	31.135	46.702	62.269
Muziekscholen	84.074	2.102	4.204	6.306	8.407
Trefkoele	220.000	5.500	11.000	16.500	22.000
Wiekelaar	23.400	585	1.170	1.755	2.340
Sportbelangen Lemelerveld	17.000	425	850	1.275	1.700
Stichting de Schakel	220.000	5.500	11.000	16.500	22.000
Sportverenigingen	31.350	784	1.568	2.351	3.135
Sportsubsidie voor M.M.E.B./project	3.100	78	155	233	310
Schoolvoetbaltoernooi	275	7	14	21	28
Subsidie sportdag	160	4	8	12	16
Schoolactiviteiten bewegen met plezier	5.000	125	250	375	500
Muziekverenigingen	16.865	422	843	1.265	1.687
Dansvereniging en toneel	833	21	42	62	83
Projecten amateurkunst	3.125	78	156	234	313
4 mei herdenking	469	12	23	35	47
Zangverenigingen	4.270	107	214	320	427
Diverse culturele subsidies					
Tuin der lusten	10.000	250	500	750	1.000
Cultuurplatform	4.931	123	247	370	493
Straatfestival Dalfsen	10.000	250	500	750	1.000
Kunstcommissie	3.000	75	150	225	300
Subsidie Synagoge	2.568	64	128	193	257
St Kunst en Cultuur Overijssel	308	8	15	23	31
IJsselacademie	8.249	206	412	619	825
Historische kring Dalfsen	9.522	238	476	714	952
De Muzerie Kunstbende	257	6	13	19	26
Stichting Brugconcerten	411	10	21	31	41
Museum Palthehof	2.535	63	127	190	254
Subsidie Vechtdal FM	10.263	257	513	770	1.026
Spot	1.541	39	77	116	154
Stichting Landgoedconcerten	1.523	38	76	114	152
Projecten cultureel erfgoed	4.167	104	208	313	417
Kunsteducatie onderwijs	10.763	269	538	807	1.076
Gemeentelijke monumenten	15.000	375	750	1.125	1.500
RBT Vechtdal	27.000	675	1.350	2.025	2.700
Gemeentepromotie Dalfsen	16.000	400	800	1.200	1.600
Subsidies Oranjeverenigingen	1.303	33	65	98	130
Stichting Kulturhus De Mozaïek	23.748	594	1.187	1.781	2.375
Totaal	1.415.700	35.393	70.785	106.178	141.570

Om de besturen tijdig te informeren is in juni 2010 een brief verspreid met informatie over de komende bezuinigingen. Aangekondigd is dat de gemeenteraad ons college de opdracht heeft gegeven om bezuinigingsvoorstellen te ontwikkelen. Daarbij is in algemene zin als richtlijn aangegeven dat de subsidies voor de periode 2011 tot en met 2014 met 2,5 procent per jaar zullen dalen. Of dat percentage hoger of lager uitvalt hangt af van de keuzes die de gemeenteraad in november dit jaar maakt en de korting die de Rijksoverheid de gemeenten oplegt. Onze boodschap is, dat organisaties er dus rekening mee moeten houden, dat de gemeente de komende jaren de subsidies gaat verlagen. Het is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de besturen om tijdig maatregelen voor te bereiden waarmee de vermindering van de subsidie opgevangen kan worden. Wanneer die maatregelen tot verandering van beleid en activiteiten leiden, dan willen wij daar als subsidiegever bij betrokken worden.

Mogelijke consequenties:

Ingeschat wordt dat de bezuiniging in zijn algemeenheid haalbaar is, maar wel gevolgen kunnen hebben. Organisaties met personeel die onder een CAO vallen krijgen overigens wel de loonkostencompensatie. Voor alle overige kosten is sprake van de nullijn. Het voorstel van 2,5% is dus een extra bezuiniging. Bij organisaties zonder personeelskosten biedt een contributieverhoging of verhoging van de activiteitenkosten wellicht een oplossing. Het is voorspelbaar, dat gesubsidieerde activiteiten zullen afnemen. Voor de grote organisaties die deelnemen aan de kulturhusconcepten en de exploitanten van de kulturhusen kunnen de consequenties groter zijn. Bij de uitwerking van de grote projecten zoeken organisaties ruimte binnen de begroting om de hogere kosten te kunnen compenseren, zonder de rekening bij de gemeente te leggen. Bezuinigen kan betekenen, dat deelnemers nogmaals ergens ruimte moeten vinden. Een juridisch gevolg is dat tijdig moet worden gecommuniceerd dat contracten moeten worden opgebroken om daarna nieuwe afspraken te maken. Hieronder een nadere toelichting van een aantal instellingen.

- **Bibliotheek**

Wettelijk gezien is een voorstel om op de bibliotheek te bezuinigen een mogelijkheid alhoewel daar wel grenzen aanzitten. Het gemeentelijk beleid is erop gericht dat de bibliotheek zich doorontwikkelt naar een beleefbibliotheek. De budgetsubsidie is recentelijk door uw raad verhoogd en er is een incidentele subsidie verleend voor een periode van 4 jaar. De bibliotheek draagt in belangrijke mate bij aan het kulturhusconcept.

- **Muziekschool**

Wettelijk gezien is een bezuiniging op de muziekschool voor 100% mogelijk. Consequenties kunnen zijn dat voor de belangstellenden de tarieven omhoog gaan of dat de kwaliteit afneemt.

- **Muziekverenigingen**

Wettelijk gezien is er geen reden om niet op deze subsidies te bezuinigen. De verenigingen hebben te kampen met minder volwassen leden en een groei van jeugdige leden. Het gevolg van een bezuiniging kan zijn dat er minder jongeren kunnen worden opgeleid. Bovendien kan dit tot een verschraving van de korpsen leiden.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
6. Cultuur, sport en recreatie				
Schrappen subsidie accommodaties	0	0	0	0
Verhogen tarieven zwembad	18.000	18.000	18.000	18.000
Verhogen tarieven gymnastieklokalen	7.000	7.000	7.000	7.000
Verhogen verhuur sportvelden		5.000	10.000	15.000
Afschaffen sportraad	5.500	5.500	5.500	5.500
Verhogen toeristenbelasting	50.000	100.000	100.000	100.000
Gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten	35.000	71.000	106.000	142.000
	115.500	206.500	246.500	287.500

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 250.000 is op termijn haalbaar.

Programma 7

Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 200.000

Uitkomsten onderzoek WMO

p.m.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat onderzocht moet worden hoe de uitvoering van de WMO betaalbaar en het voorzieningenniveau toegankelijk blijft. De forse kostenstijgingen WMO van circa € 900.000 zijn toegelicht in hoofdstuk 1.

Het onderzoek zal samen met omliggende gemeenten, ondersteund door een extern bureau, worden uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek en bijkomende besparingsvoorstellen worden afgewacht.

Categoriale bijzonder bijstand (regeling chronisch zieken en gehandicapten) € 10.000

De achtergrond van de regeling chronisch zieken en gehandicapten is bijzonder complex. In de afgelopen jaren zijn er veel wijzigingen geweest op dit gebied, waardoor een eigen gemeentelijke regeling voor een groot deel achterhaald is. De wijzigingen hadden betrekking op fiscale maatregelen en wijzigingen in de Zorgverzekeringswet. Verder was de definitie van chronisch ziek en gehandicapt inmiddels zodanig opgerekt dat de groep erg groot was geworden.

Om een besparing te realiseren van € 10.000 structureel dient het gemeentelijke beleid te worden aangepast, met name door een vermogensgrens te stellen. Daarnaast moet de doelgroep aangescherpt worden door aan te sluiten bij de definitie van het Centraal Administratiekantoor (CAK). Het gevolg is dat met name de chronisch zieken en gehandicapten met een bepaald vermogen geen bijdrage meer van de gemeente krijgen. Deze burgers worden, afhankelijk van hun situatie gecompenseerd via andere systemen.

Benchmark WMO

€ 7.000

Op het budget van € 11.000 is een besparing haalbaar van € 7.000. Ongeveer € 4.000 is nodig om het wettelijk verplichte tevredenheidsonderzoek uit te voeren. Het ene jaar is dit een cliënttevredenheidsonderzoek, het andere jaar het belevingsonderzoek WMO. Bijkomend voordeel is dat de benchmark minder tijd vergt. Er zullen nog steeds gegevens moeten worden aangeleverd aan het rijk over de WMO, maar niet meer zo uitgebreid. Een nadeel is dat er op beleidsniveau minder vergeleken kan worden met andere gemeenten.

Verder is het wellicht mogelijk om de tevredenheidsonderzoeken in DSZ verband op te pakken. Dit zou nog meer kunnen besparen. Het gevolg is wel dat er minder gedetailleerde resultaten over de eigen gemeente zullen zijn.

Gelden Diensten bij Wonen met Zorg (DBWZ)

€ 17.700

Dit betreft de voormalige gelden vanuit de subsidieregeling Diensten bij Wonen met Zorg (DBWZ) die is opgehouden te bestaan per 1 januari 2007. Op basis van het vastgestelde WMO beleidskader 2008 – 2011 wordt het beschikbare jaarlijkse bedrag van € 17.700 ingezet voor projecten die bevorderen dat burgers langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. Besloten kan worden om vanaf 2011 geen gelden meer beschikbaar te stellen. De consequentie is dat vanaf 2011 geen aanvragen meer worden gehonoreerd.

Grote gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten

€ 67.000

Het voorstel is om alle gesubsidieerde instellingen te korten op de subsidie met 10% op basis van het bedrag 2011, met uitzondering van Carinova en SMON – Landstede Welzijn. Bij Carinova gaat het om subsidies voor mantelzorg ondersteuning en algemeen maatschappelijk werk en bij SMON – Landstede Welzijn om subsidie voor sociaal cultureel werk, jeugd- en jongerenwerk en samenlevingsopbouw. Gelet op de thema's en uitgangspunten van het raadsdocument en het coalitieakkoord stelt het college voor om dit te ontzien.

De korting van 10% op de subsidies komt overeen met de bezuiniging die wij als gemeente op de algemene uitkering verwachten. Het voorstel is niet om dit in één jaar te realiseren maar trapsgewijs.

Dit houdt in: 2011: 2,5%

2012: 5%

2013: 7,5%

2014: 10%

Binnen het programma Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening komt dit neer op de volgende bezuinigingsbedragen per instelling/vereniging:

	subsidie	bezuiniging			
	2011	2011	2012	2013	2014
St Welzijn Ouderen					
Subsidie SWO Dalfsen/Nieuwleusen	178.200	4.455	8.910	13.365	17.820
Subsidie SWO Lemelerveld	52.525	1.313	2.626	3.939	5.253
Ouderenbonden	684	17	34	51	68
Subsidie Platform Gehandicapten Dalfsen	3.000	75	150	225	300
Subsidie stichting Taveno	1.027	26	51	77	103
St. vluchtelingenwerk Dalfsen	35.000	875	1.750	2.625	3.500
Subsidies St. Maatsch. Opbouw NL	122.000	3.050	6.100	9.150	12.200
Plaatselijk Belangen:	925	23	46	69	93
Plaatselijk Belang Ankum e.o.					
Plaatselijk Belang Hessum e.o.					
Plaatselijk Belang Hoonhorst e.o.					
Plaatselijk Belang Lemelerveld					
Plaatselijk Belang Oudleusen					
Plaatselijk Belang Nieuwleusen					
Plaatselijk Belang Dalfsen					
Subsidies jeugdbeleid	5.370	134	269	403	537
Jeugdsoos Palthehok					
Jeugdkamp Protestantse gem. N'leusen					
Scouting Lemelerveld					
Scouting Nieuwleusen					
Scouting Dalfsen					
Speel-o-theek Boemeltreintje					
Jeugdsoos Hoonhorst					
Stuurgroep Jeugdpastoraat Lemelerveld					
Jeugdraad Protestantse gem. Dalfsen					
Jeugdsoos Oudleusen					
Subsidies kinderopvang en peuterspz werk	270.670	6.767	13.534	20.300	27.067
St. Netwerk Kinderopvang Salland					
St. Kinderopvang Dalfsen					
St. Kindercentrum Biblebons					
't Uilennestje					
SMON tbv huisvestinglasten					
Biblebons tbv huisvestinglasten					
Totaal	669.401	16.735	33.470	50.205	66.940

Om de besturen tijdig te informeren is op dezelfde wijze als bij het programma cultuur, sport en recreatie in juni 2010 een brief verspreid met informatie over de komende bezuinigingen.

Mogelijke consequenties:

Ingeschat wordt dat de bezuinigingen in zijn algemeenheid haalbaar zijn mits tijdig aangekondigd. Een juridisch gevolg is dat tijdig moet worden gecommuniceerd dat contracten moeten worden opgebroken om daarna nieuwe afspraken te maken.

Hieronder een nadere toelichting van een aantal instellingen.

- **St Welzijn Ouderen**

SWOL neemt reeds deel aan het kulturhusconcept in Lemelerveld en Landstede welzijn bekijkt of het mogelijk is voor o.a. het onderdeel welzijn ouderen deel te nemen aan het kulturhusconcept in Nieuwleusen. Bezuinigen kan betekenen de deelname onder druk komt te staan.

- **Kinderopvang en peuterspeelzaal werk**

Peuterspeelzaalwerk is geen wettelijke taak, al is het beleid voor peuterspeelzalen wel een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De gevolgen van een bezuiniging zijn op dit moment nog moeilijk te overzien. De peuterspeelzalen verkeren in financieel zwaar weer en daarom hebben we eind 2009 al extra maatregelen moeten nemen om de peuterspeelzalen in stand te houden. Vergeleken met andere gemeenten (kengetallen MO-groep), die gemiddeld 60-65 % van de kosten subsidiëren, geven wij met ongeveer 50% weinig subsidie, terwijl de kostprijs per peuterplaats ten opzichte van de landelijke kengetallen ook al laag is.

- **Subsidies Jeugdbeleid**

De vrijwillige instellingen hebben een subsidiebeschikking t/m 2011, maar onder de voorwaarde dat er bij vaststelling van de begroting voldoende middelen beschikbaar worden gesteld. De gevolgen zijn feitelijk klein. Organisaties leveren na vier jaar iets meer dan € 50 in, dus daar zullen de jeugdsozen en scouting feitelijk niet veel van voelen, het is meer een waarderingssubsidie. Een mogelijk negatief gevolg is dat de vrijwillige jeugdorganisaties zich ondergewaardeerd voelen.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
7. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening				
Uitkomsten onderzoek WMO	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Categoriale bijzondere bijstand	10.000	10.000	10.000	10.000
Benchmark WMO	7.000	7.000	7.000	7.000
Gelden Diensten bij Wonen met Zorg (DBWZ)	17.700	17.700	17.700	17.700
Gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten	17.000	33.000	50.000	67.000
	51.700	67.700	84.700	101.700

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 200.000 is nog niet gehaald omdat de resultaten van het onderzoek naar de WMO met de bijkomende besparingsvoorstellen nog niet gereed zijn.

Programma 8 Volksgezondheid en milieu

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 175.000

Dividend Rova buiten tarief afvalverwijdering houden **€ 150.000**

In de meerjarenbegroting staat het dividend van de Rova geraamd op € 150.000 structureel, hetgeen wordt verwerkt in het tarief afvalstoffenheffing. Voorgesteld wordt om met ingang van 2011 het dividend niet meer door te rekenen in het tarief maar om het toe te voegen aan de algemene middelen. Dit levert een structureel voordeel op van € 150.000. Om het tarief niet te laten stijgen zal dekking plaatsvinden vanuit de egalisereserve reiniging. Bij de nieuwe nota reserves en voorzieningen 2010 is hier reeds rekening meegehouden.

Milieuvergunningen **€ 25.000**

Voorgesteld wordt om te bezuinigen op de uitvoering van het milieuprogramma en op de bijdrage aan de regio (nu via gemeente Zwolle). Voorop staat dat de kwaliteit van de milieuvergunningen goed moet zijn en er geen juridische gevolgen zijn. Door toename van bedrijven die vallen onder algemene regels in plaats van de individuele vergunningplicht moet dit opgelost kunnen worden. Verder zal door deze bezuiniging minder beroep worden gedaan op externe deskundigheid voor het opstellen van milieuvergunningen. Getracht wordt dit intern op te vangen. De samenwerking met Staphorst en Zwartewaterland geeft hiervoor zeker extra kansen om deze bezuiniging te realiseren. Door samenwerking kan de kennis vergroot worden en de kwetsbaarheid afnemen waardoor minder behoefte is aan uitbesteding. De bezuiniging bedraagt voor 2011 € 12.500 en vanaf 2012 € 25.000 structureel.

Minder toezicht en handhaving **€ 0**

Er is beleidsruimte om dit 'een tandje lager' te zetten. De kosten van de toegerekende formatie bedragen afgerond € 300.000. Minder fte's kan, het is een keuze. Dit onderdeel wordt meegenomen bij de personele taakstelling.

10% Lagere bijdrage GGD regio IJsselland **p.m.**

De begroting van de GGD wordt vastgesteld in het Algemeen Bestuur (AB) van de GGD-IJsselland, waarin alle regiogemeenten zitting hebben. In het AB van 24 juni 2010 ligt een procesvoorstel dat moet leiden tot een te verwachten bezuiniging van 10% met ingang van de begroting 2012. Omdat er alleen sprake is van een procesvoorstel is het nog onzeker of de 10% ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd (mogelijkheden en consequenties moeten door de GGD nog in beeld worden gebracht). Voor Dalfsen komt 10% neer op een bezuiniging van € 38.000 vanaf 2012. Voorgesteld wordt om het AB een brief te zenden waarin wordt aangedrongen op het daadwerkelijk realiseren van de bezuinigingsstaakstelling van 10%.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
8. Volksgezondheid en milieu				
Dividend Rova buiten tarief afvalverwijdering houden	150.000	150.000	150.000	150.000
Milieuvergunningen	12.500	25.000	25.000	25.000
Minder toezicht en handhaving	0	0	0	0
10% Lagere bijdrage GGD regio IJsselland		p.m.	p.m.	p.m.
	162.500	175.000	175.000	175.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 175.000 is haalbaar.

Programma 9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 25.000

Externe advisering handhaving bouw- en woningtoezicht € 15.000

Voor externe advisering bij de handhaving bouw- en woningtoezicht is een budget beschikbaar van € 53.000 structureel. Voorgesteld wordt om hierop € 15.000 te bezuinigen door meer intern te doen en minder een beroep te doen op externe juridische ondersteuning bij procedures.

Bestemmingsplannen € 10.000

Voor het actualiseren van bestemmingsplannen is een budget beschikbaar van circa € 125.000. Voorgesteld wordt om hierop € 10.000 structureel te gaan bezuinigen.

Personele taakstelling vergunningvrij bouwen € 0

Minder fte's kan, het is een keuze. Dit onderdeel wordt meegenomen bij de personele taakstelling.

Onderzoek huuropbrengsten gebouwenbeheer p.m.

De gemeente heeft diverse gebouwen in het beheer. De huuropbrengsten zijn verschillend. In het onderzoek naar de scenario's van de Trefkoele zal ook gekeken worden naar de exploitatie van andere gebouwen in het kader van een multifunctioneel gebruik van de Trefkoele. Deze gegevens willen we gaan gebruiken bij de beantwoording van de vraag of de huuropbrengsten van de gemeentelijke gebouwen op een hoger niveau getild moeten worden.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
9. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting				
Externe advisering handhaving bouw-en woningtoezicht	15.000	15.000	15.000	15.000
Bestemmingsplannen	10.000	10.000	10.000	10.000
Personele taakstelling vergunningvrij bouwen	0	0	0	0
Onderzoek huuropbrengsten gebouwenbeheer	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	25.000	25.000	25.000	25.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit programma van € 25.000 is haalbaar.

Hoofdstuk 4 Overige bezuinigingsvoorstellen

4.1 Bedrijfsvoering

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 425.000

Personele taakstelling bedrijfsvoering € 250.000

Bij de totstandkoming is gesproken over een totale personele taakstelling van € 700.000 te bereiken in 2014. Deze € 700.000 is te splitsen in een taakgerelateerde taakstelling van € 450.000 en een taakstelling op de bedrijfsvoering van € 250.000.

De personele taakstelling gerelateerd aan takenreductie wordt na het hoofdstuk bedrijfsvoering toegelicht. De taakstelling op de bedrijfsvoering van € 250.000 achten wij haalbaar. Door het anders inrichten van bepaalde werkzaamheden, dan wel op een lager kwaliteitsniveau uitvoeren in relatie tot het gebruikmaken van de FPU-regeling van een aantal medewerkers, zien wij mogelijkheden om € 250.000 te bezuinigen. Dit is voor de jaren 2011-2014 als volgt opgebouwd: 2011: € 100.000, 2012: € 150.000, 2013: € 200.000 en 2014: € 250.000.

Overige personele besparingen € 140.000

Aan overige personele besparingen was op voorhand rekening gehouden met een mogelijke besparing van € 100.000 structureel. Ook hier zien wij meer mogelijkheden. Voorgesteld wordt om in totaal € 140.000 te bezuinigen op de volgende zaken:

- Schrappen van de mogelijkheid tot het volgen van "Pensioen in Zicht" cursus. Dit levert een besparing op van € 10.000 structureel.
- Risico-inventarisatie en – evaluatie in eigen beheer doen. Dit levert een besparing op van € 5.000 structureel.
- Verminderen van het budget van de OR. Dit levert een besparing op van € 3.000 structureel.
- Betere spreiding van de Pago's (Periodiek arbeidsgeneeskundig onderzoek). Dit levert een besparing op van € 5.000 structureel.
- Budget voor vacaturekosten verlagen (meer samenwerken). Dit levert een besparing op van € 9.000 structureel.
- Het budget tbv Pre-VUT/voormalig personeel vervalt naar de toekomst (uitsterfconstructie). Hiervoor wordt nu nog een bedrag in de begroting geraamd van € 108.000. Dit kan vervallen mits de reserve leeftijdsbewust personeelsbeleid gevoed wordt tot een omvang van € 350.000. Bij de nota reserves en voorzieningen is hiervoor een voorstel gedaan.

Ziekte- en ongevallenrisico € 113.000

In de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met een storting van 2,5% van de loonkosten om bij langdurige ziekte de kosten van vervanging af te dekken. Dit gaat voor 2011 om een bedrag van € 288.000. In de nieuwe nota reserves en voorzieningen wordt voorgesteld om de reserve ziekte- en ongevallenrisico op te heffen. Dit betekent dat de storting stopt. Gelet op het lage beslag op deze reserve van de afgelopen 3 jaren door het lage ziekteverzuim in die jaren, is het voorstel om voortaan een structureel budget in de begroting op te nemen van € 175.000. Dit levert een structurele besparing op van € 113.000 vanaf 2011.

Diverse facilitaire besparingen gemeentehuis € 30.000

Tenslotte zijn er nog diverse facilitaire besparingen te realiseren. Voorgesteld wordt om te:

1. stoppen met de tussenronde schoonmaken van het sanitair
2. stoppen met periodiek reinigen van werkplekken/printers
3. opnieuw in de markt zetten toiletartikelen
4. opnieuw in de markt zetten telefonie
5. opnieuw in de markt zetten apparatuur
6. verwarming gemeentehuis mogelijk lager zetten
7. meer stukken digitaal verspreiden

In totaal kan er € 30.000 structureel bezuinigd worden vanaf 2011.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Bedrijfsvoering (inclusief personele taakstelling)				
Personele taakstelling bedrijfsvoering (inclusief minder inhuur externen)	100.000	150.000	200.000	250.000
Overige personele besparingen				
Pensioen in zicht	10.000	10.000	10.000	10.000
Kosten RI&E	5.000	5.000	5.000	5.000
OR	3.000	3.000	3.000	3.000
Pago	5.000	5.000	5.000	5.000
Vacaturekosten	9.000	9.000	9.000	9.000
Pre-VUT/vm personeel	108.000	108.000	108.000	108.000
Ziekte- en ongevallenrisico	113.000	113.000	113.000	113.000
Diverse facilitaire besparingen gemeentehuis	30.000	30.000	30.000	30.000
	383.000	433.000	483.000	533.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit onderdeel van € 425.000 is ruim haalbaar.

4.2 Personele taakstelling

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 450.000

Personele taakstelling gerelateerd aan takenreductie

€ 450.000

In de bezuinigingsrichting die in het coalitieakkoord is opgenomen worden twee posten genoemd die de personeelsformatie raken:

1. een personele taakstelling gerelateerd aan de takenreductie, en
2. een personele taakstelling op de bedrijfsvoering (inclusief vermindering van externe inhuur).

De taakstellingen zijn verdeeld over een periode van vier jaar en lopen per jaar op.

	2011	2012	2013	2014
Gerelateerd aan takenreductie (programma's 1 t/m 9)	0	50.000	250.000	450.000
Personele taakstelling bedrijfsvoering	100.000	150.000	200.000	250.000
Totaal	100.000	200.000	450.000	700.000

Hoewel nog niet vaststaat dat uiteindelijk de bezuiniging van € 700.000 daadwerkelijk gerealiseerd moet worden (dat is afhankelijk van de bezuiniging van het rijk op de algemene uitkering en de ontwikkelingen binnen de eigen begroting), is het wel duidelijk dat de taakstelling fors is en in meerdere opzichten diep in de organisatie zal snijden. Afhangelijk van de functieniveaus en van het verminderen van de externe inhuur, gaat het om 14 fte.

De invulling van de taakstelling voor de bedrijfsvoering is een zaak voor de directie en het college. Richting gemeenteraad wordt aangegeven dat deze taakstelling hard is en dat over de personeelsreductie verantwoording zal worden afgelegd bij de jaarrekening over het specifieke begrotingsjaar. De concrete invulling van deze taakstelling is echter geen taak van de raad.

Anders ligt dat bij de taakgerelateerde personeelsreductie. Deze zal worden ingevuld aan de hand van een aantal uitgangspunten die worden ontleend aan enkele richtinggevende documenten van de raad: de missie en toekomstvisie, het raadsdocument en het coalitieakkoord. Daaruit zal het college een aantal taken destilleren die de komende jaren niet of minder intensief worden uitgevoerd. De besluitvorming hierover is uiteraard een zaak van de gemeenteraad.

Het spreekt voor zich dat het terugbrengen van de personeelsformatie een moeilijk proces is, waarbij uiterste zorgvuldigheid moet worden betracht. Naast de selectie van taken/functies waarop bezuinigd gaat worden, zal er ook aandacht moeten zijn voor de effectuering en voor de invulling van randvoorwaarden, zoals herplaatsing, omscholing, vervroegde uitdiensttreding, arbeidsvoorwaardelijke aspecten, etc. Goede communicatie en overleg hierover met personeel en ondernemingsraad zijn essentieel.

Dit proces vergt tijd. Het is daarom niet haalbaar om de invulling van de bezuinigingstaakstelling op de personeelsformatie al bij de begrotingsbehandeling helemaal rond te hebben. Het college en het directieteam zullen de verdere uitwerking ter hand nemen. De raad zal tussentijds over de voortgang worden geïnformeerd.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Personele taakstelling				
Gerelateerd aan takenreductie in de programma's 1 t/m 9	0	50.000	250.000	450.000
	0	50.000	250.000	450.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit onderdeel van € 450.000 is haalbaar.

4.3 Algemene belastingmaatregelen

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 450.000

OZB verhogen naar norm

€ 450.000

Bij de berekening van de algemene uitkering gemeentefonds (AU) rekent het rijk met een rekenpercentage van de WOZ-waarde (zeg maar het gemiddelde tarief OZB). Het rijk gaat ervan uit, dat de korting (voor gemeenten die daar onder zitten) wordt opgevangen binnen de belastingcapaciteit OZB (woning - eigenaren) die de gemeente heeft.

Het rijk gaat bij de korting op de AU voor het jaar 2010 uit van een percentage van de WOZ waardes van 0,0901. Bij ons bedroeg het rekenpercentage van de WOZ-waarde voor 2010 0,0676 (lees tarief voor OZB). Ten opzichte van de norm een verschil van 0,0225 (0,0901 -/ 0,0676). Voorgesteld wordt om ons OZB tarief de komende jaren te verhogen tot de norm waar het rijk mee rekent. Hierin zit nog ruimte voor Dalfsen van € 600.000 OZB opbrengst. Voorgesteld wordt om hier trapsgewijs naar toe te werken. De komende 4 jaar willen wij de totale opbrengst verhogen met € 450.000.

Concreet betekent dit dat de OZB voor 2011 moet stijgen met 7%, 2012 met 6% en 2013 en 2014 met 3%. In totaal dus met 19% extra. Aangezien de raad bij de voorjaarsnota 2008 ook heeft besloten om de OZB te verhogen betekent dit voor 2011 en 2012 dat er nog 4% bijkomt.

In totaal ontstaat dan het volgende beeld:

Toename OZB naar rijksnorm	2011	2012	2013	2014
voortkomend nog uit voorjaarsnota 2008	4	4		
extra stijging %	7	6	6	6
Totale % stijging	11	10	6	6
Extra opbrengst	150.000	300.000	375.000	450.000

Verhogen tarief hondenbelasting

€ 22.000

Het tarief voor de hondenbelasting ligt in onze gemeente vrij laag. Voorgesteld wordt om ons tarief als volgt te verhogen: 1e hond: € 45,00 (nu: € 36,36), 2e hond: € 60,00 (nu: € 54,54) en kenneltarief: € 125,00 (nu: € 109,08). In onderstaande tabel is de vergelijking met andere gemeenten en het nieuwe voorstel opgenomen.

	1e hond	2e hond	3e en meer honden	kennel
Ommen	€ 41,00	€ 45,00	€ 45,00	€ 123,00
Staphorst	€ 34,50	€ 79,90	€ 79,90	€ 224,00
Zwartewaterland	€ 52,00	€ 82,50	€ 91,50	€ 137,50
Gemiddelde	€ 42,50	€ 69,13	€ 72,13	€ 161,50
Dalfsen	€ 36,36	€ 54,54	€ 54,54	€ 109,08
Voorstel	€ 45,00	€ 60,00	€ 60,00	€ 125,00

Door het tarief te verhogen kan een extra inkomst van € 22.000 worden gerealiseerd op basis van het aantal honden per januari 2010. Wel bestaat er het risico dat er meer mensen een verzoek om kwijtschelding indienen. De verhoging van de belastingdruk werkt voor iedere burger door. Aangezien de financieel zwakkere burgers van kwijtschelding gebruik kunnen maken zullen de gevolgen voor hen minimaal zijn.

Tweejaarlijkse controle hondenbelasting

€ 7.000

Daarnaast zou de controle hondenbelasting in plaats van jaarlijks om het jaar kunnen plaatsvinden. Dit zou een besparing opleveren van € 7.000 om het jaar, dus in 2011, 2013, etc.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Algemene belastingmaatregelen				
OZB verhogen naar norm	150.000	300.000	375.000	450.000
Verhogen tarief hondenbelasting	22.000	22.000	22.000	22.000
Tweejaarlijkse controle hondenbelasting	7.000		7.000	
	179.000	322.000	404.000	472.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit onderdeel van € 450.000 is op termijn haalbaar.

4.4 Onderzoek kostendekkendheid

Inleiding

Zoals aangekondigd in de paragraaf lokale heffingen van de programmabegroting 2010-2013 zou er in 2010 een gemeentebreed onderzoek naar de kostendekkendheid van de tarieven plaatsvinden. Hierbij is onderzocht welke activiteiten er voor een product verricht worden. Uit ingewonnen informatie en ervaringen is gebleken dat het opzetten van een goede en juiste kostentoekening een tijdrovende activiteit is. Ondanks dat het onderzoek nog niet volledig is afgerond, informeren wij u over de stand van zaken met de daarbij behorende voorstellen.

Aanpak

Op 20 januari 2010 is notitie kostendekkendheid vastgesteld door het directieteam. Aangezien in veel gemeenten het vraagstuk speelt over de mate van kostendekkendheid is de VNG gestart met het opstellen van een stappenplan. Aan de hand van dit stappenplan is het onderzoek uitgevoerd.

Nadat de notitie in het DT is vastgesteld heeft er een toelichting plaatsgevonden in het MT. Daarnaast zijn met de diverse betrokkenen afspraken gemaakt voor een nadere toelichting en afstemming van de planning. Alhoewel het onderzoek gericht was op de publiekrechtelijke tarieven zijn ook privaatrechtelijke tarieven ter sprake gekomen. Onderstaand zal per belastingsoort de stand van zaken weergegeven worden.

Legesverordening

Burgerlijke stand

De tarieven zijn door de afdeling Publiekszaken gecontroleerd. De tarieven die geheven worden voor een trouwerij in Dalfsen en het servicepunt Nieuwleusen zijn met een percentage van 114% meer dan kostendekkend. De overige tarieven binnen het hoofdstuk Burgerlijke stand zijn op deze tarieven gebaseerd.

Het belastbare feit is de voltrekking van een huwelijk. Aangezien in het tarief ook de kosten voor ondertrouw etc. zijn opgenomen komen deze kosten voor rekening van de gemeente indien een huwelijk geen doorgang vindt. Gelet op de persoonlijke omstandigheden wordt voorgesteld om het volledig tarief voor een voltrekking te restitueren.

Reisdocumenten

De tarieven worden op rijksniveau bepaald. De gemeente heeft hierdoor geen mogelijkheid om haar tarievenbeleid hierop van toepassing te verklaren.

Rijbewijzen

De minister van Verkeer en Waterstaat en de staatssecretaris van BZK hebben aan de Tweede Kamer aangegeven dat gemeenten voor een rijbewijs niet meer dan € 36,06 in rekening mogen brengen. De bewindslieden baseren zich bij hun advies op een rapport van Deloitte. De VNG was als lid van de klankbordgroep wel betrokken bij de vorm van het onderzoek maar niet bij de inhoud. De VNG committeert zich niet aan de uitkomsten van het onderzoek. De VNG neemt kennis van deze mededeling en gaat ervan uit dat hierover nog bestuurlijk overleg wordt gevoerd.

Gelet op bovenstaande ontwikkeling is de verwachting dat ook voor rijbewijzen op rijksniveau het tarief bepaald gaat worden.

Bestuursstukken begroting en jaarrekening

Aangezien deze stukken via de website van de gemeente beschikbaar zijn wordt geadviseerd om de tarieven uit de legesverordening te halen. Middels een algemene vangnetbepaling kan een mogelijk verzoek ondervangen worden en een tarief in rekening gebracht worden.

Bestuursstukken raad- , commissiestukken

Voor zover uit de gegevens van de griffie is gebleken zijn er geen abbonementhouders op raadsstukken. Aangezien de stukken via de website van de gemeente beschikbaar zijn wordt geadviseerd om de tarieven uit de legesverordening te halen. Middels een algemene vangnet bepaling kan een mogelijk verzoek ondervangen worden en een tarief in rekening gebracht worden.

Vastgoedinformatie

De in de legesverordening genoemde tarieven worden op advies van de vakafdeling aangepast.

Gemeentearchief

Het in de legesverordening genoemde tarief wordt door de vakafdeling akkoord bevonden. Aangezien uit de praktijk blijkt dat het tarief niet in rekening wordt gebracht indien genoemde werkzaamheden worden verricht wordt geadviseerd om het tarief uit de verordening te verwijderen.

Kansspelen

De tarieven worden op rijksniveau bepaald zodat de gemeente hier geen invloed op heeft.

Kappen, hoofdstuk 3 titel 2

Het tarief voor het verstrekken van een kapvergunning bedraagt op dit moment € 27,50. Uit nader onderzoek bij buurgemeenten blijkt dat de tarieven op dit punt erg verschillend zijn. Op begrotingsbasis bedragen de kosten op dit moment € 15.000 terwijl de inkomsten € 2.500 bedragen. De dekking is derhalve 16,6%. Uit nader onderzoek is gebleken dat het tarief te laag is. Op basis van de nieuwe berekening zou het tarief € 186,66 moeten bedragen.

Aangezien nog niet alle APV vergunningen uitgekristalliseerd zijn wordt voorgesteld het huidige tarief vooralsnog te handhaven.

Ter vergelijking tarieven 2010:

Raalte	€ 155,20
Zwolle 1 boom	€ 17,55
2 tot 10 bomen	€ 35,12
10 tot 100 bomen	€ 70,30
100 of meer bomen	€ 140,68
Ommen	€ 19,30
Staphorst	€ 11,55
Zwartewaterland	€ 10,95

Alle overige onderwerpen uit de legesverordening zijn nog in onderzoek.

Afvalstoffenheffing

Bij de tariefsberekening van het vastrecht voor 2011 is gebruik gemaakt van het model kostenonderbouwing afvalstoffenheffing van de VNG.

Vegen van straten en pleinen

De kosten voor het vegen van straten en pleinen wordt volledig geboekt op onderhoud wegen. Dit kan gedeeltelijk geboekt worden op afvalstoffenheffing omdat hierin ook deels zwerfafval in zit. In de begroting gaat het om circa € 80.000.

Voorgesteld wordt om met ingang van 2011 25 % toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing. In totaal levert dit een extra opbrengst op van € 20.000 structureel. Als gevolg van deze maatregel en de bezuinigingsmaatregel bij kwijschelding zal het vastrecht afvalstoffenheffing met € 7,80 toenemen tot € 90.

Afvalfonds

Zoals de meeste gemeenten zamelt ook Dalfsen het kunststof verpakkingsafval gescheiden in. Vorig jaar bereikten het 'verpakkende bedrijfsleven' en de VNG een akkoord over een kostenvergoeding. Voor 2009 betreft dit een inkomst van € 65.000, dit is verrekend met de egalisatiereserve reiniging.

Voorgesteld wordt om de inkomsten vanaf 2010 mee te nemen in de begroting en daarna te betrekken in de tariefstelling. In de berekening van het vastrecht afvalstoffenheffing zal rekening worden gehouden met een inkomst van € 100.000 vanaf 2011.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. De kosten welke gemaakt worden voor de heffing en invordering van de belasting bestaan uit de jaarlijkse controle en de perceptiekosten. De opbrengst van de hondenbelasting is niet aan een limiet gebonden. Aangezien het een echte belasting is hoeft niet te worden voldaan aan het kostendekkendheidsprincipe zoals dit wel geldt voor bijvoorbeeld de leges.

Lijkbezorgingsrechten;

In de nota algemene begraafplaatsen gemeenten Dalfsen van augustus 2009 is de mate van kostendekkendheid aangegeven.

Begraafplaats Ruitenborgh

De gemeentelijke begraafplaats aan de Ruitenborghstraat is nagenoeg vol en wordt alleen nog gebruikt voor bijzettingen in bestaande graven. De exploitatie is hierdoor maar voor 18% kostendekkend. Een kostendekkende exploitatie is niet mogelijk voor deze begraafplaats.

Begraafplaats Welsum

De exploitatie van de begraafplaats Welsum is voor 61% kostendekkend. Door het hoge bruto grafoppervlak vergt de begraafplaats meer onderhoud dan begraafplaatsen met een gemiddeld bruto grafoppervlakte. De graven die worden uitgegeven zijn geschikt voor het begraven van twee personen en het bijzetten van 2 as bussen per graf. Dit in tegenstelling tot de begraafplaats Nieuwleusen waar slechts één diep begraven kan worden. Dit betekent dat een echtpaar op de begraafplaats Welsum slechts één graf aan hoeft te kopen terwijl een echtpaar in Nieuwleusen twee graven aan moet kopen om bij elkaar te kunnen liggen. Aangezien in de tarieven geen onderscheid is tussen graven geschikt voor één persoon en graven geschikt voor twee personen zijn de burgers uit Nieuwleusen voor de aankoop van grafruimte twee keer zo duur uit zijn. Om deze ongelijkheid te beperken wordt sinds 2010 in de tarieven onderscheid gemaakt tussen graven geschikt voor één persoon en graven geschikt voor twee personen. Dit kan geleidelijk worden ingevoerd door de kosten voor begraven op de begraafplaats in Nieuwleusen (eenpersoonsgraf) voorlopig op het huidige niveau te bevriezen en de kosten voor een graf in Welsum de komende jaren stapsgewijs te verhogen totdat de prijsverhouding eenpersoonsgraf/tweepersoonsgraf uitkomt op 75% / 100%.

Begraafplaats Nieuwleusen

De exploitatie van de begraafplaats Nieuwleusen is voor meer dan 100 % kostendekkend. Dit komt mede door de hoge legesinkomsten. Dit is het gevolg van het feit dat er per graf slechts één persoon kan worden begraven. Zoals hierboven al gemeld "voelt " het niet goed dat bewoners van Nieuwleusen bij de aankoop van grafruimte dubbel zo duur uit zijn. Daar staat echter tegenover dat er een groter beslag op de ruimte wordt gelegd waardoor de aanwezige grafruimte sneller is verbruikt. Vandaar dat in de verordening op de lijkbezorgingsrechten 2010 reeds een onderscheid is gemaakt in de tarieven voor één en meerpersoonsgraven.

Aangezien de begraafplaats Nieuwleusen binnen een aantal jaren uitgebreid dient te worden wordt voorgesteld om de mate van kostendekkendheid dan opnieuw in ogenschouw te nemen.

Riolering

Aangezien er in 2011 een nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) wordt opgesteld is in overleg met de vakafdeling besloten om dit jaar geen aanpassingen te doen in de kostenstructuur.

De volgende punten dienen in 2011 meegenomen te worden:

1. Vegen straten en pleinen; deze kosten kunnen gedeeltelijk toegerekend worden aan het product riolering.
2. De kosten voor het onderhoud van de wegen kunnen gedeeltelijk ten laste van de rioolheffing gebracht worden als er werkzaamheden plaatsvinden aan de riolering.
3. De kosten voor onkruidbestrijding kunnen gedeeltelijk op het product riolering worden geboekt.
4. Opstellen verordening aansluitingsrecht ten aanzien van het tarief voor een aansluiting op de riolering.

Precariobelasting

De opbrengst van de precariobelasting is niet gekoppeld aan kosten en komt ten goede van de algemene middelen. Aangezien het een echte belasting is hoeft niet voldaan te worden aan een kostendekkendheidsprincipe zoals dit wel geldt voor bijvoorbeeld de leges.

Naar aanleiding van het eindrapport deregulering (september 2007) is de verordening op de heffing en invordering van precariobelasting aangepast. In de verordening zijn thans de volgende belastbare feiten opgenomen:

1. het hebben van een terras;
2. aankondigingborden en automaten;
3. het hebben van een standplaats op de wekelijkse warenmarkt;
4. het hebben van een losse standplaats.

De opbrengst op jaarbasis bedraagt ongeveer € 23.500. Dit bedrag is te verdelen in:

Gebruik gemeentegrond	€ 13.000 (betreft 1 en 4)
Reclame voorwerpen / automaten	€ 4.000 (betreft 2)
Warenmarkt	€ 6.500 (betreft 3)

Ad.1

Gesteld kan worden dat in de zomerperiode een belangrijke gedeelte van de omzet op het terras behaald wordt. Binnen de DOORSZ gemeenten wordt niet overal precariobelasting geheven. Wellicht dat verhuur privaatrechtelijk plaatsvindt. Het tarief 2010 bedraagt per m2 per dag € 0,55 het jaartarief is € 21,90 per m2. Als de vergelijking gemaakt wordt met de huurwaarde per m2 welke voor de Wet WOZ gebruikt wordt dan is het tarief erg laag. Voor de Wet WOZ varieert de huurprijs voor de primaire ruimte van € 137,00 tot € 157,00 per m2.

Voorgesteld wordt in 2011 nader onderzoek te doen naar de gewenste systematiek en eventuele consequenties voor het tarief mee te nemen bij de begroting 2012.

Ad. 3 Wekelijkse warenmarkt.

Het tarief voor een standplaats op de wekelijkse warenmarkt bedraagt per 4m1 € 0,85. excl. elektriciteit en incl. elektriciteit € 1,30. In de gemeente Ommen is het tarief per strekkende meter € 1,46. In de gemeente Staphorst bedraagt het tarief € 0,98 per strekkende meter. In de gemeente Zwartewaterland bedraagt het tarief per strekkende meter, met een diepte van maximaal drie meter € 1,34.

Voorgesteld wordt in 2011 nader onderzoek te doen naar de gewenste systematiek en eventuele consequenties voor het tarief mee te nemen bij de begroting 2012.

Ad. 4 Standplaatsen

Het tarief voor een standplaats bedraagt per m2 per dag € 0,55 excl. elektriciteit en incl. elektriciteit € 1,00. In de gemeente Ommen is het tarief per strekkende meter of een gedeelte daarvan € 1,15. In de gemeente Zwartewaterland is het tarief voor het regelmatig innemen c.q. permanent innemen van een standplaats op openbare gemeentegrond voor de verkoop van waren anders dan op weekmarkten, per jaar:

- per standplaats voor één dagdeel per week € 491,00
- per standplaats voor twee dagdelen per week € 736,00
- per standplaats voor drie dagdelen per week € 981,00
- per standplaats voor vier dagdelen per week € 1.226,00
- per standplaats voor vijf dagdelen of meer per week € 1.472,00

Het tarief bedraagt voor het incidenteel gebruik voor commerciële doeleinden van openbare gemeentegrond, anders dan op markten gedurende de aangewezen marktdagen, per dagdeel per m2: € 1,42.

Voorgesteld wordt in 2011 nader onderzoek te doen naar de gewenste systematiek en eventuele consequenties voor het tarief mee te nemen bij de begroting 2012.

Invoeren leges gehandicaptenparkeerkaart

In de gemeente Dalfsen worden de kosten welke gemaakt worden voor het verstrekken van een gehandicaptenparkeerkaart (GHPK) door de gemeente gedragen. In 2008 zijn er 125 kaarten verstrekt en in 2009 139. De ambtelijke tijdsduur voor het verstrekken van deze kaart bedragen ongeveer 77 minuten. Daarnaast dient gemiddeld 50% procent van de aanvragers gekeurd te worden door een arts. De kosten hiervoor bedragen thans € 60, zijnde een half uur a € 120 per uur. De aanschaf van de GHPK kost € 10.

De totale kosten welke verbonden zijn aan het verstrekken van GHPK bedragen incl. en excl. keuring:

Excl. keuring	
Ambtelijke inzet 75 minuten a € 70,00 per uur	€ 87,75
Aanschafprijs	€ 10,00
Totaal	€ 97,75

Incl. keuring	
Ambtelijke inzet 75 minuten a € 70,00 per uur	€ 87,75
Kosten arts	€ 60,00
Aanschafprijs	€ 10,00
Totaal	€ 157,75

In de gemeente Zwolle bedraagt het tarief € 98,29, in de gemeente Kampen bedraagt het tarief 85,75 en in de gemeente Ommen € 54,50. Het gemiddelde tarief op basis van een volledige kostendekkendheid bedraagt derhalve € 127,75. Dit tarief is verschuldigd bij het in behandeling nemen van de aanvraag. In het raadsvoorstel omtrent de vaststelling van de legesverordening zal hierop nader worden ingegaan.

Voorgesteld wordt om de legesverordening uit te breiden met dit tarief.

In totaal levert dit een verwachte opbrengst op van € 14.000 structureel, met ingang van 2011.

Privaatrechterlijke tarieven

Het onderzoek kostendekkendheid richt zich met name op de publiekrechtelijke tarieven en belastingen. In dit onderzoek zijn de privaatrechterlijke tarieven en overeenkomsten niet meegenomen. Hierbij moet gedacht worden aan tarieven voor visakten, jachtovereenkomsten, aansluiting nieuwe rioolaansluiting, bruggelden, liggelden, huur sportterreinen, verhuur groenstroken, huur sporthal etc.

Voorgesteld wordt om een organisatiebreed overzicht op te stellen waarop alle privaatrechterlijke tarieven zijn vermeld en deze tarieven jaarlijks te indexeren en vast te laten stellen door het college. Tevens wordt geadviseerd op de tarieven die publiekrechtelijk in een verordening vastgelegd kunnen worden niet meer privaatrechterlijk te innen. Dit zijn:

1. liggelden / havengelden;
2. nieuwe rioolaansluiting;

Deregulering

Eind 2007 is de eindrapportage deregulering vastgesteld. Als gevolg van de rapportage worden een aantal vergunningen voor onbepaalde tijd verleend. Hierbij moet gedacht worden aan het innemen van een standplaats, speelautomaten, seksinrichtingen en terrassen. Daarnaast is voor een aantal evenementen zoals de straatbarbecues/ straatfeesten een uitzondering gemaakt en is de vergunningplicht afgeschaft. Vanwege deze maatregelen is de opbrengst van de leges gedaald met € 2.500 tot € 3.000. Naast de vergunningen waarvan er een koppeling is met de legesverordening zijn er ook vergunningen / regelingen welke een privaatrechterlijk tarief hebben.

Evenemententerreinen

Omtrent het in rekening brengen van huur voor de evenemententerreinen bestaat enige onduidelijkheid. De reden hiervoor is dat niet in alle kernen de voorzieningen hiervoor aanwezig zijn. Tevens dient er een richtlijn opgesteld te worden hoe de verrekening van water en elektriciteit plaatsvindt als er door de huurders gebruik wordt gemaakt van deze voorzieningen. Het gaat dan om de evenemententerreinen alsmede de voorzieningen bij de standplaatsen. In het tarief van de precariobelasting is hier wel in voorzien.

Voorgesteld wordt om richtlijnen op te stellen voor de huur van evenemententerreinen en het in rekening brengen van water en elektriciteit.

Bruikleenoverkomsten groenstroken

In het kader van de Wet WOZ dienen alle kadastrale percelen in de WOZ – administratie opgenomen te worden. De groenstroken welke bij particulieren in gebruik gegeven zijn, zijn veelal vrijgesteld. De reden hiervoor is dat de waarde veelal onder de efficiency vrijstelling blijft en omdat de

gebruikersbelasting OZB voor woningen sinds 2006 is afgeschaft. Bij de groenstroken welke bij bedrijven in gebruik zijn vindt wel een waardering plaats en volgt er een aanslag OZB gebruik. In de notitie industrieterreinen gemeenten Dalfsen, inrichten, onderhouden en in gebruik geven van groenstroken is bepaald dat groenstroken gratis in gebruik gegeven worden aan bedrijven. De vraag kan gesteld worden waarom van particulieren die eveneens een groenstrook in gebruik hebben wel een vergoeding wordt gevraagd en van bedrijven niet. In het kader van gelijke monniken gelijke kappen is dit ons inziens opmerkelijk.

Voorgesteld wordt om in aansluiting op het besparingsvoorstel naar pachtovereenkomsten nader te onderzoeken hoe we kunnen komen tot een eenduidig beleid.

Gebruik overige gronden

Zoals hierboven reeds is aangegeven moeten in het kader van de Wet WOZ alle kadastrale percelen in de WOZ – administratie opgenomen worden. Bij gronden die om strategisch beleid aangekocht worden of ter uitbreiding van bedrijventerreinen of woningen mogen de oude eigenaren de gronden vaak om niet gebruiken. Ook deze gronden worden indien zij niet vrijgesteld kunnen worden in de waardering betrokken.

Meer toerekenen aan producten

In verband met de verdeelsleutel van de compensabele BTW is het van belang om de kosten direct aan een product toe te rekenen in plaats van een kostenplaats. Voor de kosten welke op kostenplaats worden geboekt vindt de compensatie plaats via een gemiddeld / gemengd BTW tarief. Indien de kosten direct aan een product toegerekend worden vindt compensatie plaats middels een hoger BTW tarief.

Voorgesteld wordt om bij de begroting 2012 de kostenplaatsen te controleren op die kosten die direct aan een product toegerekend kunnen worden. Te denken valt aan de kosten voor de inning en invordering van belastingen en automatiseringskosten.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Onderzoek kostendekkendheid				
25% veegkosten toerekenen aan de afvalstoffenheffing	20.000	20.000	20.000	20.000
Invoeren leges gehandicaptenparkeerkaart	14.000	14.000	14.000	14.000
	34.000	34.000	34.000	34.000

Conclusie

Voor dit onderdeel was geen bezuinigingsopdracht opgenomen maar levert € 34.000 op.

4.5 Investeringsplan

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord € 50.000

Verlengen afschrijvingstermijnen en korten diverse investeringen € 175.000

Bij de voorjaarsnota 2010 is het meest actuele investeringsplan 2010-2014 door de raad vastgesteld. Aangegeven was dat de bezuinigingen nog niet verwerkt waren in de voorjaarsnota/investeringsplan. Bij het uitwerken van de bezuinigingsopdracht is het investeringsplan 2011-2014 doorgelicht. Per investering is gekeken of het haalbaar is om afschrijvingstermijnen te verlengen of om investeringen te verlagen/schrappen.

In bijlage 1 is het nieuwe investeringsplan 2011-2014 weergegeven. Hieruit blijkt dat bijna alle afschrijvingstermijnen zijn opgerekt. De afschrijvingstermijnen van het materieel van de buitendienst zijn reeds tweemaal verlengd. Toch willen we bij het onderzoek naar de buitendienst dit onderwerp niet onbesproken laten. Dat betekent dat in het onderzoek ook de vraag wordt gesteld of het verantwoord is deze afschrijvingstermijnen nogmaals op te rekken.

Een consequentie van het oprekken van afschrijvingstermijnen is wel dat de nota Waardering en Afschrijving aangepast moet worden. Verder lopen we meer risico op hogere onderhoudskosten.

Verder wordt voorgesteld om het investeringsbedrag van:

- € 10.000 per jaar voor maatregelen duurzaam veilig: inrichten 60 km gebieden te schrappen vanaf 2011.
- € 400.000 voor het gemeentelijk verkeers- en vervoer plan (GVVP) te verlagen naar € 100.000 per jaar.
- € 100.000 voor renovatie straatverlichting te verlagen naar € 50.000.
- € 40.000 voor het opstellen van het groenstructuurplan te verlagen naar € 20.000.
- € 4.000 voor diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal te verlagen naar € 2.000 en deze in de exploitatie mee te nemen.
- € 25.000 voor het uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme te verlagen naar € 10.000 en deze in de exploitatie mee te nemen.
- € 25.000 voor uitvoering landschapsbeleid (LOP) te verlagen naar € 17.500.
- € 179.000 voor het uitvoeren van projecten gebiedsgerichte ontwikkeling vanaf 2014 te schrappen.

Het materieel van de buitendienst en het meerjarenonderhoud onderwijshuisvesting zal nader worden onderzocht op bezuinigingsmogelijkheden (zie de bezuinigingsvoorstellen bij de programma's 3 en 5).

In totaal leiden bovengenoemde bezuinigingen tot een voordeel op de kapitaallasten van € 25.000 in 2011 oplopend naar € 175.000 in 2014.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Investeringsplan				
Verlengen afschrijvingstermijnen en korten diverse investeringen	25.000	75.000	150.000	175.000
	25.000	75.000	150.000	175.000

Conclusie

De bezuinigingsopdracht voor dit onderdeel van € 50.000 is ruim haalbaar.

4.6 Reserves en voorzieningen

Bezuinigingsopdracht vanuit coalitieakkoord p.m.

Met de komst van de nieuwe gemeenteraad is ook een nieuwe nota reserves en voorzieningen opgesteld. Mede gelet op de noodzaak tot bezuinigen, is in het bijzonder aandacht besteed aan de nog lopende 'claims' (geplande uitgaven) die ten laste komen van de reserves en voorzieningen. In alle gevallen is beoordeeld of de claim nog actueel is en of het daarvoor geraamde bedrag wel volledig nodig is. Hierbij zijn wij kritisch en als volgt te werk gegaan:

- als er sprake is van een project dat reeds in uitvoering is genomen of als er sprake is van verplichtingen/ toezeggingen aan derden, dan blijven de claims vanzelfsprekend gehandhaafd
- ook komt de claim voor handhaving in aanmerking als er in de afgelopen jaren (beleids)nota's zijn vastgesteld waarin de uitgaven concreet zijn benoemd
- is dit allemaal niet aan de orde, dan ontstaat de mogelijkheid om de volgende keus te maken:
 - of het bedrag toch blijven reserveren voor het aanvankelijke doel
 - of aan het bedrag een andere bestemming geven.

Bij 'geormerkte bestedingsrichtingen' (bijvoorbeeld egalisatiereserve riolering) of politiek / beleidsmatig relevante uitgaven, is er voor gekozen om de bedragen te blijven reserveren voor het oorspronkelijke doel. In andere gevallen is het bedrag apart gezet (overgebracht naar de algemene reserve vrij besteedbaar), zodat uw raad daar een nieuwe bestemming aan kan geven.

Neveneffect van deze benadering is dat er tegelijkertijd een flinke opschoning van het aantal reserves heeft plaats gevonden. Daarmee wordt het inzicht voor uw raad vergroot en wordt voldaan aan één van de uitgangspunten van het reservebeleid, te weten: een duidelijke en overzichtelijke indeling van de reserves en voorzieningen.

Voor het meerjarenperspectief levert de nieuwe nota het volgende op:

Reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf **€ 200.000**

Bij de jaarlijkse aflossing van de geldlening door Woonstichting Vechthorst worden bedragen tot op heden overgeheveld naar de reserve volkshuisvesting. Voorheen ging ook een deel (50%) naar de reserve nieuwbouw gemeentehuis. Die reserve is nu op niveau. In lijn met de 'oude' verdeling wordt voorgesteld het jaarlijks vrijkomende bedrag van afgerond € 400.000 als volgt te bestemmen:

- 50% (€ 200.000) gaat naar de reserve Volkshuisvesting voor bestedingen t.b.v. de volkshuisvesting
- 50% (€ 200.000) gaat naar de exploitatie ter dekking van de begroting.

Renteopbrengst vaste buffer algemene reserve **€ 50.000**

In de nieuwe nota reserves en voorzieningen 2010 wordt o.a. voorgesteld om de algemene reserve te splitsen in:

1. een vaste buffer voor het opvangen van tekorten als daarvoor geen andere middelen meer beschikbaar zijn
2. een deel dat beschikbaar is voor het doen van uitgaven.
3. een deel reeds bestemd (hier liggen claims op).

Ad 1: de vaste buffer wordt gesteld op minimaal € 4 miljoen. Aangezien dit bedrag vast ligt is de buffer ruim voldoende om de bespaarde rente die incidenteel wordt toegevoegd aan de exploitatie van € 150.000 te bekostigen. Aangezien rekening wordt gehouden met een rentetoevoeging (van 5% op € 4 miljoen is € 200.000) aan de vaste buffer algemene reserve stellen wij voor, om zolang dit noodzakelijk is, dit bedrag van € 200.000 aan de exploitatie te blijven toevoegen. Dit leidt tot een voordeel voor de jaren 2011 t/m 2013 van € 50.000 en vanaf 2014 van € 200.000.

In de nieuwe nota reserves en voorzieningen 2010 worden diverse voorstellen gedaan. Voor al deze overige punten wordt verwezen naar de nota zelf.

Financiële samenvatting

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
Uitkomsten nieuwe nota reserves en voorzieningen				
Geldlening Vechthorst t.g.v. exploitatie	200.000	200.000	200.000	200.000
Renteopbrengst vaste buffer algemene reserve	50.000	50.000	50.000	200.000
	250.000	250.000	250.000	400.000

Conclusie

Voor dit onderdeel was geen bezuinigingsopdracht opgenomen, maar levert € 400.000 op.

Hoofdstuk 5 Uitkomsten

5.1 Overzicht alle bezuinigingsvoorstellen

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
1. Bestuur				
Halveren budget rekenkamer	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestuurskosten				
Scholing	1.500	1.500	1.500	1.500
Hoorzittingen	4.000	4.000	4.000	4.000
Kwijtscheldingen verrekenen in tarieven	45.000	45.000	45.000	45.000
Kernpunten	23.500	23.500	23.500	23.500
Gemeentelijke website		5.000	5.000	5.000
Overstappen naar Overijsselse Ombudsman	2.700	2.700	2.700	2.700
Stelpost overwerk schrappen	20.000	20.000	20.000	20.000
Taakstelling op representatie en evenementen	10.000	10.000	10.000	10.000
Lagere contributie VNG		4.000	4.000	4.000
Lidmaatschap Euregio beëindigen		9.600	9.600	9.600
Halveren bijdrage Jumelage Horstel		1.100	1.100	1.100
	120.700	140.400	140.400	140.400
2. Openbare orde en veiligheid				
Lagere bijdrage veiligheidsregio IJsselland	0	0	0	0
Uitkomsten onderzoek kosten brandweer	0	25.000	25.000	25.000
	0	25.000	25.000	25.000
3. Beheer openbare ruimte				
Uitkomsten onderzoek beheer openbare orde (incl.wijkteams)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Verlagen niveau groot onderhoud wegen	100.000	200.000	200.000	400.000
Verlagen niveau regulier onderhoud wegen		40.000	40.000	40.000
Verlagen kwaliteitsniveau openbaar groen		40.000	60.000	80.000
Pachtovereenkomsten aanscherpen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Lagere dotatie onderhoud gebouwen	85.000	85.000	85.000	85.000
	185.000	365.000	385.000	605.000
4. Economische zaken				
I.v.m. beperkte budgetten zijn hier geen mogelijkheden	0	0	0	0
	0	0	0	0
5. Onderwijs				
Onderwijsbegeleiding		40.000	40.000	40.000
Leerlingenvervoer	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Intrekken verordening godsdienstonderwijs	8.000	8.000	8.000	8.000
Gymnastiekvervoer	4.000	12.000	12.000	12.000
Uitkomsten onderzoek onderhoudsplanning/IHP	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	12.000	60.000	60.000	60.000
6. Cultuur, sport en recreatie				
Schrappen subsidie accommodaties	0	0	0	0
Verhogen tarieven zwembad	18.000	18.000	18.000	18.000
Verhogen tarieven gymnastieklokalen	7.000	7.000	7.000	7.000
Verhogen verhuur sportvelden		5.000	10.000	15.000
Afschaffen sportraad	5.500	5.500	5.500	5.500
Verhogen toeristenbelasting	50.000	100.000	100.000	100.000
Gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten	35.000	71.000	106.000	142.000
	115.500	206.500	246.500	287.500
7. Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening				
Uitkomsten onderzoek WMO	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Categoriale bijzondere bijstand	10.000	10.000	10.000	10.000
Benchmark WMO	7.000	7.000	7.000	7.000
Gelden Diensten bij Wonen met Zorg (DBWZ)	17.700	17.700	17.700	17.700
Gesubsidieerde instellingen trapsgewijs met 2,5% p/j korten	17.000	33.000	50.000	67.000
	51.700	67.700	84.700	101.700

Bezuinigingsvoorstellen	2011	2012	2013	2014
8. Volksgezondheid en milieu				
Dividend Rova buiten tarief afvalverwijdering houden	150.000	150.000	150.000	150.000
Milieuvergunningen	12.500	25.000	25.000	25.000
Minder toezicht en handhaving	0	0	0	0
10% Lagere bijdrage GGD regio IJsselland		p.m.	p.m.	p.m.
	162.500	175.000	175.000	175.000
9. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting				
Externe advisering handhaving bouw-en woningtoezicht	15.000	15.000	15.000	15.000
Bestemmingsplannen	10.000	10.000	10.000	10.000
Personele taakstelling vergunningvrij bouwen	0	0	0	0
Onderzoek huuropbrengsten gebouwenbeheer	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	25.000	25.000	25.000	25.000
Bedrijfsvoering (inclusief personele taakstelling)				
Personele taakstelling bedrijfsvoering (inclusief minder inhuur externen)	100.000	150.000	200.000	250.000
Overige personele besparingen				
Pensioen in zicht	10.000	10.000	10.000	10.000
Kosten RI&E	5.000	5.000	5.000	5.000
OR	3.000	3.000	3.000	3.000
Pago	5.000	5.000	5.000	5.000
Vacaturekosten	9.000	9.000	9.000	9.000
Pre-VUT/vm personeel	108.000	108.000	108.000	108.000
Ziekte- en ongevalrisico	113.000	113.000	113.000	113.000
Diverse facilitaire besparingen gemeentehuis	30.000	30.000	30.000	30.000
	383.000	433.000	483.000	533.000
Personele taakstelling				
Gerelateerd aan takenreductie in de programma's 1 t/m 9	0	50.000	250.000	450.000
	0	50.000	250.000	450.000
Algemene belastingmaatregelen				
OZB verhogen naar norm	150.000	300.000	375.000	450.000
Verhogen tarief hondenbelasting	22.000	22.000	22.000	22.000
Tweejaarlijkse controle hondenbelasting	7.000		7.000	
	179.000	322.000	404.000	472.000
Onderzoek kostendekkendheid				
25% veegkosten toerekenen aan de afvalstoffenheffing	20.000	20.000	20.000	20.000
Invoeren leges gehandicaptenparkeerkaart	14.000	14.000	14.000	14.000
	34.000	34.000	34.000	34.000
Investeringsplan				
Verlengen afschrijvingstermijnen en korten diverse investeringen	25.000	75.000	150.000	175.000
	25.000	75.000	150.000	175.000
Uitkomsten nieuwe nota reserves en voorzieningen				
Geldlening Vechthorst t.g.v. exploitatie	200.000	200.000	200.000	200.000
Renteopbrengst vaste buffer algemene reserve	50.000	50.000	50.000	200.000
	250.000	250.000	250.000	400.000
Totaal bezuinigingsvoorstellen	1.543.400	2.228.600	2.712.600	3.483.600

5.2 Geactualiseerd financieel meerjarenperspectief 2011-2014

Zoals in de vorige paragraaf is weergegeven doet het college bezuinigingsvoorstellen van in totaal € 1,5 miljoen in 2011 oplopend naar € 3,5 miljoen in 2014. Indien dit afgezet wordt tegen de te bezuinigen bedragen (zie paragraaf 2.4), dan kan geconcludeerd worden dat het geactualiseerde financieel meerjarenperspectief 2011-2014 sluitend is.

Zie onderstaande tabel.

<i>(bedragen in euro's; - = nadeel)</i>	2011	2012	2013	2014
Minimaal te bezuinigen	-1.052.000	-1.010.000	-1.436.000	-1.975.000
Te bezuinigen vanuit het raadsdocument/ coalitieakkoord (verwachte korting gemeentefonds)	-250.000	-1.000.000	-1.250.000	-1.500.000
Totaal bezuinigingsvoorstellen	1.543.400	2.228.600	2.712.600	3.483.600
Begrotingssaldo inclusief bezuinigingsvoorstellen	241.400	218.600	26.600	8.600

Conclusie

Met bovengenoemd begrotingssaldo zijn we er in geslaagd om een sluitende meerjarenbegroting 2011-2014 te presenteren. Hierbij is al rekening gehouden met een forse korting op de algemene uitkering. We hebben hierbij niet afgewacht totdat het rijk ons de korting oplegt maar voorgesorteerd op wat komen gaat. Volgend jaar zal dan hopelijk meer duidelijk zijn hoe het kabinet exact gaat bezuinigen, zijn de bezuinigingsonderzoeken afgerond en zullen we afhankelijk daarvan nadere bezuinigingsvoorstellen doen.

Bijlage

Nieuw investeringsplan 2011-2014 na bezuinigingsvoorstellen

Nr.	Omschrijving	Totaal	2011	2012	2013	2014	Soort	Termijn afschrijving
	Programma 1. Bestuur							
	002.01 Communicatie en voorlichting (bcf)							
1	Promotiefilm Dalfsen	8.500				8.500	vervanging	5 jaar
2	Intranet - registratiesystemen	25.000			25.000		vervanging	5 jaar
3	Upgrade www.dalfsen.nl	45.000			45.000		vervanging	4 jaar
	5002000 Algemene kosten Facilitaire Zaken							
5	Vervanging Scanners Post en Archief en Financiën	10.000			10.000		vervanging	5 jaar
	5004000 Automatisering							
6	Computerapparatuur brandweer	6.000		6.000			vervanging	5 jaar
6	Computerapparatuur brandweer	6.000			6.000		vervanging	5 jaar
6	Computerapparatuur brandweer	6.000				6.000	vervanging	5 jaar
7	Software brandweer	3.450		3.450			vervanging	5 jaar
7	Software brandweer	3.500			3.500		vervanging	5 jaar
7	Software brandweer	3.600				3.600	vervanging	5 jaar
9	ICT-vervanging	405.000				405.000	vervanging	5 jaar
10	Upgrade autocad	20.000		20.000			vervanging	5 jaar
	50125000 Huisvesting buitendienst+schaftwagens							
11a	Vervangen schaftwagen wijkteam buitengebied	16.000				16.000	vervanging	20 jaar
	5014000 Tractie auto's (bcf)							
12	Vervangen Ford Transit wijkteam Nieuwleusen	38.000	38.000				vervanging	8 jaar
13	Vervangen Renault Master wijkteam buitengebied	50.000	50.000				vervanging	8 jaar
14	Vervangen aktiewagen van het wijkteam Buitengebied	18.000	18.000				vervanging	10 jaar
15	Vervangen Ford Transit wijkteam Dalfsen	48.000		48.000			vervanging	8 jaar
16	Vervangen Ford Transit wijkteam buitengebied	50.000		50.000			vervanging	8 jaar
17	Vervangen Toyota bestelauto wijkteam Dalfsen	58.000		58.000			vervanging	8 jaar
	5015000 Onderhoud en beheer buitendienst							
18	Vervangen grote trilplaat wijkteams	5.000				5.000	vervanging	10 jaar
	5016000 Vrachtauto's (bcf)							
19	Vervangen Scania vrachtauto wijkteam buitengebied	175.000	175.000				vervanging	10 jaar
	5017000 Tractie tractoren (bcf)							
20	Aanschaf materieel onderhoud kunstgrasvelden	36.000	36.000				nieuw	10 jaar
21	Vervangen Ducker klepelmaaier	13.500			13.500		vervanging	8 jaar
22	Vervangen Iseki klepelmaaier buitengebied	21.000			21.000		vervanging	10 jaar
23	Vervangen versnippermachine en Nimoskipper	26.000				26.000	vervanging	8 jaar
24	Vervangen Shibauru tractor wijkteam Nieuwleusen Begr.pl.	31.000				31.000	vervanging	8 jaar
	5018000 Tractie tractorcombinaties (bcf)							
25	Aanschaf topbeluchter sportvelden	10.000	10.000				aanschaf	10 jaar
26	Vervangen John Deere 6520 wijkteam buitengebied	75.000		75.000			vervanging	8 jaar
27	Vervangen Fendt tractor wijkteam Lemelerveld	40.000			40.000		vervanging	8 jaar
28	Vervangen John Deere 6120 wijkteam buitengebied	60.000			60.000		vervanging	8 jaar
29	Vervangen Ahlman shovel wijkteam buitengebied	62.000				62.000	vervanging	8 jaar
30	Vervangen John Deere 6520 wijkteam buitengebied	77.500				77.500	vervanging	8 jaar
31	Vervangen Trilo veegzuig combinatie wijkteam buitengebied	40.000				40.000	vervanging	10 jaar

	Programma 2. Openbare Orde en Veiligheid								
	120.01 Brandweer (bcf)								
32	Alarmonvangens	24.500	24.500					vervanging	4 jaar
33	Mobilifoons	16.100	16.100					vervanging	8 jaar
34	Vervangen verbindingsmiddelen	58.500	58.500					vervanging	8 jaar
35	Ademluchtmaskers	12.600		12.600				vervanging	5 jaar
36	Uitrukkleding	53.100		53.100				vervanging	5 jaar
37	Lichtvoerende armaturen tankautospuiten/hulpverl.vrtg.	12.750				12.750		vervanging	12 jaar
38	Vervangen testbanken ademlucht alle korpsen	21.600		21.600				vervanging	8 jaar
39	Ademlucht compressor Dalfsen	21.000				21.000		vervanging	12 jaar
40	Vervangen ademluchtcilinders	8.480				8.480		vervanging	8 jaar
41	Vervangen ademluchttoestellen	13.925				13.925		vervanging	8 jaar
42	Vervangen bekapping	46.425				46.425		vervanging	6 jaar
43	Vervangen ademluchthelmen Nieuwleusen-Dalfsen	20.000				20.000		vervanging	8 jaar
45	Vervangen OVD-auto	38.500				38.500		vervanging	6 jaar
47	Vervangen warmtebeeld camera	9.000				9.000		vervanging	6 jaar
	120.01 Brandweer Nieuwleusen								
54	Uitruklarzen Nieuwleusen	4.700				4.700		vervanging	6 jaar
	120.01 Brandweer Lemelerveld								
56	Ademluchthelmen Lemelerveld	7.000				7.000		vervanging	8 jaar
	Programma 3. Beheer openbare ruimte								
	210.01 Verharde wegen buiten bebouwde kom (bcf)								
58	Aansluiting N 348 Lemelerveld	-	PM					nieuw	25 jaar
59	Bebakeningswagen wijkteam Nieuwleusen	12.000		12.000				vervanging	10 jaar
60	N35 korte termijnmaatregelen	-	PM	PM	PM	PM		nieuw	25 jaar
	210.02 Wegen binnen de bebouwde kom (bcf)								
61	Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000	200.000					nieuw	25 jaar
61	Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000		200.000				nieuw	25 jaar
61	Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000			200.000			nieuw	25 jaar
61	Herinr./opwaarderen woonomgeving/straten en pleinen	200.000				200.000		nieuw	25 jaar
62	Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	100.000	100.000					nieuw	25 jaar
62	Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	100.000		100.000				nieuw	25 jaar
62	Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	100.000			100.000			nieuw	25 jaar
62	Wensenlijst Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan (GVVP)	100.000				100.000		nieuw	25 jaar
	210.05 Kunstwerken (bcf)								
63	Uitvoeren inspectie en opstellen mop bruggen	8.000	8.000					vervanging	5 jaar
	210.06 Straatverlichting (bcf)								
64	Renovatie verlichting	120.000	120.000					vervanging	20 jaar
64	Renovatie verlichting	120.000		120.000				vervanging	20 jaar
64	Renovatie verlichting	50.000			50.000			vervanging	20 jaar
64	Renovatie verlichting	50.000				50.000		vervanging	20 jaar

	210.07 Gladheidbestrijding (bcf)								
65	Vervangen 2 sneeuwpluogen gladheidbestrijding	23.000	23.000				vervanging	10	jaar
66	Opzetstrooiers vrachtwagens	74.000		74.000			vervanging	10	jaar
	211.00 Verkeersregelingen (bcf)								
67	Vervangen 3 abri's	10.000		10.000			vervanging	12	jaar
	560.01 Openbaar groen (bcf)								
68	Opstellen groenstructuurplan	20.000	20.000				vervanging	10	jaar
	580.10 Kinderspeelplaatsen (bcf)								
69	Groot onderhoud en renovaties speelplaatsen	30.000	30.000				nieuw	10	jaar
	Programma 4. Economische Zaken								
	310.10 Economische ontwikkeling en beleid (bcf)								
70	Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000	21.000				nieuw	10	jaar
70	Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000		21.000			nieuw	10	jaar
70	Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000			21.000		nieuw	10	jaar
70	Uitvoeringsprogramma nota economisch beleid	21.000				21.000	nieuw	10	jaar
	Programma 5. Onderwijs								
	421 Openbaar basisonderwijs (btw niet compens.)								
71	Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	2.580		2.580			vervanging	1	jaar
72	Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	16.136	16.136				vervanging	20	jaar
72	Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	31.555		31.555			vervanging	20	jaar
73	Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	4.740	4.740				vervanging	40	jaar
73	Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	88.864		88.864			vervanging	40	jaar
73	Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	53.145				53.145	vervanging	40	jaar
	423 Bijzonder basisonderwijs (btw niet compens.)								
74	Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	5.973		5.973			vervanging	1	jaar
74	Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	646			646		vervanging	1	jaar
74	Meerjarenonderhoud gebouwen (1 jaar)	4.465				4.465	vervanging	1	jaar
75	Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	40.860	40.860				vervanging	20	jaar
75	Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	120.676		120.676			vervanging	20	jaar
75	Meerjarenonderhoud gebouwen (20 jaar)	11.677				11.677	vervanging	20	jaar
76	Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	52.495		52.495			vervanging	40	jaar
76	Meerjarenonderhoud gebouwen (40 jaar)	189.329				189.329	vervanging	40	jaar
	Programma 6. Cultuur, sport en recreatie								
	560.20 Recreatie en toerisme (bcf)								
78	Diverse recreatieprojecten Overijssels Vechtdal	-							
79	Uitvoeringsprogramma beleidsplan recreatie en toerisme	-							
	Programma 8. Volksgezondheid en Milieu								
	722.00 Riolen en gemalen (bcf)								
80	Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	247.000	247.000				vervanging	25	jaar
80	Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	242.000		242.000			vervanging	25	jaar
80	Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	459.200			459.200		vervanging	25	jaar
80	Maatregelen uitvoering GRP (aanleg)	450.000				450.000	vervanging	25	jaar
81	Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	160.000	160.000				vervanging	15	jaar
81	Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	156.000		156.000			vervanging	15	jaar
81	Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	273.800			273.800		vervanging	15	jaar
81	Maatregelen uitvoering GRP (retentie en elektrotechnisch)	175.000				175.000	vervanging	15	jaar
82	Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	108.000	108.000				vervanging	10	jaar
82	Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	106.000		106.000			vervanging	10	jaar
82	Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	150.000			150.000		vervanging	10	jaar
82	Maatregelen uitvoering GRP (onderzoek en monitoring)	55.000				55.000	vervanging	10	jaar

83	Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000	95.000				nieuw	25	jaar
83	Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000		95.000			nieuw	25	jaar
83	Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000			95.000		nieuw	25	jaar
83	Uitvoeringsprogramma Waterplan (realisatie)	95.000				95.000	nieuw	25	jaar
84	Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000	95.000				nieuw	10	jaar
84	Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000		95.000			nieuw	10	jaar
84	Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000			95.000		nieuw	10	jaar
84	Uitvoeringsprogramma Waterplan (onderzoek)	95.000				95.000	nieuw	10	jaar
85	Vervangen riolspuit wijkteam Dalfsen	30.000		30.000			vervanging	12	jaar
	724.01 Begraafplaats Nieuwleusen								
86	Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	100.000	100.000				nieuw	40	jaar
86	Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	140.000		140.000			nieuw	40	jaar
86	Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	60.000			60.000		nieuw	40	jaar
86	Uitbreiding begraafplaats Nieuwleusen	100.000				100.000	nieuw	40	jaar
	Programma 9. Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting								
	550.00 Landschapsbeleid (bcf)								
87	Uitvoering landschapsbeleid LOP	17.500	17.500				nieuw	10	jaar
87	Uitvoering landschapsbeleid LOP	17.500		17.500			nieuw	10	jaar
87	Uitvoering landschapsbeleid LOP	17.500			17.500		nieuw	10	jaar
87	Uitvoering landschapsbeleid LOP	17.500				17.500	nieuw	10	jaar
	810.001 Gebiedsgerichte ontwikkeling								
88	TenneT compensatieprojecten: bijdrage Dalfsen (25%)	153.000	153.000				nieuw	20	jaar
89	Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000	179.000				nieuw	10	jaar
89	Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000		179.000			nieuw	10	jaar
89	Uitvoeren projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	179.000			179.000		nieuw	10	jaar
	830.00 Bouwgrondexploitatie								
90	Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000	2.000.000				nieuw	nvt	
90	Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000		2.000.000			nieuw	nvt	
90	Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000			2.000.000		nieuw	nvt	
90	Grondaankopen tbv toekomstige uitbreidingsplannen	2.000.000				2.000.000	nieuw	nvt	